

I. ZPRÁVA

VYŠŠÍ OBCHODNÍ ŠKOLY V KARLÍNĚ

ZA ŠKOLNÍ ROK 1909—1910.

OBSAH:

1. NĚKOLIK KAPITOL O OBCHODNÍ ČEŠTINĚ.
NAPSAL Dr. PETR ZENKL.
2. ŠKOLNÍ ZPRÁVA.

UČITELSKÁ KNIHOVNA
OBCHODNÍ AKADEMIE V KARLÍNĚ

č. 2-40/
1a

V KARLÍNĚ.

NÁKLADEM VYŠŠÍ OBCH. ŠKOLY. — TISKL VONDRUŠKA, SPOTT A SPOL. V KARLÍNĚ.
1910.

OBSAH.

	Strana:
1. Několik kapitol o obchodní češtině. PhDr. Petr Zenkl	3
2. Zprávy školní za rok 1909—1910. Podává ředitel	50
3. Učebná osnova Vyšší obchodní školy v Karlíně	55
4. Rozvrh předmětů vyučovacích	84
5. Správní výbor Vyšší obchodní školy (Kuratorium)	85
6. Sbor učitelský ve školním roce 1909—1910	86
7. Statistika žactva	87
8. Seznam žáků ve školním roce 1909—1910	89
9. Studijní podpory	91
10. Sbírký	92
11. Poučné vycházky	105
12. Učebné knihy	106
13. Vyhláška pro školní rok 1910—1911	109

I. ZPRAVA

Dr. PETR ZENKL:

Několik kapitol o obchodní češtině.

Le styl c'est l'homme.*)
Buffon, Recueil de l'Académie.

Od té doby, kdy bylo dopisováno mezi českými obchodníky jen jazykem německým, změnilo se jen to, že dnes většinou si dopisují sice jazykem českým, ne však v jeho duchu. Tak daleko jsme již opravdu dospěli, že mnozí obchodníci i vlastenecky smýšlející a jednající dovedou sice (což jest ovšem jejich ctí) napsati dopis jazykem i duchem tak německý, že přivedou do rozpaků svého obchodního přítele Němce, jedná-li s Čechem či příslušníkem svého národa, ale po česku, správně po česku, jazykem a duchem jazyka českého se vyjadřovati dovede praprotipatné procento těch, kteří přece mají býti tak důležitým základem našeho národního bytí a významu. Čím větší důležitost přičítáme stavu obchodnickému my jako národ počtem slabý, tím větší povinnost mu ukládáme stříci všeho, co jest naše.

Netřeba dokazovati důležitosti čisté a ryzi mateřštiny; nutno však doznati, že po této stránce jsme velice chudí a líknaví. Naši sousedé Němci, o jiných národech vůbec nemluvě, houževnatě se brání všemu kažení řeči, v časopisech, přednáškách, schůzích a spolcích usilují o ryzost své mateřštiny, chápají se očišťovací práce prakticky a mají již od roku 1885 svůj spolek „Allgemeiner deutscher Sprachverein“, založený zvláště zásluhou ředitele musea Prof. Dr. H. Riegla v Brunšvíku; ve spolku tom jest dnes téměř ve 300 odborech sdruženo skoro 30.000 členů. Hlavní zásadou a prací jeho jest „usilovati o očistu německého jazyka od nenutných slov cizích, pečovati o pravého ducha a zvláštní ráz své mateřštiny, probouzení lásku a porozumění k mateřštině, oživovati smysl pro čistotu, správnost, jasnost

*) Sloh — toť člověk.

Milou povinností mi jest upřímně poděkovati za všechny pokyny a rady p. t. panu Antonínu Kostincovi, řediteli Městské obchodní akademie v Plzni, a Josefu Vycpálkovi, c. k. professoru v Táboře.

Literární odbor obchodnického spolku Merkuru uznává účelnost a význam těchto mých řádek počítá je čestným uznáním, jež projevili tím, že vydá tuto stať tiskem hojným nákladem, aby mohla vniknouti do vrstev nejširších.

a krásu její, a tak posilovati vlastenecké vědomí německého národa". Aby došel bezpečněji svého cíle, A. d. S., jehož odbory jsou již rozsety po všech koutech Němci obydlených (v Rakousko-Uhersku jest jich 24), vydává časopis, knihy odborné a vědecké, vydává a podporuje práce, které upravují odborná názvosloví dle ducha jazyka německého („Die Speisekarte“, „Der Handel“, „Das häusliche und gesellschaftliche Leben“, „Die Amtssprache“, „Die Sprache der Schule“, „Die Sprachverderbnis im deutschen Handelsstande“ atd.), pořádá přednášky, schůze atd.

Tak činí naši sousedé; my však pro živý, běžný jazyk svůj, pro jazyk, jímž jednáme, dopisujeme a hovoříme, nečiníme — mimo malé nesusouhlasné výjimky — ničeho.

Jest již čas, abychom začali všimati si vážně té češtiny, které se užívá v písemnostech obchodních a úředních. To často ani čeština není. Nejen že jsou listy obchodní a úřední druhdy přeplněny slovy cizími původu nejrozmanitějšího (zvláště listy týkající se obchodů zboží textilním, olejovým a p.) — nemluvě ani o tom, jak bývají přechasto zkomolena — nýbrž ani ten zbytek, ani těch několik slůvek, jež jsou vzata ze slovníku českého — ani ta nejsou česká.

A jak zde možno dojíti nápravy? Kdo má napravovati a u koho počíti s nápravou?

Odpověď jest i není nesnadna. Nejprve třeba jest poznati, v čem a v kom tkví příčina i podstata tohoto úpadku, vystopovati chyby a nesprávnosti; teprve, poznáme-li příčinu a původ, uvidíme, kde nutno léčiti. Nápravy však nedojdeme jinak, než ukazující, kde jest chybeno, opravující skutečně znění, vzaté z doby přítomné, nesestrojující si umělých příkladů, nýbrž berouce svou látku z praktických obchodních písemností. Bylo by marno sestrojovati pravidla bez příkladů, neboť pravdu děl Seneca (De j. Epistolae 6), že dlouhá cesta jest po naučeních, však krátká a účinná po příkladech.*)

Pokouším se o krok vpřed v této snaze zčešťovati české obchodní písemnosti. Je cest několik. Nejpřímější jsem již zkusil: nabídl jsem českým obchodníkům, že ochotně přepracuji jejich tiskopisy na česko; avšak tato cesta byla by předlouhá — a výsledek neuspokojivý.

Přece však jsem pěkně nabyt zkušenosti, že je opravdu v obchodnictvu českém leckde upřímná snaha o nápravu; ovšem jsou velké výjimky, které mne nutí, abych se o nich zmínil a vyvrátil jejich důvody.

Těchto řádků nelze ovšem nikterak vztahovati jen na studující obchodních učilišť — jde zde o skutečný stav dnešku. Jest arci jisto, že právě posluchačům obchodních škol všech stupňů zde přísluší největší úkol apoštolů správné mateřštiny.

*) Longum iter est per praecepta, breve et efficax per exempla.

Mohou mnoho učiniti pro dobro věci, protože mohou sami zlozvyky potírati, mohou se brániti všem znešvařování mateřštiny, mohou zasíti mnoho dobrého pro ryznost a správnost svého jazyka. Netřeba dokazovati této povinnosti dorostu obchodnického. — Nutno chápati a cítiti to velké nadšení pro mluvu dědů, jak je tlumočí Svatopluk Čech („Naše řeč“), je nutno plně uznati, jak praví Vilém Humboldt, že jazyk je takřka vnějším zjevem ducha národního; jazyk národa jest jeho duch, a jeho duch jest jeho jazyk. Jeť základem vzdělání a jeho znakem: ovládati dokonale jazyk, ten prostředek, tu zbraň, kterou bojujeme i se chráníme; jeť opravdu prvním stupněm vzdělání (praví Platen), mluvití svým jazykem tak, aby byl prost provincialismů a chyb mluvnických.

Kdo má tedy začíti napravovati?

Odpověď jest jasná —: Každý! Komu totiž nic nesejde na vybroušení jazyka, ten vynesl již tím nad sebou ortel své nevzdělanosti (Ondrák). Každý se má účastniti podle sil svých té práce obrozovací. Tak ovšem docházíme dalších cest: nutno docíliti toho, aby knihy učebné, z nichž právě čerpá obchodní dorost své vědomosti pro dopisování, byly zcela prosty všech poklesků — byly psány ryzí a správnou mateřštinou; toho bude docíleno součinností při spisování knih a učebnic odborných, jež podniknou odborníci za pomoci filologů. Pravdu věru měl Voltaire řka, že navykáme si dobře mluvití, čítajíce často ty, kteří dobře psali. A týž Herder, jenž mezi hlavní úkoly školy čítá, aby „děti a jinochy v umění řeči a jazyka vzdělaly“ — dokládá, „že jak se ústa naše, jazyk náš utvořily za mladých let, tak mluvíme zpravidla po celý život.“

Tak tedy nalezena jedna stolice hlasatelství nápravy — totiž škola.

Je nutno, aby učebnice, zvláště pak ty, které se obírají právě písemnostmi obchodními a naukami příbuznými, byly psány vzornou češtinou, aby byly prosty germanismů, aby neuváděly příkladů chybně z němčiny přeložených, aby nebyly přeplněny slovy a názvy cizími. Bývá často takovým knihám základem učebnice německá, psaná ovšem duchem německým, a není tedy divu, že sloh českého přepracování podobných příkladů není duchem český. Dnes ovšem jsme již poněkud vůči době nedávno minulé pokročili, máme též odborné knihy psané pěknou češtinou, jsou však — škoda — vzácné. Rovněž i v názvosloví obchodního života děje se pokrok; i tu časem viděti pokus zčeštití je, ale takové pokusy sebe upřímnější zapadnou bez většího účinku. Snad se dočkáme brzy nápravy; snad si opatříme české názvosloví, o něž nutno usilovati soustavně.

Doufejme, že se zdaří pokusy, aby vyvolána byla instituce, která by pilně bojovala za očistu jazyka, a že výsledky její práce budou korunovány zdarem.

Tyto řádky, tato snůška látky, tyto ukázky, obrázky ze slohu obchodního jsou určeny tomu, aby ukázaly, že je už nutná pronikavá a pokud možno, rychlá naprava; jsou věcně doloženy a budou výsrahou těm, kteří půjdou do života, aby viděli, čeho se vystríhají — a radou těm, kteří tak píší, aby poznali, čeho nechati.

V to ovšem doufám, že všichni by rádi nechali chyb svých, znajíce je. Základem této práce jsou listy obchodní, týkající se nejrozmanitějších obchodů a sebrané z nejrůznějších závodů jak malých tak i velkoobchodů, jak soukromých tak i družstevních, jakož i z peněžních podniků, bank, záložen a p.

* * *

Naskytá se nám otázka: Proč dosud vlastně nedošlo na důkladnou naprávu?

Jsou rozmanité důvody a příčiny. Z prvních a hlavních je ovšem ta, že mnozí (ne všichni!) obchodníci, do nedávna dopisovavší jen německy, lpí příliš na svých německých vzorech a zvycích, a to buď z nesprávného konservatismu, dokládajíce pravdy slov Ciceronových, že zvyk jest jaksi druhá přirozenost, buď ze skutečné neznalosti svých chyb. Tento způsob, totiž otrocké a násilné napodobení doslovného znění německých písemností, je příliš rozšířen, ač není jedinou příčinou úpadku našeho obchodního slohu. Nemenší důležitostí jest onen ohromný počet cizích slov, jimiž se hemží naše obchodní čeština. Zmíníme se o nich níže.

Pokud jsou chybující z těch, kteří si nejsou svých chyb vědomi, nelze jim nijak vykládati ve zlé. Více však jest — bohužel — těch, kteří ač znají své chyby, přece se nikterak nesnaží je napravití, ano dokonce při nich úmyslně vytrvávají; uvádějí pro to domnělé, vážné důvody.

Jedni nechťi psáti jinak, než jak uvykli, proto, že prý šetří tradice.

Nebylo by ovšem správné, abychom majíce snad dobré vzory po otcích, jich neužívali a zavrhovali je; naopak naši povinností je šetřiti si odkazů dědův a zúrodňovati jimi svůj jazyk nynější. Avšak jaké jsou ty naše tradice v češtině obchodní? Zcela žádné — my tu vzácných odkazů prostě nemáme. Z dob starých se nám nedochovaly nijaké záznamy obchodního dopisování (což jest škoda neziměrná!) — a to, co máme, je z doby nedávno minulé, jsouc pouhým nesprávným překladem a zkomolením znění německého. A toho přece zachovávatí nebudeme! Netřeba dokazovati, že právě tak by bylo nevhodno nahrazovati jiným to dobré, co jsme po předcích zdědili, jen proto, že je to staré, jako udržovati staré i špatné proto, že tak psali naši otcové.

Jiní nepodnikají ve svém slohu obchodním náprav z prosté pohodlnosti. A nejen to! Nestací některým, že sami nedbají správného jazyka, ale zavedše nesprávné předlohy písemností ve svých

kancelářích, zakazují dokonce každou odchylku ode vzoru, byt i značila jen zcela formální změnu ve způsob lepší. Jsou přednostově obchodů, kteří zásadou „psalo se tak 20 let, bude se tak psáti i dále“, ničí v mladých lidech chuť dbáti ducha své mateřštiny. Takto jednajíce, dávají si smutné svědectví nedostatku citu k svému rodnému jazyku.

A zase jiní mají jiné důvody. Uvedu příklad: Ve správné radě důležitého peněžního ústavu našeho, z našich největších, byl předčítán prvopis jakéhosi podání. Při jedné větě, která byla vzorem, jak český list vypadati nemá, jeden ze členů dal návrh, aby byla opravena, ježto jsou v ní germanismy. Byl však odbyť zdrcujícím důvodem, který rozhodl: „Jen to tak nechme, když je to z němčiny, aspoň tomu každý porozumí!“

Jsou skutečně tací obchodníci, kteří mnohé z nesprávnosti svých dopisů jen proto záchovávají, že je to prostě z německého překrouceno „pro lepší pochopení!“

A ještě jedním důvodem — zdánlivě velmi důležitým — mnohé nečeskosti často bývají omlouvány i osobami, které by měly míti zvláštní vědomí povinnosti milovati a pečovati o ryzost mateřštiny — míním: stručnost.

Píší mnozí, jak uvádějí, mnohé po způsobu německém, ježto obchodní dopis musí býti při své úplné srozumitelnosti též co nejstručnější.

O tom ovšem nikdo nepochybuje. Co řekl Shakespeare o vtipu, že jeho dušň je stručnost [Brevity is the soul of wit (Hamlet 2. 2.)] — platí plnou měrou též o obchodních dopisech: krátce, nemnoha slovy mnoho srozumitelně pověděti.*)

Ale zde je tento důvod prostě výmlouvou. Všimneme-li si svých krásných vazeb přechodníkových, jichž naše čeština obchodní tolik zanedbává, nebo zase naopak často zbytečně užíváných pádů předložkových, nemístného rozvádění vět slovy nic nepravíci, častého i zbytečného opakování, jak bude níže uvedeno, a p. — snadno poznáme, že mnohé můžeme říci správně česky a ještě nejen stručněji, nýbrž zároveň i srozumitelněji a jasněji. Mnohé z toho jasně vyplývá níže.

Avšak snaha našich obchodníků, úsilí stručně se vyjadřovati, dociluje zatím jen opaku (Je vois le bon parti, mais je suis le contraire, Regnard, Le joueur 4. 1.), neboť snažíce se psáti dopisy své stručně a srozumitelně, napodobují vzory cizí a jejich listy jsou nejen delší, ale i nesrozumitelnější. Přihází se jim, jak praví Horác („Brevis esse laboro, obscurus fio.“ Ars poet. 25.), že chtějí býti stručni, stávají se nesrozumitelnými.

Jak se vede tedy češtině v obchodním písemnictví? Neblaze. Jsouť mnohé české velkoobchody, z nichž vycházejí dopisy psané vzornou němčinou, francouzštinou, angličtinou, maďaršti-

*) Non multa sed multum.

nou — a nevím, jakým ještě jazykem — ale v nichž nedovedou napsat dopis v pravdě český.

Tu se naskytá otázka: Jak je to možno? Což nedovede český obchodník česky? Toho netvrdím. Známi příklady a byly mi i jinak dosvědčeny, kdy mluví obchodník zcela správně běžnou češtinou, cizích slov vůbec neužívá a zřídka jen chybuje proti duchu své mateřštiny — jakmile však má psát český obchodní dopis, jako by se jeho duch vyměnil.

Některá říkají, že pojem „obchodní čeština“ se nikdy nebude krytí s pojmem „čeština správná“, uvádějíce, že dopis, jakmile je napsán „česky“, není obchodní. Toť prostá výmluva, již nenesnadno vymýtiti; je přece možno vykořeniti ošklivý zvyk a předsudek spatřující ve správné češtině nemožnost napsati jí obchodní dopis. Pojem „český obchodní dopis“ je u nás dnes ještě zcela neurčit, zcela osobní a musí býti snahou naší přiblížiti co nejvíce pojem „čeština obchodní“, již sami tvoříme, danému pojmu „ryzí čeština.“

Tu nám jistě třeba ochrany, pomoci, a té dojdeme dnes, kdy se násilně pole českého jazyka omezuje a úží, jen vlastní prací a pevnou vírou Vergilovou, že vytrvalá práce přemůže vše. (Georgica I. 145.)

* * *

Zmíním se, pokud rozsah dovolí, o jednotlivých hlavních a nejhrubších chybách obchodních písemností, pokud jde o náš jazyk.

Z hláskosloví a kmenosloví by se dalo mnoho uvéstí, ale pomijím to proto, že by jednak vyžadovalo podrobnějšího výkladu theoretického, jednak nejsou to chyby, jež by snad byly vlastní zvláště slohu obchodnímu; jde zde o chyby všeobecné.

Poněkud blíže si však všimněme pravopisné části naší obchodní korespondence. Zde ovšem je Achillova pata našich obchodníků, neznajících mnohdy nebo nedbajících ani nejzákladnějších pravidel českého pravopisu. A zase ovšem je rozmanitě trestu a odsouzení hodna buď úmyslná netečnost a lehkovážnost tohoto směru, nebo nezaviněná neznalost, ač o této, bohuďák, bude možno brzy jen zřídka mluvit.

Hlavní a nejčastější slabinou je rozdíl v označování *i* a *y*, která v mnohých listech bývají střídána s přesnou téměř pravidelností nehledě k tvrdosti či měkkosti souhlásky předchozí. Dokladů (jako: *zdsylka, zasýlati*, „dáme Vám na *Jirouškoví* ceny zvláštní slevu“, *zýtra, výměna, čestní kříž* a *čestní* diplom atd. atd.) jest bez počtu a nebudu jich rozebírat; chci zde otisknouti jen jako strašlivé a odstrašující příšery tři ukázky, abychom viděli, jak za naší snahu, dopisovati s Němci správně po německu, nám odpovídají „po česku“ obchodníci němečtí, chlubicí se a lákající Čechy k obchodům tím, že často prohlašují, že mají českého kor-

respondenta (a), jak dovede psát obchodník český (b) a jak dovede a smí vypadati tiskopis, označený za c. k. (c.)

Uvádím tyto příklady jen proto, abych vzbudil ošklivost z tak bezohledného komolení češtiny, abych tak vzbudil soucit a silnou touhu bojovati proti každé sebe menší vadě.

a) „*Obdrželi jsme Váš dopis a jest nám to divno, že nám tak píšete kdybismě zloději byli. To muže u každého byti že se zmeli, za to sme enom člověki. My jsme se dívali do knížky a jest tam zapsani enom 293 korun a melil se nás učetnik kdyz psal učet, o tich 100 Korun. Dále Vám zdělime že jest jeste učet korun 29. h 03 od 30/4. m. r. co jeste Vzal v Poličce otevřene, a zdělime Vám to enom aby nebyli žadni differenci. Rácte tedy odpustiti, když jsme se změlili . . .*“ „*Dovoleme si Vám psat že učet K 30:25 je us k placení. Racte nám to s vobratem postu e zasílat*“ . . .

A nyní považme, že nám takto nedopisují jen velkoobchody z německé říše a z Vídně, nýbrž i ze zemí slovanských i z Prahy a Brna, kde přece jsou převážně odkázány na odběratelstvo české; pomysleme si, že takovéto dopisy nejsou řídkou zvláštností, a vzbudí se v nás jistě odpor ke každému znešvaření jazyka. Víím, že jest to příklad zcela krajní, ale uvádím jej proto, že je smutnou známkou naší netečnosti, je-li vůbec možný.

b) „*Vzhledem ku dnešní naší telef. rozmluvě dovoluji si Vám přiloženě opis mého dopisu na shorajmenovaný závod ku lask. informaci předložiti s tou uctívou prosbou, by Jste v nabýdce, kterou podáte, pro mně co odměnu 8% z apparátů zakalkuloval. Zýtra Vám pošlu zbívající obědnané přístroje.*“

c) „*Neodvolatelně dne 18. srpna 1909 již jest tah císařské — jubilejní — dobročinné loterii říšského spolků c. k. poštovních a telegrafních zřizenců Rakouských. Proti nejvíš 1500—2000 výhri, které nejvíce jině. věcně loterie majl jest tato loterie s její 11.189 výhrimi mezi jimi 11 hlavní výhri se nalezejt více než pětkráte vydatnější na výherních čísel. Hlavní výhra v ceňe 20000 K vyplatí se na žádost vyhrávajícího za hotové proti odtazeni 5% a zapravení 20% státní výherní daňš. Každý take nejmenší výhra jest bedlivě a dobře vybírana a tvoří užitečný cenný předmět pro každého. Losl po 1 K v každé trafiki a u všech listovních pošlu. Když nejsou k dostání, rácte se obratiti na loterní úřad Vídeň XIX., Billrothstrasse 47.*“

A nyní si pomysleme, že takovýto český text je výsledkem rovnoprávnosti obou zemských jazyků. Pomysleme si, že takovýto český text je vytištěn velkými písmeny a nalepen na rozích českých měst, aby se na něm učily děti české mimo chodící hmusně kaziti svou mateřštinu; pomysleme si, že jsou taková návěští nalepena v prodejnách tabáku, v hostincích, čekárnách drah atd. Domysleme důsledků takovýchto příšer! Co by udělal druhý národ naší říše, kdyby byla vyhláška psána takovou němčinou? — To jsou ovšem případy krajní — bohužel však ne ojedinělé. Na

rozích mezi návštěvními čteme denně několik textů hrozné češtiny, jaké nalepovati by nemělo býti dovolováno. Netřeba přece dokazovati, jak působí takový zkomolený text na děti jej čtoucí. Zde by přece mohly využití své moci a práva ti, kteří rozhodují o nalepování návštěví. A nejen na rozích se setkáváme s takovou češtinou. Stačí jíti po českém městě a všimnouti si jen nápisů nad krámy a ve skříních, jak je čtáme. Uvedu jen namátkou: „Pevné ceny.“ „Výroba panské i dámské obuvi.“ „Příhodná koupje.“ „Šir a vejce.“ „Bít se pronajme.“ „Zhotovitel muských šatů.“ „Přímě se hoch do učený.“ „Vileželé pivo“ atd.

A jaká čeština bývá mnohdy v insertní části novin, které nepočítáme do češtiny novinářské!

Ano, pravopisem i odchylkami fraseologickými je již čeština běžná v obchodním dopisování mnohdy taková, že to již vůbec ani čeština není — leč „čeština obchodní“.

Celkem posuzujíc vidím, že z pravopisných věcí nejvíce potíží dělá uvedené již rozlišování samohlásek *i* a *y*, označování délky samohlásek (zvláště starší obchodníci, kteří chodili jen do německých škol, často vůbec neradi označují délky, nebo ji označují i tam, kde jí není, j. *laskavý*, *učet*, *slovůtný*, *zásilka* i *zasílka*, *zboží dodane*), dále psaní dvojhlásky *ě* (na př. *obědnati* zboží, *směnka*, *umnělé* květiny a p.), matení předložek a předpon s a z (na př. *skracování* doby pracovní, *zvátí* ku *zúčastnění* se na . . ., *sbědovaně* poměry se stále horší, *shotovitel* obuvi, nebyl *spino-mocněn* atd.), nejednotnost ve psaní zdvojených souhlásek (na př. *cenník*, *denník*) a p.

Z nesprávnosti právě pak obchodním písemnostem nejvlastnějších uvádím dvě — psaní velkých písmen na počátku slov a rozdělování slov.

V rozdělování slov panuje naprostá nejednotnost, a nejen to, nýbrž zároveň i bezmyslenkovitost. Není ovšem divu, dělí-li obchodník v jednom dopise jednou „zboží čes-ké“ a níže zase „zboží če-ské“, ale dělí-li „st-rava“, „stvrz-ení“, „nemus-íte“ a p.? Jsou přece jen ve všem meze! Zde zvláště se ukazuje u nás nutnost zjednodušiti co nejvíce pravidla, a to na př. o dělení tak, aby se skupiny souhlásek prostřed slov (ovšem mimo slova jasného původu atd.) nedělily, nýbrž připojovaly k slabice druhé.

Psaní velkých písmen v obchodních dopisech je tak rozšířeno, že ani nelze vymeziti, kde se tak děje. Poněvadž pak píší velkým písmenem počátečním každé slovo, které se vztahuje k osobě oslovené, nepřestávají jen na náměstkách, nýbrž píší tak i jména přídavná, podstatná, slovesa, ano i spojky. Snaha psáti velkým písmenem počátek slov zavinila nové hrubé chyby, na nichž někteří trvají z důvodu zdvořilosti i přes to, že vědí, že se dopouštějí nesprávnosti; míním způsob psaní slovesa „býtí“. Ježto píší: „Objednal *Jste* . . .“, píší „. . . prosím, *by Jste* . . .“, „. . . přáli bychom si, *By Jste* . . .“, „. . . aby *Jsi* přijel s brátem . . .“

a pod. A s tímto způsobem psaní se setkáváme přecasto. Jinak čteme: „. . . jak *Vy Jste Si* přál . . .“ (ano i: „když už *My* bychom *Vás* neobsloužili solidně —), „. . . psal *Jste*“, „. . . prosíme, *Byste* podepsal . . .“, „. . . žádám, *Abyste* vyrovnal . . .“, „. . . máme mnohé plačení, jak *Sám Račte* věděti . . .“, „. . . doufám, že *Budete* tak *Laskav* . . .“, „. . . byla v kramě jen *Vaše Pani* . . .“, „. . . tážu se, *ne Račtel* nic potřebovati . . .“, „. . . *Vaše Slovuťnost* mi jistě ve *Své* laskavosti promine . . .“, „. . . jsa zcela oddán *Vašemu Blahorodí*, mám čest prositi o vzácně *Vaše* další rozkazy . . .“ atd.

Takováhle zdvořilost je přece až malicherná a myslím i neupřímná. Se stanoviska slušnosti a lidskosti je nutno důrazně ji odmítnouti, ježto se jí obchodník snižuje, ač dojista jí ani nemyslí opravdově. Však bylo by to také zbytečno; obchodník nabízí svým dopisem službu, práci, nechce nic zadarmo, i netřeba se tedy plaziti takovým tónem. Úplně dostačí všeobecně ustálený způsob psáti velkým písmenem jen náměstky oslovovací (osobní).

Hovoříme-li již o tom zdvořilostkárství obchodním, všimněme si, jak nepěkně zní a přímo urážlivě věta: „*Děkujeme co nejuctivěji za laskavě nám udělenou objednávku s tím uctivým ujištěním, že jí bude všemožná a nejoddanější péče věnována*“; nebo si všimněme takového přehánění v podpisech dopisů, kdy každému odběrateli je obchodník „*v nejhlubší*“, „*v nejdokonalejší*“, „*v nejšetnější*“, „*v nejpatričnější účtě zcela oddaný*“, kdy se podepisuje jako „*Vašeho Blahorodí nejoddanější služebník*“, kdy osobu, již dopisuje, častěji nepřehnanějšími názvy, kdežto by zcela prostý titul daleko lépe působil. Jak zní však nehezky takové „*Vaše Blahorodí, Vaše Veleblahorodí, Vaše Vysokoblahorodí, Vaše Slovuťnosti*“, jak dovede náš obchodník stupňovati oslovení „*ctěný, velectěný, vysocectěný, vážený, velevážený, vzácný*“ atd., jak plýtvá oslovením v textu; jak pokorně, otrocky, ponížene a — odporně zní takový list! Není divu, že při takovémto nadsazování nezřídká dojde k smyšlnému zneužití nějaké té zdvořilosti, jež je proměněna v neúmyslnou sebechvalu (j.: „. . . dovoluji si Vám laskavě oznámiti . . .“, „. . . prosím laskavě, abyste i tuto prosbu uctivě vyplnil . . .“, „. . . cestující musí svou laskavou návštěvou Vás znovu obtěžovati . . .“ atd.).

Zdvořilostkárství toto ovšem vzniklo původně v nadpisech, dostalo se do adres, (kde by přece vždy nejlépe slušelo slovo „*pán*“, „*pani*“ a „*slečna*“ beze všech často lživých a neupřímných, nic nepravdicích přívlastků) a nezůstalo arci ani bez účinku na vlastní text listin; dnes čteme téměř pravidelně o „*milém dopise*“, „*vzácném, ctěném sdělení*“, „*o laskavém zaslání účtu*“, „*o ochotném podání zpráv*“ atd., náš český obchodník se nezděráhá nazvati ctěným, milým, vzácným, laskavým atd. kde co: „*obdržel ctěný dopis*“, „*bere na vědomí vážený korrespondenční listek*“, „*odpovídá k laskavému dotazu*“, „*prosí o laskavé vrácení či vyřízení*“, „*děkuje za laskavou objednávku*“, „. . . je tak smělý a dovoluje

si prositi o *vzácný* podpis“ atd.; taková rčení mnohdy smyslem svým vzbuzují jen úsměv. Ze ovšem takováhle bezhlavá a falešná zdvořilost papírová nemálo hřeší proti stručnosti listů, je jasno. Adresy, nadpisy a zakončení dopisů si vyžadují velkých změn a ustálení.

Zde ovšem nemůže jednotlivec téměř ničeho podnikati. Naše veřejnost jest již zvyklá podobné „slušnosti a zdvořilosti“, že by těžko uznala dobrou snahu a upřímný pokus jednotlivcův. Jedině korporace by zde mohla začít s nápravou, připravíc na ni zhyčkané obecnstvo a postupujíc svorně.

Ještě hůře se vede ubohé naší materštině, počnou-li jí psáti snad Němci podle některých svých pravidel. Psaní velkých písmen pak se přenáší i na slova, v nichž nemá naprosto sebe menšího důvodu, a přibližuje tak český list povedené krajnosti, jakou je „české“ návštěvní reklamní lákající české odběratele; doslovně zní takto: „*Cajol jest pro Cestující a Turisty a Každou domácnost nevyhnutelné Potřeby. Jednu Kostku za 6 Haleřů do Sklenice horké Vody dává hotový čaj Srudem i Scukrem Tež. Jednu Kostku Bordeaux — Punče za 8 Haleřů atd.*“ — —

Ze ovšem interpunkce neuzíváno správně, netřeba dokazovati. Jeden píše čárku téměř ob slovo, jiný nenapíše jí ani tam, kde nutně býti musí, jiný píše místo teček středníky a po nich velká písmena a opět jiný píše i po tečkách písmena malá. O jednotnosti mluvití nemožno.

Velké množství pravopisných hrubostí jest ovšem možno bráti i za chyby tvaroslovné a zmíním se o nich ihned zde.

Malý příklad čísly: vzal jsem 100 dopisů, z nichž v 86 bylo užito nejméně dvakráte některých tvarů (dvou různých mimo nominativ) zájmena *já*. A z těchto 86 rozličných pisatelů nedovedlo zájmeno to skloňovati 58 a mimo ně jsem jich vyloučil z počtu 7, u nichž bylo rovněž skloňování nesprávné, ale nebylo lze zjistiti, jde-li o chybu tvaroslovnou čili skladbovou („*došel mně Váš dopis.*“)

Skloňování jmen podstatných samo nedělá ovšem potíží až na některé případy (*nit* — pl. *nitě*, *den* — pl. nom. *dny*, *k rukotím* atd.); nejinak tomu u jmen přídavných, kde se užívá velmi často tvarů zúžených i po souhláse tvrdé (jako *dobrý* víno, *naše výtečný ležatý llmce* a p.) a v množném čísle často tvarů neměkčených (j. *všecky* vína *český* i *cizí* atd.).

Stupňování jmen přídavných bývá velmi často nesprávné, což právě dokazuje, že cit jazykový velmi potuchl (tvarů jako „*nejbržčí* zaplacení, *tenčejší* (tenčí) druh, *dobřejší* jakosti a p. dosti často užíváno).

V číslovkách se chybuje poměrně málo, ježto bývají nevyepisovány.

A tak jsme se dostali k nehlubší studni jazykových hrubostí a příšer — ke skladbě a fráséologii. Aby bylo možno učiniti si

alespoň částečný obrázek, jaká jest „obchodní čeština“ ve své nahotě, nutno uváděti některé delší věty. Zde poznáme, že duch jazyka českého jest příliš daleko takových dopisů, a že jest mnohem snáze je doslovně přeložiti do němčiny, jejímž duchu odpovídají, než je přepracovati na česko.

Můžeme ovšem uvéstí jen málo z toho hojna, ale stačilo by příkladem uvéstí i jen to, co se týká vazeb předložkových a přechodníkových, a hned by dostatečně vysvitlo, jak daleko má k opravdové češtině „čeština obchodní.“

Zmínil jsem se již o chybách ve jméně podstatném; záležejí hlavně v chybném skloňování některých jmen (j. *mosaz*, *přítel*, *den*) a zvláště v označování bydliště. Podstatná jména místní (zvl. ta, která náležejí ke vzoru *duše*, jako *Zbraslav*, *Soběslav*, *Boleslav*, *Jaroměř*, *Chrudim* a p.) mívají pravidlem tvary nesprávné (j. obyčejně: do *Zbraslavi*, *Boleslavi* a p. místo do *Zbraslavě*, *Soběslavě* atd.).

Chyby ve jméně přídavném jsou také četné. Zlozvyk užívati po způsobu ruském stále častěji přídavné koncovky tvrdé (*ný*) místo měkké (*ně*) roste a mnohá slova mu již podlehla. Z tvaroslovných poklesků jsou nejčastější tvary o zúžených hláskách (na př. . . . z tak *mnohého* výběru a p.). Přídavných jmen *cizí* a *ryzí* užíváno často jako trojvýchodných. Z vad skladebních uvádím hlavně nejednotnost zvyku užívati tvarů neurčitých o doplňku; jedni užívají tvarů jmenných velmi často i tam, kde jich již vůbec neuzíváme, jiní pak kladou tvary složené i tam, kde správná čeština žádá tvarů jmenných. Rovněž i zvyk užívati o doplňku instrumentálu jména přídavného nebo spojek *co*, *jako* s přídavným jménem určitým, se vzímá nepravěm den ode dne, zvláště tam, kde mají býti jmenné tvary přídavné; [na př. . . . *jako nejlepší* uznána byla . . . — . . . směnky, které posud *krytými* (nebo *kryté*) nejsou . . . — . . . budu Vám *povděčným*, když . . . — . . . neboť jinak bych je považoval, *co přijaté* . . . (rovněž při jméně podstatném: . . . ústřížek tohoto složního lístku slouží *co stvrzenka*), . . . když potřebu svoji *krytou* máte . . . — . . . přál bych si míti *zaplacené* všechny sešity . . . — . . . bylo by nám to velice *milým* . . . — . . . účet se *co neplatný* vrátí . . . atd.] Přídavným jménem přivlastňovacím obchodní čeština celkem neperje, vytlačujíc je genitivy jmen podstatných [na př. . . . podpis *objednatele* . . . — . . . na nebezpečí *advokáta* . . . — . . . na účet *dlužníka* . . . — . . . opatření stvrzením *oferenta* . . . atd.]. Čeština ráda a správně naznačuje často jmény přídavnými, zvláště rodem středním, jména podstatná; zcela však nesprávná a nečeská je snaha, po způsobu německých přídavných jmen se členem vypouštění jména podstatná a psáti, jak často čteme, na př.: . . . *mnohé* v seznamu *vedené* . . . — . . . *žádané* chybí na skladě . . . — . . . *blíží* sdělí podepsaný . . . — . . . opakují svou žádost za *nahore* *vedené* . . . — . . . dovoluji si poukázati *k následujícímu*, *k následovnímu* . . . — . . . *dnešním* si dovoluji sděliti . . . atd.

Zmiňují se zde také o přemrštěném a zbytečném užívání superlativů, jež svými důsledky přivodila upřílišněná papírová zdvořilost; tak čítáme na př. ... *v nejbližších dnech* ... — *v uctě nejhlubší, nejdokonalejší, nejoddanější* ... — ... *dík nejvřelejší, nejvroucnější* ... — ... *v případě nejnutnějším, nej-
krajnějším* ... — ... *nejpečlivější* vyřízení ... atd.

O chybných a zbytečných jménech přídavných se zmíním níže, právě jakož i o slovesech, v nichž nejvíce chyb je fraseologických. Z tvaroslovných jsou nejčastější na př. imperativ *raďte* místo indikativu *ráčíte* [na př. ... *co ráčíte poroučeti* ... — ... s čímž dou-
lám, souhlasiti *raďte* ... — ... *kdy ráčíte zboží odeslati* ... atd.], dále nesprávné užívání přčestí minulých třídy čtvrté, a to buď změkčených nebo nezmkčených [na př. ... *právo regressu vyhra-
ženo* ... — ... *jsem dalších závazků sprostěn* ... atd.], a třetí osoby množného čísla sloves třídy třetí, čtvrté a páté (na př. ... *dochází nás četné dotazy* ... — ... *až nám odpověděl z továrny* ... atd.).

Velmi často chybíváno proti správnosti jak tvaroslovné tak skladbové při *zájmenech*. Ač nemožno nésnadným nazvatí skloňování zájmen, přece velká většina dopisů oplývá chybnými tvary, nerozlišujíc tvarů *mne, mně a mě, naši a naši, jí a ji, již, jež a již* atd. Však všimněme si spíše stránky skladbové; zde je teprve mnoho chyb. Nemluvív ani o takových věcech, že mnohdy nerozlišován význam tvarů *jej, jeho, ho, je*, že se říká o středním rodě „... musím si znovu naň (zboží) stěžovati ...“, že často matou tvary „*lich*“, „*jejich*“ a „*jejich*“, že zájmeno „*její*“ nesklonováno (na př.: „... proti její obchodům ...“ a p.), že píší *na což* atd. — uvedu jen zjevy nejčastější.

Jazyk náš má svou bohatostí tvarů tu výhodu před jinými, že často může buď rozmanitostí tvarů, nebo zvláštním pořádkem slov naznačiti, nač mluvíci klade důraz; tak tomu na příklad právě při zájmenech osobních, kde máme pro jednotlivé pády dvojí tvar. Nezkažené ucho českého člověka snadno vycítí, že užíváme tvarů užších, netřeba-li označiti důraz; ale přes to čteme v dopise na př.: „... dovolujeme *sobě* Vám slušně oznámiti ...“ — „... klademe *šobě* za čest ...“ — „... pokládám *sobě* za čest ...“ a p., ač by zde zcela dostačily tvary užší, lichž opět nesprávně užíváno po předložkách.

Dosti často, zvláště pak v některých rčeních s nepochopitelnou zálibou naši obchodníci užívají nominativu osobních zájmen, vytýkajíce jimí podmět bezdůrazný: „*Já* se poroučím ...“ — „... *já* děkuji uctivě ...“ — „... *já* se podívám ...“ — „... *já* prosím za odpuštění ...“ atd.

Kdežto někdy (ovšem prostým opomenutím) vynechávají zájmeno se i tam, kde se sejde být i jen s předložkovým *se*, opakují je jindy i tam, kde by mohlo býti zcela vhodně vypuštěno; na př.: „... dovolujeme se *tázati se* uctivě ...“ — „... osměluji se *ptáti se* ...“ — „... *dovolují si* počítati *si* provisi atd.

Že i obchodní písemnosti jsou podrobeny chybě, které jsme se učily již v prvních pokusech řeči, odříkávajíce: „Otče náš“, „... jakož i my odpouštíme *našim* vinníkům ...“, je jisto; na př.: *upozorňuji na moje známé druhy látek bavlněných* ... — „... *mám doma opis mého dopisu* ...“ — „... *dovolují si Vám účtovatí nejlevnější ceny svých známek* ...“ — „... k velké lítosti *vidím* ...“ — „... *zasílám Vám mikrofon mého domácího telefonu* ...“ — „... *posíláme současně naše ceníky* ...“ — „... *potvrzujeme dnešní naši telefonickou objednávku* ...“ — „... *an dobře víme, že chcete Vaše odběratele bezvadně obsloužiti* ...“ — „... *byste jemu Vaše ctěné zakázky až do té doby laskavě uschoval* ...“ — „... *abyste nám poslal Vašeho pana zástupce* ...“ — „... *zašlete mně podle Vašeho ceníku vyplaceně* ...“ — „... *prosím, abyste mi rozhodnutí Vaše obratem pošty sdělil* ...“ atd. Zde přece všude nutno dobře užití zvrátneho *svůj*, aniž vznikne jaký dvojmysl.

Nejbohatší chybami jsou zájmena ukazovací. Zájmena *ten, ta, to* bývá velmi často zcela zbytečně užíváno i tam, kde není důrazu, zvláště pak u třetího stupně jmen přídavných a p. Velmi častá jsou rčení jako: „Máme na skladě *ty nejnovější* vzorky ...“ — „... *můžeme posloužiti tím nejjemnějším* zbožím ...“ — „... *i to nejlepší* zboží vlhkem utrpí ...“ — „... *stanovil jsem předem cenu tu nejlevnější* ...“ — „... *zašlu vzorky ty nejmodernější* ...“ — „... *dostalo by se Vám obsluhy té nejpečlivější* ...“ — „... *soudek toho nejlepšího bílého vína* ...“ — „... *stanovená cena K 8* — *jest nyní již ta nejnižší* ...“ atd., nebo: „... *bude mítí to potěšení* ...“ — „... *bude mítí tu čest* ...“ — „*Dovolují si tímto Vašemu Blahorodí oznámiti, že bude mítí můj zástupce tu příležitost v několika dnech Vás navštívití za příčinou slušné poptávky ohledně potřeby prádla. Jeví-li se táto, račte, Vaše Blahorodí, s případnou objednávkou jeho návštěvy vyčkati a s touto se na něho obrátiti* ...“ atd.

Jako ani zájmen *tento* — *onen* nebyvá užíváno správně — zakořenily se místo nich způsoby jiné, zvl. „*první — poslední*“, „*prvnější — poslednější*“, nebo dokonce „*tento poslední*“ (na př. „... oba druhy jsou dobré; *prvnější* však je jemnější, kdežto *tento poslední* jest jen bavlněný ...“) — tak za pouhé a úplně dostačitelné *tento* nastupuje nesprávně německé *následující*; ten nabízí „*následující* druhy zboží“, *onen* dokládá svou nejuctivější žádost *následujícími* důvody (*následovně*) atd.

Německé zájmeno *derselbe* atd. všicklo obchodní češtině velmi zřetelné stopy, které se stále šíří, mnohé svádějice. Naše zájmeno *tyž, táž, též, tentýž, tatáž, totéž* značí jen totožnost, jednostejnost a proto zcela nesprávně se střídá s neméně nesprávným zájmenem *ten* tam, kde buď vůbec zájmena není třeba, nebo kde stačí prostě zájmeno *on* a *ten*. Však ještě ani na tom nepřestává naše „obchodní čeština“, nýbrž překládá si

otrocky z němečiny zájmeno *derselbe*, a užívá pak tvarů *sám, ten samý*, ano i *samotný* a p. Uvedu několik příkladů: „... děkujeme Vám za zakázku, vyřídíme *tuto* co nejpečlivěji...“ (m. vyřídíme ji...“)
 — „... účty se eskomptují a poskytují se na *tyto*...“ (m. na ně...“)
 — „... neobjednávám límců, ježto jsem *těmito* dostatečně zásoben...“ (m. jimi...“)
 — „... vzdávám vřelý dík za veškeru přízeň a prosím zároveň o laskavé zachování *těto*...“ (m. a prosím, abyste mi ji zachoval...“)
 — „... druhý vrtáček není náš výrobek a vracíme Vám *tento*...“ (m. jej...“)
 — „... na námitky proti účtu běře se zřetel pouze ihned při obdržení *tohoto*...“ (m. při jeho obdržení...“)
 — „... co se týče ceny, lituji, že Vám *tuto* snížit nemohu...“ — „... byl u Vás můj zástupce X-Y; *týž* odevzdal mi...“ (m. odevzdal mi...“)
 — provádím opravy houslí a překlady těchže (!)...“ (tvar *těchže* m. *týchž* je velmi rozšířen; zde má být i jejich překlady, nebo: „opravuji a překládám housle...“)
 — „... vydal jsem ceník a doporučuji *tento* Vaši pozornosti; *týž* však neobsahuje...“ (doporučuji jej...; neobsahuje však...“)
 — „... v pádu nekonvence zboží jsem ochoten *totéž* vyměnit...“ (m. je...“)
 — „... dovoluji si Vám sloužit účtem s *tou* uctivou prosbou, byste obnoš *téhož* uznati ráčil...“ (m. dovoluji si...; prose uctivě, byste jej uznal...“)
 — „... obrázkové dějiny budou skončeny... Co se týče premie *k* *těmže*, podotýkáme, že *tato* se zaslá...“ (m. premie k nim bude...“)
 — „... připravte 1 sud petroleje, větší, v pátek ráno si můj sluha pro *týž* přijde...“ (m. proň přijde...“)
 — „... výtečného tabulového oleje; jakostí svou vyrovná se *tentýž* úplně... a mohu Vám dodat *tentýž* v každém libovolném množství...“ (m. „... jakostí svou se vyrovná... a mohu Vám jej...“).

Jak často dostane obchodník do rukou takovéhle a ještě horší oznámení návštěvy cestujícího: „Dovolují si Vám slušně oznámiti, že Vás dne 4. t. m. navštíví můj zástupce X-Y; *týž* je oprávněn i peníze inkasovat a prosíme, abyste *těmuž* laskavě Vaše objednávky zachoval!“

Kde je duch jazyka? A kde je ta osudná stručnost, již se tak mnozí vymlouvají? Zde při zájmenech nejlépe vysvitne jalovost dřívě uvedených důvodů.

A ještě několik příkladů na tvary zájmena *sám*: „... došly látky; jest mnoho vad na *samých*...“ (m. na nich...“)
 — „... neb mám *samé* (kolo) zaslati k výměně...?“ (m. neb' je mám...“)
 — „... v příloze zasílám Vám výtah účtu, dle kterého Vám *současně samého* (!) vyrovnávám...“ (m. jež [který] vám...“)
 — „... jakmile dojde Vám *samý* (kmín), zašlete hned...; jelikož máte ještě 2 sudy k odebrání, dovolil jsem si tedy Vám *samé* zaslati...“ (m. je...“)
 — „... abyste připojený zde korespondenční lístek vlastnoručně svým ctěným podpisem opatřili a nám *ten samý* co možná obratem pošty zaslati ráčili...“ (m. a nám jej...“)

„... ty pohlednice vezmu do práce a zašlu Vám *ty samé*...“ (m. a zašlu Vám je...“)
 — „... sud jsem dosud nenašel, proto si Vám dovoluji oznámiti, že Vám *samý* pošlu...“ (m. jej...“).

Kde se vyskytují takovéto chyby, nemožno ovšem žádati věci poměrně podřadných, jako na př. stídatvého užívání zájmen *jenž* a *který* za účelem libozvuku a p. To a jiných věcí mnoho zůstane jen zbožným přáním daleké budoucnosti.

Jak bylo již řečeno, chyby v číslovkách jsou poměrně řídké. Nesprávně bývá užíváno bez důrazu číslovky *jeden* po německém způsobu (na př. *jeden* metr Vám účtuji 5 K... — ... pokud já vím, neobsloužili tam nikdy *jednoho* dobře...), rovněž nesprávně bývá často počítán předmět vázán se svou číslovkou; chybně bývá též neurčitá číslovka *více* místo *několik* (na př. ... mám *více* sort... — ... stalo se tak při *více* zásilkách a p.).

Rovněž i užívající příslovci a rozličných způsobů příslovecných určení obchodníci naši často chybují a to zvláště tím, že se neštítí slov utvořených po způsobu německém, ryzí češtině naprosto ne vlastních. Tak nesprávně čteme na př.: ... *bezvými- nečně* se podrobují... (m. úplně, zcela...)
 — ... měsíční splátky a *sice* deseti korunové... (m. a to...)
 — ... hlavní sklad se nalézá *blíže* státní dráhy... (m. jest u státní...; blízko...; neda- leko...)
 — ... a když se částky složí *dohromady*... (m. když se složí...)
 — ... očekáváme, že nám peníze zašlete, *jinak* bychom dalšího řízení již zastaviti nemohli... (m. sice bychom...)
 — ... musí směnka kryta býti, *jinak* bychom byli nuceni... (m. sice...)
 — ... zboží *každopádně* výborné... (m. zcela...; ovšem...; dojistá...; každou měrou...)
 — v *krátkosti* bude míti potěšení... (m. brzy...)
 — ... *mnoho-li* a co kdo konsu- muje... (m. kolik...)
 — ... výkaz, *mnoho-li* (!) máte platiti... (m. kolik...)
 — ... *odčetně* vrácených 19 kusů... (m. bez...; nepočítaje...)
 — ... *odpovědně* na Váš ctěný dopis oznamuji... (m. odpovídaje...)
 — ... navštíviti Vás *ohledně* potřeby prádla... (m. stran...)
 — ... *ohledně* životních pojistek musíte se pro- kázati kvitancí... (m. co se týče...)
 — ... také *ohledně* minulých účtů s Vámi nesouhlasím... (m. co do minulých...)
 — ... *ohledně* účtování a placení uhlí jsme ochotni přijíti vstříc... (m. strany...)
 — ... žádané vzorky nejsou *okamžitě* na skladě... (m. právě...)
 — ... při *povážlivě* se vzrnající mužské sou- těži... (m. nebezpečně...)
 — ... dovoluji si Vám *příloženě* lístek vrátiti... (m. dovoluji si Vám (přílohou) vrátiti...)
 — ... *příloženě* zasílám svůj akcept... — ... dovoluji si sloužit *připojeným* nejlevnějším účtem... — ... vracíme *připojeně* nám svého času předložené doklady... — ... ačkoliv jest *rozhodně* přece jenom lépe objednávky činiti dopisy... (m. jistě, ovšem, dojistá...)
 — ... zařízením prvního závodu byl učiněn *rozhodně* šťastný začátek... — ... *současně* přikládám ceník... — ... podotýkám *současně*... — ... dovoluji si *současně* zaslati...

— ... *současně* s tímto dopisem zasílám ... (často bývá slovo *současně* zcela zbytečné, jindy je možno nahradit slovy *zároveň*, *hned* a p.) — ... mám kryti *více* účtů ... (m. několik ...) — ... sporáky *s více* troubami ... (m. s několika ...) — ... s kteroužto prací se *více* nezabývám ... (m. se již nezabývám ...) — ... považoval bych zboží co přijaté a *více* je nazpět vzítí nemohl ... (m. a zpět ho vzítí již nemohl ...) — ... vzor ten nemám *více* na skladě ... (m. nemám již ...) — ... *vložené* prosím přijmouti ... (m. přijměte, račte ...) — ... *vše* jej doporučuji ... — ... *vše* děkujeme ... (m. upřímně ..., srdečně ... a p.) — ... prodej *výhradně* za hotové ... (m. jen ..., jenom ..., toliko ..., pouze ...) — ... převod slouží *výhradně* k tomu ... — ... zboží to je tyto dny *výhradně* za polovinu ... — ... objednávky činil *za včas* ... (m. včas a p.) a mn. j.

Nepěknou vlastností obchodní češtiny jest, že na vyjádřenou určenou příslovečných velmi často užívá zbytečně předložek (zvl. *v*) spojujíc je v nečeská rčení s rozmanitými slovy (často i místo prostých předložek nebo spojek) na př.: ... *v celku* pochodíte u mne mnohem lépe ... (m. celkem ...) — ... mohu podati *v směru* tom nabídku velmi příznivou ... (m. po té stránce ...) — ... závod řízený *v duchu* veskrze moderním ... (m. duchem ...) — ... astrachán *v jiné* barvě ... (m. jiné barvy ...) — ... svou vzácnou důvěru *v neztenčené* míře věnoval ... (m. neztenčenou měrou ...) — ... čekáme odpověď *v brzkém* čase ... (m. brzké odpovědi ...) — ... odběratelek, které *v kruhu* svých přátel starati se budou ... (m. u svých ...) — ... o naše listy zasloužil se *v získávání* nových členů doporučování těchže (II) *v kruhu* svých přátel ... (m. zasloužil se o naše listy získávaje nové členy a doporučuje listy (je) svým přátelům ...) — ... seznam k laskavému uschování *pro pád* potřeby ... (m. pro potřebu ...) — ... že nebude *na žádný* pád moci vyhovovati ... (m. nikterak ...) — ... vyhovíme jen *v tom pádě*, že ... (m. tehdy, že ...) — ... *v pádu* nepodržení zboží prosím o laskavé zpět přepsání ... (m. nepodržíte-li zboží, prosím, abyste ...) — ... *v pádu*-li, že byste nepotřeboval ... (m. nepotřebujete-li ...) — ... *v pádu*, že Vašnostem podmínky nekonvenují ... (m. nevyhovují-li ...) — ... podmínku *ve příčině* díla ... (m. strany díla ...) — ... *u příležitosti* své návštěvy jsem Vám předložil ... (m. při své návštěvě ...) — ... *žádným způsobem* nemohu vyhověti ... (m. nikterak ...) — ... *během* 48 hodin ... (m. do 48 hodin ...) — ... *následkem* Vaší laskavé zakázky zasílám ... — ... *v případě*, že je už odesláno ... (m. je-li již ...) — ... *k vůli* úspoře poštovního ... (m. pro úsporu ...) — ... jestliže mu tyto *prostřednictvím* zástupců budou odevzdaný ... (m. zástupci ...) — ... *následkem* toho jeví se ... (m. tím, proto ...) — ... nabídka *vzhledem* ku lepším jakostem zboží odpovídá ... (m. pro lepší jakost ...) — ... *za příčinou* všeobecného zvýšení dosavadních sazeb ... (m.

pro všeobecně zvýšení dosavadní sazby ...), — ... *během* (průběhem) doby vyrovná se ... (m. dobou ...) — ... každý los hraje o veškerých 18.435 výher a může *následkem* četných předních a zadních výher učiněno býti jedním a týmž losem také několik výher ... (m. účastní se ... a může pro čítné ... výhry ...) — ... *v době* tohoto měsíce objednané věci ... (m. tento měsíc ...) — ... *v době* jeho pobytu v Praze ... (m. za jeho pobytu ...) — ... *nádavky* *v témž* poměru k odběratelům vzrůstají ... (m. týmž poměrem ...) — ... proto prosím *v případě* zvláštního přání o laskavé označení ... (m. máte-li zvláštní přání ...) — ... důvěru svou *v míře* největší zachovejte i na příště *v hojně* míře ... (m. měrou největší ... hojnou měrou ...) — ... za nám *v tak velké* míře *v každém* ohledu věnovanou přízeň ... (m. za veškerou přízeň; věnovanou nám tak velkou měrou, hojně ... a p.) — ... *na základě* tohoto nového pořádku žádám ... (m. podle ...) — ... *vzhledem* k této okolnosti, že ... (m. ježto ..., že ... a p.) — ... *jakož i* se zřetelem k tomu, že ... (m. ježto ... a p.) — ... *vzhledem* ke značné výši ... (m. pro značnou výši ...) — ... *dle výše* ceny ..., *dle výše* nabídek ... (m. podle ceny ...) — ... *půjčky* *ve výši* odkupní ceny pojistky ... (m. do odkupní ceny ...) — ... jenom *k vůli* pozdějšímu možnému nedorozumění ... (m. pro pozdější ...) — ... *k vůli* zachování regresního práva ... (m. pro ..., aby bylo zachováno ...) — ... drží pohromadě *pomocí* nových, silných šroubů ... (m. novými šrouby ...) a mn. j.

Zde máme nejlepší příklady, jak zbytečné jest obávati se „zčešňování“ obchodní češtiny, jako by tím byla ohrožena její stručnost; oč stručněji možno vyjádřiti uvedené příklady správně česky a jasně!

Několik dokladů možnosti napsati dopis „česky“ a přece stručněji než „češtinou obchodní“ uvádím až na konci, abychi zatím poukázal ještě na některé nesprávnosti jednotlivé.

Zvláštním znakem „obchodní češtiny“ je, že z neporozumění a nevědomí, ba často dokonce i z jakési snahy o správnou češtinu používá ráda tvarů předložek odporujících zejména přirozenosti, obvyklosti a libozvuku; tak na př. předložky *ku* užívá nejen i před jinými souhláskami než před *p*, nýbrž i před samohláskami, ano i před *u* — jako by musela mítí dvoupísmennou náhradu za německé *zu*. Tak stejně nesprávně bývá užíváno předložek *s*, *se*, *v*, *ve*, *z*, *ze*, *ke*, *ke*, *ku*. Jiná velmi častá chyba je, že předložek českých užíváno tu zcela zbytečně, kde nám stačí prostý pád (nejčastěji tak chybováno u instrumentálu), tu jich užíváno místo předložek jiných, o jiném významu, než jim přísluší.

Uvádím některé chyby nejčastější, s nimiž se měrou nejhojnější setkáváme při předložce *k*, *ke*, *ku*; tu užito tvaru *k* místo *ke* (... *k sdělení* Vašemu ... — ... *k ztrátě* této jest přičísti ... — ... *k zvláštní* spokojenosti a p.), onde tvaru *ke* nebo *ku* místo *k*

(... *ku dětské slavnosti* ... — ... *ku vyrovnání* ... — ... nemá povolení *ku odběru* (!) daně prostého benzínu ... — ... *ku Vaší spokojenosti* ... — ... *ku laskavé informaci* ... — ... *ku laskavému prohlédnutí* ... — ... *ku důvěrné zprávě* ... — ... *ku výkresu* ... — ... *ku opravě domácích zvonků* ... — ... *ku vyřízení* ... — ... *ku zpracování zasláné 4 rámy*), a opět jinde tvaru *ku* místo *ke* (... *ku ctěnému dopisu*, dotazu ... — ... *ku zvláštní pozornosti* ... — ... *ku kterým* ... — ... hodnota *ku dni* ... — ... vzhledem *ku dnešní* ... — ... *ku spokojenosti* svých odběratelů ... — ... *ku stavbám telefonů* ... — ... *ku svým* mírným cenám ... atd.)

Poměrně nejméně stává místo *ku* tvar jiný, a to proto, že si náš obchodník zrovna ve tvaru *ku* libuje; přece však čteme na př. ... *ke předloženému* mi účtu ... — ... *k promptnímu* vyřízení ... — ... *ke placení* (!) atd.

Vedle těchto chyb pravopisných bývá často předložky *k* vůbec špatně užito i významem, zvláště pak tam, kde jí podle němčiny vytiskována účelná předložka *na* a *p*. Takové chybné vazby jsou na př.: ... mnoho drobností hodících se *ku upomínce* na Karlovy Vary ... (m. za vzpomínku ...) — ... aby už i toto zboží přišlo *k prodeji* ... (m. bylo prodáno ...) — ... u mne *k dostání* ... (m. lze dostati ...) — ... učinil jsem tak jen *k přání*, *vybídnutí*, *prosbě* ... — (m. byv vybídnut, požádán, poprosen ...) — ... pracuji *k tomu* (o to), aby česká kniha ... — ... vezměte *k vědomosti* ... (m. na vědomí ...) atd. Často bývá předložka *k* chybně při podstatných jménech slovesných, značí-li možnost a *p*, jako: ... není *k provedení* ... (m. nelze provést ...) — ... byt *k pronajmutí* ... (m. byt lze najmouti ...) — ... zde je nejlépe *k vidění* ... (m. jest viděti ...) — ... zde *ke koupení*, *ku koupí* ... (m. možno zde koupiti ...) — ... není *k dostání* ... (m. nelze dostati ...) — ... nebylo *k nalezení* ... (m. nebylo možno nalézt ...) — ... právo *k opětnému* vydání ... (m. opět vydati ...) — ... příležitost *ku velmi vhodnému* zaopatření si stroje ... (m. velmi vhodně si zaopatřiti ...) — ... právo *k veřejnému* provozování ... (m. veřejně provozovati ...) — ... oprávněn *k výběrání* ... (m. vybírati ...) — ... *k placení* a žalování v ... (m. splatno a žalovatelné, platiti a žalovati ...) — ... zboží *k odebrání* ... (m. nutno odebrati ...) atd. Řešení takovýchto jest bezkončce a zmiňují se o náhradě jich při podstatném jméne slovesném; vazby tyto jsou pouhým nepěkným a suchým napodobením němčiny. Jiné příklady chybného užívání předložek jsou: *kromě poplatků* zaplatí ... (m. kromě poplatku, mimo poplatek ...) — ... muselo se s vínem něco státi *mezi dopravou* ... (m. stalo se asi ... za dopravy, při dopravě ...) — ... *mezi tou dobou* došla zpráva ... (m. zatím ...) — *mimo toho* (!) jest cena *mimo vážného* poplatku ... (m. mimo to ..., mimo vážný poplatek ...) — 20 K *od jednoho kusu* ... (m. z kusu ...).

Kdežto předložky *po* užíváno někdy zbytečně j.: „raďte nám *po* obdržení pojistky zaslati ... (m. obdrže ...) — neuváděno jí jindy při udání ceny při číslovkách, kde jí správná čeština žádá „kus 5 h“ a *p*, *výtisk 40 h* ... ano i ... *kus v ceně 1 K* ...“ (m. kus po 5 h, výtisk 4 h, po 1 K atd.).

Předložka *pro* bývá často zcela zbytečně, jindy chybně; jí se právě druhdy chybí proti stručnosti. Často čteme v dopisech: ... *pro mně* (!) připravený sýr ...“ (m. sýr mně připravený ...) — ... *adresa pro telegramy* ...“ (m. adresa telegramů ...) — ... *košile pro chlapce* ...“ (m. chlapecké ...) — ... *zapraveno pro rok 1902* ...“ (m. na rok ...) — ... *dovoz i vývoz pro naše obchodníky* zakázán ...“ (m. našim obchodníkům ...) — ... *tento pro mně* (!) tak nemilý případ ...“ (m. případ mně tak nemilý ...) — ... *abyste je zakupovali pro knihovny* zákovské ...“ (m. do žák. knihoven, žák. knihovně ...) — ... *nadpis pro dopisy* ...“ (m. dopisů ...) — ... *jsou hotovy již předpisy pro budoucí období* ...“ (m. na budoucí období ...); předložky *proti* je též hojně užíváno chybně, jako: ... *dočím vám zboží jen proti hotovému* ...“, ... *proti dobírce* ...“, ... *najímám byt proti čtvrtletní výpovědi* ...“, ... *budou Vám zvlášť zaplacený proti měsíčně předloženému účtu* ...“, ... *proti potvrzení* obrátem pošty zaslám ...“, ... *proti předem zaslánému obnosu* ...“, ... *proti malým měsíčním splátkám* ...“, ... *půjčím proti dobrovolnému záznamu na služném* ...“, ... *proti předchozímu zaslání obnosu* ...“, ... *přístup proti libovolnému příspěvku* ...“, ... *proti záloze* vyplatíme *proti předloženému kuponu* ...“, ... *proti hotovému při odevzdání*; po případě *proti dobírce* k dodání, jakmile k zaslání připraveno bude, neb *proti úmluvě* ...“, ... *proti řádně vystavené kvitanici* ...“ atd. Zde mnohem lépe než j. řízení, j.: *za hotové*; *na dobírku*, *dobírkou*; *na čtvrtletní výpověď*, *na účet měsíčně předložený*; *na potvrzení*; *za předem poslaných 200 K*; *na malé měsíční splátky* atd. Předložka *s* (*se*) spojená s podstatným jménem odtazítým často vytlačuje pěknou českou vazbu přechodníkovou (na př.: ... *zasílám se snažnou prosbou* ...“ (m. snažně prose ...) — ... *připomínáme s důtklivým podočknutím* ...“ (m. podotýkajíce ...) — *žádám s tím doložením*, že ...“ (m. dokládaje, poznamenávaje, že ...) a *p*; předložky *skrz* užíváno často tam, kde by lépe byla předložka *o*, *stran* a *p*. (na př.: ... *činím tak jen skrz to*, že Jste mým stálým odběratelem ...“ (m. jen proto, že ...) — ... *psal jsem Vám skrz tu srážku* ...“ (m. o té srážce ...) — ... *abyste tak učinil skrz pro podruhé* ...“ a *p*.) Co bylo řečeno o vokalizování předložky *k*, platí i o předložce *v* (*i s*); i zde užíváno mnohdy zcela zbytečně a na úkor libozvuku tvaru širšího (*ve*), kdežto zase jinde při všem nelibozvuku nechávají tvaru *v* (na př.: ... *v slohu moderním* ...“ — ... *mám v skladě* nalézajícím se ...“ — ... *v své laskavosti* ...“ — ... *ve udaném listě* ...“

— „... *ve rozličné velikosti*...“ atd.) — Často bylo by s prospěchem užití vazby jiné buď předložkové nebo bezpředložkové, jako: „... nový ročník budeme vydávat *v rozšířeném objemu*...“ (m. o rozšířeném objemu, rozšířeným objemem...“ a p.) — „... *v tom čase*...“ (m. toho času, tu dobu...“ a p.) — „... obchod *v krátkém čase* začne...“ (m. za krátko...“ a p.) — „... ujišťuji, že *v každém čase* posloužím...“ (m. vždy...“)

— „... poručím se *v hluboké pokloně*...“ — „... *v jakém druhu* mají být ty vzorky...“ (m. jaké, jakého druhu...“)

— „... odliček *v barvě zelené*...“ (m. barvy zelené...“)

— „... nebude-li poplatek zaplacen *v kolcích*...“ (m. kolky...“)

— „... ježto nečiníte *v dostatečně míře* svým platebním povinností zadost...“ (m. dostatečně, dostatečnou měrou...“)

— „... počneme vyřizovat objednávky *v pořadí, v jakém* nás došly...“ (m. pořadím, jakým...“)

— „... díla vycházejí *v sešitech*...“ (m. po sešitech...“)

— „... zůstatek vyrovnám *v pravidelných splátkách*...“ (m. splátkami...“)

— „... *v uznání vnitřní ceny* stanete se jeho odběratelem...“ (m. uznaje...“)

— „... *v každém směru* vhodnou knihu...“ (m. každým směrem...“ a p.) — „... některé druhy prádla *ve vzorkách národních*...“ (m. vzorků národních...“)

— „... skladbu *v prostředně těžkém slohu*...“ (m. slohu...těžkého...“)

— „... zařízení bytu *v slohu staročeském*...“ (m. slohu, slohem...“)

— „... podobná kniha *v řeči české* nevyšla...“ (m. řeči českou...česká), — „... děkuje za přízeň *v tomto roce* věnovanou...“ (m. tohoto roku...“)

— „... prosím o zachování těže *i v roce příštím*...“ (m. roku, pro rok...“)

— „... posledního dne *v měsíci srpnu*...“ (m. měsíce...“)

— „... obrazy *ve velikosti 5 m²*...“ (m. velikosti, veliké...“)

— „... *v nejbližších dnech* Vás navštíví...“ (m. nejbližší dni...“)

— „... poněvaď *Jste zaplacení v určité lhůtě* neoddržel...“ (m. do určité lhůty...“)

— „... že nám pošlou *v udané lhůtě* 200 K...“ (m. do udané lhůty...“)

— „... bude započato *v prvých dnech* měsíce září...“ (m. první dni...“)

— „... *v nedostatku příležitosti*...“ (m. nemaje příležitosti...“)

— „... Ano čteme někdy dokonce i určení míst taková, jako *v Smíchově, v Král. Vinohradech*...“ atd. Ovšem je možná mnohé vazby předložkové již jako vžitě připustiti, ale některé jsou dosud hrubým poklesem proti duchu jazyka, ač ve slohu obchodním již tuze zobečňely, vytiskující pěkné vazby naše.

I *ve spojkách* a jejich užívání bývá často a hrubě chybováno. Tak dokonce bývají někdy zcela špatně sloučeny dvě spojky (na př.: „... *ježto však ale* zboží nedošlo...“); jindy vkládáno *ale* do věty (na př.: „... nemůžete-li *ale* hned zboží zašlati...“), mnohdy špatně bývá užíváno spojky *leč* (na př.: „... ceny jsou sice nízké, *leč* látky dobré...“) místo spojky *než*, jejímuž významu často nerozuměno. Rovněž často chybně užíváno spojky *ani*, která se tu klade zbytečně, tu zase je špatně nahrazena spojkou *i*, (na př.: „... poněvaď *jste* neodepsal *i* zboží nevrátil...“ (m. ani...“).

Uvádím ještě některé příklady chyb často se opakujících, jako: „... zašlu poštou, *aniž by* se cena *zvýšila*...“ (m. aniž se cena zvýší...), — „... že mi *neračte* zazlíti...“, — „... *pakli* na skončení záležitosti té naléhám...“ (m. naléhám-li, usiluji-li o...), — „... *byť by* to byl jen obnos 20 h...“ (m. byť i to byl...), — „... položka k placení dospěla, *aniž bychom* nějaké úhrady *obdrželi*...“ (m. aniž jsme obdrželi...), — „... *pakli* budete dříve, než Vás můj zástupce navštíví, něco (!) *potřebovati*...“ (m. budete-li *potřebovati* něčeho...), — „... bude mi obzvláštním potěšením, *pakliže* mě *pocítiti račíte*...“ (m. pocítíte-li...), — „... a *pakli* se nějaká nepřistojnost *udála*...“ (m. udála-li se...), — „... upustíme od úmyslu, *pakli se* nám *nesejde*...“ (m. nesejde-li se...), — „... *poněvaď* *ale* jsme veškeru svou hotovost...“ (m. ježto jsme však...), — „... promiňte, že jsem upominal, *aniž bych* byl dříve *věděl*...“ (m. aniž jsem věděl...), — „... *byť by* i jeho jakost *nevyhovovala*...“ (m. byť i nevyhovuje, nevyhovovala...), a p.

O *slovese* jsem již řekl, že jest při něm tvaroslovných chyb poměrně nemnoho.

Ze skladby sloves mimo věci frazeologické potkáváme se často s chybnými vazbami, za něž by duchu jazyka českého mnohem přílehavější a přirozenější zněl *způsob neurčitý*; tak na příklad bývá velmi často infinitiv podmětný vytlačován podstatným jménem slovesným [na př.: „... stačí *zaplacení* první splátky...“ (m. stačí zaplatiti splátku...), — „... stačí udání čísla a ceny...“ (m. stačí udati číslo...), — „... zbývá *k vyrovnání* předplatné v obnosu 9 K...“ (m. zaplatiti předplatného 9 K...), jindy se tak děje infinitivu předmětnému, přívlastkovému i příslovecnému [na př.: „... zavazuji se *k řádnému placení*...“ (m. řádně platiti...), — „... aby usnadnilo pp. odběratelům *i odebrání* tohoto dílu...“ (m. odebrati tento díl...), — „... abyste *žáky k odebrání jich* („Dějin“) nabádal...“ (m. odebrati je...), — „... v nedostatku příležitosti *setkání* se s Vámi...“ (m. setkati se...), — „... příležitost *k velmi levnému zaopatření* si stroje...“ (m. velmi levně si zaopatřiti...), — „... právo *k opětnému vydání*...“ (m. ... opět vydati...), — „... nemožnost *splnění* naší žádosti...“ (m. splnění...), — „... se závazkem *k odebrání* celého ročníku...“ (m. odebrati...), — „... žádost je těžká *k vyhovění*...“ (m. žádosti je těžko vyhověti...), — „... mám mnoho *ke sdělení* Vám...“ (m. Vám oznámiti, říci a p...), — „... nemám čas *k prohledání* svých *odložených* dopisů...“ (m. nemám kdy prohledati...)]. (Viz při podst. jméně slovesném).

Přímo macešsky se chová obchodní čeština, které má jíti o stručnost, k *vazbám přechodníkovým*, které jsou našeho jazyka ozdobou nemalou. Tuto necht zkracovati věty přechodníkovými vazbami si vyložíme jen působením němčiny. Poslední dobou se dějí vážné pokusy oživit a duchu českého jazyka přiblížiti obchodní češtinu tím, že by častěji bylo užíváno přechodníků

spojitých. O to se přičinují i některé nové učebnice školní i záslužná práce ředitele obchodní akademie plzeňské Antonína Kostince. (Fraseologická sbírka obchodních dopisů). Mnoho přemnoho nepřekných rčení předložkových, podstatných jmen slovesných, rozmanitých nečeských vazeb o jménech odtažitých, většinu rčení dopisy uvozujících a končících lze nahraditi vazbami přechodníkovými i správnými i stručnými i srozumitelnými. Zásada vyhýbat se přechodníkům by měla býti nahrazena heslem: *kde můžeme, všude přechodníků užijeme*, neboť by bylo nerozumné, tak dobrovolně a lehkomyšlně stírati ryze slovanskou vlastnost své mateřštiny. Z těch nemnoha případů, v nichž nyní užito bývá přechodníků, jest většina chybná. Někdy totiž tu bývá nesprávný tvar [(jako na př.: „... Vaším objednávkám *vsříc* hledě *znamáme*... (m. hledíce...) — ... *děkujíc* stvrzují příjem... (m. děkuje...)], jindy v přechodníku trpném bývá vypouštěno pomocné sloveso *jsa, byv* [(na př.: „... přehlídkou knéh *zaměstnán*... (m. zaměstnán *jsa*...) shledávám — ... *povzbuzen* živým účastenstvím sestavil jsem... (m. povzbuzen *byv* atd....)] a jindy zase určitý přechodník (i určité přičestí) právě jako jméno přídavné bývá za jméno podstatné, ač by bylo správnější doplňovati je jmény podstatnými (na př.: „... *z předcházejícího* poznáte, že účtujeme...“ (m. *z předcházejících* řádků, výpočtů atd....) — ... *v následujícím* se dovíte platební podmínky... (m. *z uvedeného* rozpočtu, nabídky a p. se dovíte platebních podmínek) — ... dovoluji si Vám *dnešním* (m. *dopisem*) sdělití... — ... na Vaše *ctěné* (!) odpovídám... (m. na *Váš* dopis, atd.)

Přechodník přítomný značí vždy současnost a proto je zcela zbytečně užívati při něm slov *zároveň, spolu, současně, právě* a p., jak se často stává. Případů, v nichž by bylo s prospěchem užiti vazeb přechodníkových o stejném podmětě, nelze vypočísti; jest jich přemnoho a bylo by nutno probrati většinu začátečních a konečných rčení obchodních dopisů. Uváděje jen několik příkladů, odkazují na jiné, uvedené při podstatném jméne slovesném (na př.: „... s přáním správného příjmu dnešní zásilký prosíme uctivě...“ (m. *přejíce*...) — ... *u sdělení* tohoto podotýkám zároveň... (m. *oznamuje* toto...) — ... *spolu se stvrzením* příjmu Vašeho ct. účtu ze dne 14. t. m. vracím Vám tento... (m. *potvrzuje* příjem Vašeho účtu vracím jej...) — ... *v naději*, že naši uctivé žádosti vyhovíte, trváme... (m. *nadějíce* se...) — *v potřebě* račte se na naši firmu obrátiti... (m. *potřebuje* něčeho...) — ... *v majetku* (!) ct. vaší zásilký sdělujeme Vám... (m. *obdrževše*...) — ... *v majetku* Vašeho ct. korespondenčního lístku... (m. *doštváv, obdržev*...) — ... *ve zdvořilé odpovědi* na *Váš* ct. dopis žádám Vás... (m. *odpovídaje* zdvořile...) — ... a *znamáme s ochotou* k službám... (m. *ochotni* jsouce...) — ... *s výrazem* neobmezené účty trváme... (m. *projevující*...) — ... *po* něvadž jsme se nemohli *při svém odchodu* osobně rozloučiti...

(m. *odcházejíce*...) — ... *při obdržení* zboží přesvědčíte se o... (m. *obdrže*...) — ... račte se obrátiti na nás *v přesvědčení, v ubezpečení, v jistotě, v bezpečí*... (m. *jsa* přesvědčen, ubezpečen, jist a p....) — ... *u vrácení* příloh sdělujeme... (m. *vracejíce*...) — ... *trváme v očekávání* brzkých objednávek... (m. *očekávajíce*...) — ... *s odvoláním (se)* na svůj poslední dopis sdělují... (m. *odvolávaje* se...) — ... *s ochotou* k dalším službám poukazují... (m. *ochoten* *jsa*...) — ... *odpovědně* na *Váš* list sdělují... (m. *odpovídaje* na...).

Na jednotlivé nepřekné vazby, jež by slušelo nahraditi přechodníkem, bylo a bude poukázáno svými místy, a mělo by býti zvláštní snahou našich obchodníků vyhýbat se jim, kdekoli možno. Sloh dopisů našich se pak nejen uvaruje přemnoha germanismů, nýbrž nabude i stručnosti i svěžesti i plynosti, a bude zcela jasný.

Z nejoblavějších bodů na těle obchodní češtiny je podstatné jméno slovesné, u něhož velmi často — odvozeno-li od slovesa zvratného — bývá ponecháno neprávem zvratné *se* (na př. ... *kdy už bude konec stálého vyptávání se*... a p.). Uznávám, že podstatné jméno slovesné jest velmi důležitou složkou bohatosti našeho jazyka, že ho nutno leckdy užítí, ježto napomáhá slohové stručnosti; ale nelze nikterak schvalovati, bují-li a vzmáhá-li se na úkor jiných správnějších vazeb českých. Je to jen výsledek působení němčiny, jež si snadno pomáhá mechanicky přidávajíc střední rod členu před infinitiv. Takováto podstatná jména slovesná se rozmohla u nás v názvech pojmu odtažitých měrou přílišnou, a nejen, že často působí velmi nepřekný nelibozvuk, nýbrž mnohdy i smysl ruší nebo jasnost zatemňují. Proto třeba sloh takových potud se varovati, aby se jimi sloh obchodní nehemžil. Je pravda, že někdy podstatné jméno slovesné napomůže větší stručnosti, ale nelze neviděti, že mnohdy zase zaviňuje rozvláčnost a vytlačující mnohá pěkná slova česká je jazyku našemu na škodu.

Neuvádějce ani četných případů, takových, v nichž možno použití rozličné náhrady, někdy kratšího slova téhož kořene, někdy jiné vazby (jako na př. ... že uskutečněno bylo *založení* útulny [m. ... byla založena...]) — ... jednou pro vždy *k uhrazení* ofertního řízení... [m. ... na úhradu...] a p.) — všimněme si jen, jak by na příklad v těchto případech mnohem lépe zněl i sluchu i mysli prostý způsob neurčitý, nebo spojený se slůvký možnosti, nutnosti a p., nebo supinum: „Záměr náš není *k provedení*...“ (m. záměru nelze provéstí...) — „to není už ani *k vydržení*...“ (m. toho již nelze trpěti... a p.) — „zde jest byt *k najmutí*...“ (m. lze byt najmutí...) — „*kouření, žebrání, haustrování, znečišťování, nalepování plakátů* se pod pokutou zapovídá“ (m. kouřiti, žebrati, po domě obchodovati a p.) — „zde jest nejlépe *k vidění*, že...“ (m. lze, jest

viděti, že ...) — „mnohé ze seznamu se hodí *k doplnění* Vaší knihovny ...“ (m. mnohým ... se hodí doplniti ...) — „... ten druh již není *k dostání* ...“ (m. nelze dostati ...) — „... něčeho podobného *nebylo k nalezení* ...“ (m. nebylo lze nalézt ...) — „... když Vám vzorky mě dají podnět *k udělení* ctěné zakázky ...“ (m. uděliti mi, abyste mi udělil ...) — „... právo *k opětovnému vydání* ...“ (m. opět vydati ...) — „... nezhazujte vítanou příležitost *ku velmi levnému zaopatření si stroje* ...“ (m. velmi levně si zaopatřiti ...) — „... právo *ku veřejnému provozování* ...“ (m. právo veřejně provozovati ...) — „... tudíž *k placení* zbývá ...“ (m. zaplatiti ...) — „... úhrnem *jest k placení* ...“ (m. platiti ...) — „... zbývá *k doplacení* ...“ (m. doplatiti jest ...) — „... zbývá *ku vyrovnání* ...“ (m. zaplatiti zbývá ...) — „... abyste doporučil *žákům k odebrání* ...“ (m. odebirati, aby odebírali ...) — „... radíme *k upotřebení* objednávek, možno-li, psaní zavřené ...“ (m. radíme upotřebiti, abyste ...) — „... aby usnadnilo nakladatelství pánům odběratelům *odebrání* tohoto dílu, stanovilo ...“ (m. odebrati ...) — „... čas *k placení* 4 měsíce ...“ (m. platiti do 4 měs. ...) — „... bývá často *k slyšení* výtku ...“ (m. často slyšeti výtku ...) — „... zboží to není již *k dostání* ...“ (m. nelze dostati ...) — „... týž je oprávněn *k vybírání* peněz ...“ (m. vybírati ...) — „... v nedostatku příležitosti *k setkání se s Vámi* ...“ (m. setkati se ...) — „... uznávám nemožnost *splnění naší prosby* ...“ (m. splniti naši ...) — „... právo *k účtování* 6% úroků z prodlení vyhrazeno ...“ (m. účtovat ...) — „... *k placení* v Praze ...“ (m. platiti, splatno ...) — „... *k placení a žalování* v Praze ...“ (m. platiti a žalovati, splatno a žalovatelnost ...) — „... *jest oprávněn ku zkoušení* hromosvodů ...“ (m. zkoušeti hromosvodů ...) — „... zboží to *k odebrání* *jest* nejdéle do konce měsíce června ...“ (m. *jest* [nutno] odebrati ...) — „... se závazkem *odebrání* celého ročníku ...“ (m. odebrati celý ročník ...) — „... stačí *udání* čísla a ceny ...“ (m. udati číslo ...) — „... zavazuji se *k řádnému placení* ...“ (m. platiti ...) — „... s *rozesláním* *premií* započato bude ...“ (m. rozesílati ... započneme) — „... odevzdali *zřizencům*, kteří v nejbližších dnech za účelem *sebrání* lahvi vyslání budou ...“ (m. sebrati lahve ...) atd.

Mnohdy by bylo s výhodou užití vazby přechodníkové, je-li podmět obou dějů týž (jindy ovšem nutno ponechati podstatné jméno slovesné); na př.: „... tu částku račte nám po obdržení pojistky zaslati ...“ (m. obdržte pojistku ... račte zaslati ...) — „... byste mi svou přízeň ráčil zachováti *v přesvědčení*, že ...“ (m. jsa přesvědčen ...) — „... sdělujeme Vám *u vrácení* Vaší žádosti ...“ (m. vrácejíce Vaši žádost ...) — „... aby *odporčováním a získáváním* nových subskribentů nám umožnil ...“ (m. doporučující a získávající ...) — „... *zapravením* první splátky kupující nabude práva na losy ...“ (m. kupující, za-

právě ... nabude ...) — „... doufáme, že *v uznání* toho nás laskavě omluvíte ...“ (m. že toto uznaje ...) — „... budeme vydávati *v tom předpokládání*, že najde se další počet odběratelů ...“ (m. doufajíce, domnívajíce se ...) — „... *v tom očekávání* se znamenám ...“ (m. toho očekávajíce ...) — „... trvám *v přesvědčení*, *v pevném přesvědčení* ...“ (m. jsa přesvědčen ...) — „... *v milém čekání* Vašich dalších ct. zakázek poroucháme se ...“ (m. čekajíce ...) — „... děkujeme s *uctivým připomenutím*, že ...“ (m. připomínajíce uctivě ...) — „... *v určitém očekávání* vyřízení co nejlepšího ...“ (m. očekávajíce, že mou zakázku vyřídíte ...) — „... *kteří šířením a doporučováním, jakož i správným dodržováním* svých závazků podporovali nás ...“ (m. kteří nás podporovali šřfice a doporučující náš list, jakož i správně dodržující ...) — „... zasiláme *v* výtisk *očekávajíce*, že *při seznání* výbornosti jeho *týž* si *podržeti* ráčíte ...“ (m. že si jej podržíte, seznaje výborný jeho obsah ...) a mn. j.

A opět jindy za suchou vazbu podstatného jména slovesného možno užití jiného způsobu, jako na př. přičestí a jmen přídavných (v těchto a podobných případech: „... směnek těch nemůžeme děle nechati *bez krytí* ...“ (m. neplacených ...) — „... doufám, že *po uplynutí lhůty* objednáte znovu ...“ (m. až uplyne lhůta ...) — „... jsem pevného *přesvědčení* ...“ (m. pevně přesvědčen ...) — „... byste mně obnos tétož (t. j. účtu) *k placení* uznati ráčil ...“ (m. splatným ...) — „... bude otevřen *až po ukončení* tohoto čísla ...“ (m. po tomto čísle ...) — „... *žádám* 3% provise *k placení* při uskutečnění prodeje ...“ (m. splatné ...) — „... zašlete mně ihned *fro* a *vycleho* *k zaplacení* během čtyř měsíců ...“ (m. do čtyř měsíců ...) — „... *po úplném se přesvědčení* o dobré jakosti ...“ (m. až se přesvědčím ...), nebo je možno rozvésti ji ve větu, jako na př.; „... abychom se usnesli o způsobu *povznesení* obchodu ...“ (m. o způsobu, jak povznést ...) — „... zde je *byt* *k pronajmutí* ...“ (m. lze najmouti ...) — „... odevzdali *zřizencům*, kteří v nejbližších dnech za účelem *sebrání* prázdných lahvi vyslání budou ...“ (m. aby sebrali ... , sebrati, sebrati ...) — „... prosíme o *správné knihování* ...“ (m. abyste knihovali ...) — „... *ku vyvarování* veškerých nedopatření pokládáme za svou povinnost ...“ (m. abychom se vyvarovali ...) — „... v kterémžto případě prosíme o *laskavé vyplnění* připojených objednacích lístků ...“ (m. abyste vyplnil ...) — „... předávají veškeré své dotazy a přání konsumentů svým zástupcům *k vyřízení* ...“ (m. aby je vyřídili ...) — „... *ku zlepšení* tahu komína doporučuji ...“ (m. aby byl zlepšen ...) — „... prosíme o *laskavé nám sdělení* ...“ (m. abyste nám oznámil ...) — „... nejlepší návod *na vaření* kávy ...“ (m. jak vařiti ...) — *k laskavému povšimnutí* ...“ (m. račte si ...) — „... *ku zjištění* tohoto ...“ (m. abychom

zjistili . . . — „ . . . budete jist *solidním obslužením* . . . “ (m. že budete obslužen . . .), atd.

Všimněme si ještě poněkud *cizích slov*, jimiž je „zúrodněna“ obchodní čeština. Je možno, a ne nesnadno, naléztí dopisy, v nichž často více než tři čtvrtiny slov jsou cizí, ano mnohdy naše česká slova se úplně ztrácejí, jako na př. v objednávkách a účtech týkajících se obchodu s oleji, látkami, pentlemi a p.

Naprosto nelze schvalovati takového přemrštěného a zbytečného užívání slov cizích. Ovšem namítnou mnozí leccos těm, kteří usilují o očistu mateřštiny od slov cizích. Tak na příklad slyšíme často, že nelze všech cizích výrazů nahradití slovy českými. — Tato výtku není správná. Což by bylo možno, aby jazyk, kterým je z básněno a sepsáno tolik skvělých děl, jazyk, jenž má mnoho pramenů v bratrských větvích slovanských, nebyl schopen vyjádřití totéž, co svede jazyk německý, francouzský a vlašský? A byť i nebylo lze cizí slovo nahradití o plném významu jediným slovem českým, vadí to? Není možno výraz ten vyjádřití jinak, opsati jej? Tě nejn možno, nýbrž mnohdy i žádoucně, a to proto, že pozorujíce bedlivě poznáme, že některá cizí slova běžná též v „obchodní češtině“ mají význam příliš široký, ano mnohdy i dvojsmyslný. Ovšem že zde naprosto není omluvou dostatečnou domnělá snaha o stručnost. Je arci třeba snahu tuto podporovati, jen však potud, pokud jí neutrpí mateřština na svých právech — správnosti, jasnosti a lahodě.

Nemyslím, že by bylo nutno odstraniti všechna slova cizí; jsou některá z nich již tak vžitá, že by těžce s nimi zápasilo slovo české i sebe krásněji utvořené, některá pak jsou obvyklá v názvosloví světovém. Proti slovům podobným nikdo nehoruje; velké množství je však slov takových, jichž vůbec není našemu jazyku třeba. Měli bychom si osvojití heslo uvedeného již spolku německého: „*Neužívějme ani jediného slova cizího na označenou toho, co možno dobře vyjádřití jazykem našim.*“ Jednotlivé stavy a družstva úřední zavádějí již horlivě názvosloví české — doufejme, že se brzy tak stane i názvosloví obchodnímu.

Obchodní čeština je jakousi směsí prvků nejrozmanitějších jazyků; česká slova střídají se s četnými slovy původu zvl. francouzského, vlašského, latinského, anglického, řeckého a německého. Že obsahuje „obchodní čeština“ německých slov poměrně málo, vysvětlíme si tím, že vznikla právě otrockým překladem korespondence německé překládajíc do češtiny slova německá, kdežto názvy z jazyků jiných přejímá bez překladu.

Proberme jen poněkud své obchodní názvosloví a běžná slova svých písemností, a zhrozíme se množstvím slov nejrůznějšího původu. Tak máme nehledíce k rozličným jazykům, z nichž jsou vzata:

a) „naše“ podstatná jména:

abon(n)ent, abon(n)ement, abordage, administrace, administrator, adres(s)ant, akceptant, adres(s)át, adres(s)a, agenda, agent, agentura, akcept, akcie, aktiva, allonge, anketa, annonce, annuita, arbitrage, arrangement, assekurace, assignace, assignát, assortiment, aukce, aval, aviso, ažio, ažiotáže, bankéř, bazar, bilance, billet, blanket, bon, bonifikace, bonita, budget, bureau, certifikát, cesse, cessionář, cirkulář, clearing, compagnon, courtage, datum, deballage, debent, debit, debitor, decimálka, defekt, deficit, defraudace, defraudant, deklarace, dekret, deponent, depositum, depôt, divise, difference, diskonto, disponent, dispošice, dividenda, dokument, domicil, duplikát, efekt, emballage, emisse, emittent, enterprise, enveloppe, epocha, errata, eskompt, etablisement, état, eventualita, exchange, exekuce, exekutor, expedice, export, fabrik- a, -ant, -át, -ace, filiálka, finance, firma, folio, fond, formulář, garancie, garant, garnitura, girant, girát, gremium, grossista, honorář, hypot(h)eka, change, chief, check, chiffra, imitace, immobilia, import, importér, index, industrie, informace, inkasso, inserát, insolvence, interesse, interval, inventář, inventura, journal, jury, justice, kalkul,-ator, kapitál, kartel, kas(sa), kas(s)ír, kauce, kavent, klausule, kolekce, kolonna, kolportáž, komitét, kommanditář, kommis, kom(m)is(s)e, kom(m)is(s)ionář, kompensace, kompešence, komptorist, koncept, konkurrence, konkurs, kondice, konfekce, konfiskace, konjunktura, konnexe, konserva, konsignace, konsorcium, konsum, konsument, konto, kontor, kontokorrent, kontrakt, kontrabant, kopie, korrektor, korespondence, kredit, křida, kupon, kuratela, kurátor, kurs, kurtáže, kuvert, kvalita, kvantita, kvitance, kvota, legalisace, legitimace, lettre (de change a p.), licitace, lift, likvidace, limit, magacin, memorandum, mandát, manufaktura, marka, materiál, metoda, monopol, montér, moratorium, nota, notifikace, nouveaute, obligace, of(f)erta, orientace, pagina, parere, partie, passiva, patent, police, porto, premie, privilegium, procento, produkt, projekt, prokura, prolongace, promessa, projekt, protest, provise, rabat, rarita, rata, ratifikace, realita, receptis, refakcie, redukce, rektifikace, reference, registr, regress, reklama, reklamace, rekommandace, remunerace, renommée, renta, revers, risiko, rubrika, saisona, sensál, solidnost, solvence, sorta, Sortiment, speditér, spekulace, storno, tabella, tableau, talon, tantiema, tara, tarif, taxace, termín, trafika, transport, trass- a, -ant, -át, usance, vagon, valuta, atd., atd.

b) přídavná jména:

administracní, aktivní, assekurační, centrální, defektní, definitivní, depositní, detailní, diskontní, efektní, exaktní, expressní, finanční, hypot(h)ecní, imobilní, industriální, informační, insolventní, internacionální, interurbání, kas(s)ovní, kolektivní, ko-

ioniální, komanditní, komerční, konkurenční, konkursní, konditní, konfekční, konformní, konsekventní, konser-
vovací, konsumní, kontokorrentní, konvenční, konvencionelní,
kopirovací, korektní, kreditní, kulantní, kurantní, kursovní, legi-
timní, likvidní, materiální, merkantilní, monopolní, nominální,
obligátní, oficiální, pasivní, principiální, privátní, privilegovaný,
produktivní, promptní, reelní, reklamní, relativní, renomovaný,
saisonní, solventní, spekulativní, tarifní, telegrafický, transítní,
typický a j.

c) slovesa:

abon(n)ovati, adjustovati, adresovati, akreditovati, amor-
fiovati, annullovati, anticipovati, arranžovati, assekurovati, atte-
stovati, autorisovati, avisovati, bonifikovati, cedovati, cirkulo-
vati, cifovati, datovati, debitovati, deklarovati, delegovati, depo-
novati, detailovati, diskontovati, diskreditovati, disponovati, doku-
mentovati, domicilovati, emittovati, eskomptovati, etablovati, excer-
povati, expedovati, fabrikovati, fakturovati, financovati, foliovati,
formulovati, frankovati, fungovati, garantovati, honorovati, imp-
ortovati, indossovati, informovati, inkassovati, interessovati se,
intervenovati, inventovati, investovati, journalisovati, kalkulovati,
kollacionovati, kolportovati, kompensovati, konkurrovati, konfe-
rovati, konfiskovati, konservovati, konsignovati, konsolidovati,
konstatovati, konsumovati, kontovati, kontrahovati, kontrastivo-
vati, konvenovati, koncipovati, korrespondovati, kreditovati,
kvitovati, legalisovati, licitovati, likvidovati, mundovati, notifiko-
vati, offerovati, paginovati, participovati, patentovati, privilego-
vati, produkovati, prolongovati, protestovati, protokolovati, reali-
sovati, redukovati, reflektovati, registrovati, reklamovati, reko-
mandovati, remittovati, rentovati, reservovati, resumovati, risiko-
vati, rubrikovati, saldovati, skontovati, skontroovati, spekulovati,
specifikovati, stornovati, taxovati, transferovati, transportovati,
trassovati, vidovati, atd.

d) příslovce nebo výrazy příslovecné a j.:

alcorso; a meta; anonymně, anticipando, anni praeteriti,
a baisse, blanco, en bloc, brevi manu, cito, in corpore, defi-
nitivě, in deposito, en détail, detto, effektivně, en gros, even-
e 10, exklusivě, extra, franko; indebite, inklusivě, in loco,
konto, medio, al minuto, nota bene, post skriptum, prix fixe,
regressivně, reelně, relativně, respektive, speciálně, sukcessive,
limo, vice versa, a vista, atd., atd.

To nejsou všechna slova cizí, která čteme denně v obchod-
ních dopisech, to jsou jen nejčastější, a ještě jen některá.

Byl by to velký slovník, který by měl vypočísti všechna cizí
slova našeho obchodního dopisování.

A nyní považme, že jsme v tomto oboru i daleko ještě za
Němci. Ti ovšem mají také spousty cizích slov ve své řeči ob-

chodní, ale větším dílem nechávají jim aspoň původní jejich
koncovky, kdežto mi je přetvořujeme a znetvořujeme překrucující
jejich koncovky. Slovník cizích slov, vyskytujících se v běžné
obchodní korespondenci, místo aby se umenšoval, vzrůstá den
ode dne víc a více, ježto užíváno často slov cizích i tam, kde
jiní vždy a srozumitelně užívají slov domácích. Svádí k tomu jen
nezřízená snaha po zajímavosti, klamně domnění, že se zdá pisatel
tím vzdělanějším, čím víc užívá slov cizích.

Vědomí národní povinnosti šetřiti čistoty mateřštiny již tak
hluboko pokleslo, že mnozí, mohouce voliti zcela výstižný a přesný
výraz domácí, raději volí mnohdy méně jasný, méně přesný a širší
výraz cizí. Ano i zkratky se u nás zahnízdily cizí a to přecetné,
jako: *A*, *á* (po, à 1 K) *A*, *a* (na směnkách značí přijetí, akceptaci),
a. a. (ad acta, budiž uloženo ke spisům), *a. c.* (anni currentis,
tohoto roku, t. r.); *A/c* (account, účet), *a. d.* (anno domini, léta
Páně), *a. d.* (a dato, ode dneška), *add.* (adde, addatur, přidej,
budiž přičteno), *a. f.* (anni futuri, budoucího roku), *a. Ch. (n)*,
(ante Christum [natum], před narozením Kristovým), *appt.*, *apt.*
(appoint, appunto, zbytek, příplatek, díleč jednotlivá směnka, jichž
několik dá určitý úhrn), *art.* (article, druh zboží), *a. u. s.* (actum
ut supra, jako svrchu, výše), *a/v* (a vista, na viděnou), *B. L.* (bill
of lading, konosement, námořský nákladní list), *b. m.* (brevi
manu, krátkou cestou, bez odkladu), *B. N.* (Bank Note, bankovka),
B. P. (bon pour, platí za [200 K]), *Btto.* (brutto, hrubá váha),
ca (circa, asi, kolem), *Capt.*, *apte.* (captain, kapitán), *cf. C. & F.*
(Cost and freight, náklady a dopravné franko, zapraveny), *cif.*
C. i. f. (cost, insurance, freight, náklady, dopravné a pojistné za-
placeno), *Cie.* (Compagnie), *c. l.* (citato loco, na uvedeném místě),
c/l (conto loro), *Co.*, *Comp.* (Compagnie, Compagnon), *c/m*
(conto mio), *c/n* (conto nostro), *c. o. d.* (cash on delivery, pla-
titi při dodání), *cpt.*, *comp.* (comptant, za hotové), *cige*, *critg.*
(courtage, dohodné), *c/s* (conto suo), *c/v* (conto vostro), *d. d.*,
ddo. (de dato, ze dne), *E. E.* (error excepted, omyl vyloučen),
eod. (eodem, téhož dne), *e. p.* (en personne, osobně, [na navští-
venkách]), *excl.* (exclusive, bez, vyjma), *et*, *&* (*a*), *etc.* (et cetero,
a další, atd.), *fma.*, *fa* (firma), *fob.*, *F. o. b.* (free on board, až
na palubu lodi [franko] vyplaceno), *fol.* (folio, strana knihy), *fo.*
vo. (folio verso, na druhé straně), *fr.*, *fco.*, *frco.* (franko, vypla-
ceno), *F. S.* (faire suivre, na telegr. : „budiž posláno za adreseátem“),
fut. a. (futuri anni, budoucího roku), *h. e.* (hoc est, to jest, totiž),
h. l. (hoc loco, huius loci, na tomto místě), *h. m.* (hoc mense,
huius mensis, tohoto měsíce), *ibid.* (ibidem, tamtéž), *i. e.* (id est,
to jest, t. j.), *incl.* (inclusive, včetně, i s [úroky a p.]), *in ext.* (in
extenso, přes celé [přes celou stranu papíru], v celku), *i. f.* (ipse
fecit, sám učinil), *it.* (item, rovněž), *jun.* (junior, mladší), *Kkt.*,
ktto., *krt.* (kontokorrent [ctet, CtCt]), *leg.* (legatur, budiž čteno),
l. c. (loco citato, na uvedeném místě), *L. S.* (loco sigilli, místo

pečeti, razítka), *med.* (medio, v polovici [měsíce]), *m. m.* (mutatis mutandis, když bylo změněno, co změnití třeba; jinými slovy), *m. n.* (mandatario nomine, jménem zmocnitelovým), *m. p., mpp.* (manu propria, vlastní rukou, v. r.), *N. B.* (nota bene, dobře pamatuj, všimni si, dodatek), *N. N.* (nomen nescio, jména neznám), *No., Nro., Nr.* (numero, číslo), *Ntto.* (netto, čistá váha), *O.* (ordre, řád), *p., pr.* (pro, za), *p., pag.* (pagina, strana), *p. a.* (per annum, pro anno, ročně), *p. a., pr. adr.* (per adressam, na adresu, prostřednictvím), *p. a.* (per amicitie, z přátelství), *pa.* (prima, první), *p. pa., ppa., pp. pr.* (per procura, v plné moci, s plnou mocí, v zastoupení), *p. comt.* (pour comptant, za hotově), *p. e.* (par exemple, na příklad), *p. f.* (pour féliciter, [na návštěvkách], blahopřeji), *p. f. v.* (pour faire visite [na návštěvkách], vykonati návštěvu, byl jsem zde návštěvou), *p. m.* (per mes, měsíčně), *p. m.* (pro mille, za tisíc, z tisíce), *P. P.* (praemissis praemittendis, když bylo potřebné předesláno), *p. p. c.* (pour prendre congé [na návštěvkách] na rozloučenou), *p. q.* (pro quartale, čtvrtletně), *p. r.* (pour remercier, [na návštěvkách], vzdáti dík), *p. r. v.* (pour rendre visite, [na návštěvkách], oplatiti návštěvu), *p. s.* (pro semestre, pololetně), *P. S.* (post scriptum, dodatek, douška), *P. T.* (pleno titulo, plným jménem, se všemi hodnostmi), *rim.* (rimessa), *r. r.* (reservatis, reservandis, s náležitou opatrností), *s/c* (suo conto, vlastní účet), *sc., scil.* (scilicet, totiž, rozumí se), *s. e. c.* (salvo errore calculi, s výhradou početního omylu), *S. E. & O.* (salvo errore et omissione, [sanf erreur et omission], s výhradou chyb a vynechání), *sen.* (senior, starší), *sq.* (sequens, následující, další), *Ta.* (tara, váha obalu), *T. C.* (télégramme comparé, depeše budiž srovnána s textem), *u. i.* (ut infra, jako níže), *ult.* (ultimo, posledního), *u. s.* (ut supra, jako výše), *v.* (verte, obrát), *va, Va.* (valuta, hodnota, splatnost), *v/c* (vostro conto, váš účet; conto vecchio, starý účet), *vid.* (vide, viz), *v. v.* (vice versa, obráceně), *X. P.* (expres payé, na telegramech: rychlý posel zaplacen). Mnohé z těchto zkratk mají několikery tvar, z nichž užíváno brzy toho brzy onoho.

Vedle slov francouzských, jichž užívá se často i v neobyčejnějších denních případech, nemajících nižádné zvláštní souvislosti s obchodem a jeho úkony (jako *appartni, effektivně, eventuálně, exkluzivně, inkuzivně, officiálně, promptně, rapidně, respektive, retour, speciellně, succesive* atd.), nalézáme ve svém obchodním jazyce řady slov italských, které však většinou jsou názvy týkající se obchodu, peněžnictví, směnečného práva, účetnictví, vývozu a p. (jako: *brutto, konto mio, konto suo, konto nostro, konto loro, konto a meffa, konto commune, kontrokorrent, kredit, per dato, a dato, debet, delkredere, diskont, diversí, falliment, inkasso, loco, manko, netto, nota, prima, risiko, ritratta, tratta, trassant, trassat, valuta* atd.)

Ovšem i angličtina přispívá svou hřivnou (jako *clearing, exchange, check, jury* a j.) i jazyky klassické, z nichžto zvláštní oblibě

se těší předložky zcela po způsobu německém, ač ani jiných druhů slov nezanedbáváno (jako: *anni currentis, futuri, praeteriti, consors, primo, medio, ultimo, pleno titulo, nomen nescio* atd.), nemluvě ani o tom, že označujeme míry a váhy zcela jejich jazykem.

Nemožno bohužel neviděti, že horečka užívání slov cizích víc a více roste, nebezpečně mohutní. Mimo tento nedostatek vědomí národní povinnosti k vlastnímu jazyku jsou zde však i jiné vady a následky; velmi často se totiž stává, že slov cizích užívají lidé nemající ani potuchy o pravém jejich významu, čímž vzniká nezdánka nesmysl často i humoristický, nehledě ani k tomu, že některých slov se užívá zcela nesprávně o takovém významu, jaký jim nikdy nenáležel.

Nezřízená snaha bezuzdně užívání cizích slov však nejen se potkává s těmito obtížemi významu, nýbrž i s prostými potížemi pravopisnými. Jak možno jen žádati od lidí neznajících ani správně česky, aby psali a čtli správně slova cizí? Tak se stává, že slova francouzská jsou psávána bez příznaků (i tam, kde je píšeme), ale zato se zase nešetří příznaků při slovech latinských, kam nepatří, nebo francouzská slova se čtou jako latinská a naopak a p. A jak směšný pak činí dojem v dopise prostého člověka, venkovského obchodníka, napíše-li „co do *quality* zboží“ (kvality), „zaručím správně *funkování*“ (fungování), „v poslední *partiji*“ (partii), „*expedovati*“ (expedovati), „*avizo*“ (aviso) atd.

Již je svrchovaný čas učiniti přítrž takovému bujení slov cizích — ač ovšem nikterak netvrdíme, že by jich snad vůbec nebylo užívání. Kde je z opravdového zájmu jasnosti a přesnosti takové slovo cizí, kterého zcela přiléhavě českým nahraditi nedovedeme, uijíme ho, ale nečiníme z nouze a výjimky pravidla.

* * *

Ačkoli čeština proti jazykům jiným, zvláště pak proti němčině má velkou volnost v pořádku slov u větě, přec jen vyžaduje, aby se šetřilo těch pravidel, jichž dbá jazyk přirozený, aby slova k sobě smyslem i významem náležitěji nebyla od sebe násilně oddalována, aby jen důrazové sloveso bylo na konci vět a p.

Ale obchodní čeština je příliš daleko ducha českého jazyka, aby se řídila pravidly v něm ustálenými; i zde holduje němčině.

Slohi obchodní se zvláštní zálibou kládě pomocné sloveso býti a zvrtné zájmeno *se, si, sobě* téměř pravidelně za sloveso i tam, kde správná čeština žádá pro ně místo jiné (obyčejně hned za spojkou nebo vztažným zájmenem), na př.: „Ubezpečuji Vás, že dostalo by se Vám obsluhy ...“ — „... nezazlíte nám, když dovolíme si tázati se ...“ — „... nač dovolujeme si Vás zvláště činiti pozorná ...“ — „... a proto dovolujeme si jej hned zaslati ...“ — „... dovolujeme si sdělití, že pokusíme se dostati ta čísla ...“ — „... kteráž dovolíme si ihned zaslati ...“ — „... byste

neobtěžoval sobě bližší vysvětlení k němu nám podati . . .“ — „... ježto jsme tovární výroby své vzdali se . . .“ a pod.

Nejrozšířenější chyba jest po způsobu německém a latinském klásti ve větě, zvláště vedlejší, sloveso i nedůrazové na konec. Způsob tento, působící jakousi ztrnulost slohu, jde někdy až do krajnosti, a je stejně odporný jako přílišně vzdalovati způsob neurčitý od určitého slovesa, jež doplňuje; na př.: „Mohu P. T. obecenstvo ujistiti, že mu v každém čase solidně a svědomitě *poslouženo bude* . . .“ „Dovoluji si uctivě oznámiti, že *náš cestující si dovolí* Vám svůj nejmovější vzorník předložiti . . .“ „Těšilo by mě, *kdybyste* zasláním korrespondenčního listku opatřené Vaší adresou nabídky mé *použili* . . .“ „Prosím, *aby* Vaše Blahorodí tutéž (přízeň) i na příště v hojně míře *uchováti mi ráčil* . . .“ — „... a bude patřičný účet v brzku *následovati* . . .“ — „... *zavazujete se, že* bezplatně a hned po oznámení Vám jich (vad) *odstraníte* . . .“ — „Teprve dnešním dnem mi možno Vám výsledku o provedené opravě u mne elektrických zvonků zprávu *podati* . . .“ — *Dovolujeme sobě* tímto Vaše Blahorodí ku návštěvě pavilonu při odbývání letošního „Hospodářského výstavního trhu“ na Výstavišti, jenž bude zahájen dne 15. a potrvá do 19. května, *co nejuctivěji zváti* . . .“ — „Pro případ, že *byste* akcionářem našeho ústavu posud *býti neměl* . . .“ — „Doufám, že mne ctěnou Vaší zakázkou *poctíte ráčte* . . .“ — „a doufaje tudíž, že mé velevýhodné nabídky *použítí* a svojí objednávkou mne v brzku *poctíte ráčte*, poroučím se Vám . . .“ — „Prosím, *byste* mne častými a hojnými zakázkami *poctíte ráčil*.“ — „Sdělujeme, že lask. objednané vidlice v příštích dnech na Vaši ct. adresu *vyřízeny budou*, *jelikož* je právě na cestě *máme*.“ — „Dovoluji si Vám dosud otevřenou položku *co nejuctivěji připomenouti* . . .“ — „*jelikož* by *jsme* (!) pak o Vámi žádaný počet lístků od shora uvedeného vzoru *více tiskli*“ — „o co možná těsně zpracované sudy společností *jest postaráno*“ — „Ty na našeho cestujícího pana Jan Ebrmanna za účet ze dne 10. listopadu 98 zaplacené 300 K . . . *jsme Vám s díky dobropsali*“ — „*aby* přiložené poukázky poštovské *upotřebeno bylo*“ atd. Zde netřeba uváděti, jak mají vypočítané příklady zníti správně; každému, kdo se nad nimi zamyslí, vlastní cit jazykový určí pořádek.

Neméně ošklivý, ač velmi častý, je zvyk dávatí příslovečně určení před přívlastek (určitý přechodník nebo určité přičestí); způsob tento je rovněž podle němčiny, jež vkládá přívlastek mezi člen a podst. jméno; takové případy a podobné jiné chyby pořádku slov ve větě jsou nejen nesprávné, ale často i nesrozumitelné. Na př. *Zdědil po tehánu svém dobré pověsti se těšící tiskárnu* . . . (m. tiskárnu, těšící se . . .) — *Veškeré druhy na skladě se nalézajících zásob* . . . (m. zásob na skladě jsoucích . . .) — *Uvědomuje Vás o vyřízení svého času udělené mi zakázky* . . . (m. o vyřízení zakázky svého času mi udělené . . .) — . . . *že mnou za-*

placené dovozně ráčíte zaplatiti Vy . . . (m. že Vy ráčíte zaplatiti dovozně mnou již zaplacené . . .) — *Vracíme připojeně svého času nám předložené doklady* . . . (m. doklady, nám svého času . . .) — *Dovolují si Vám dosud otevřenou položku K 200 připomenouti* . . . (m. dovoluji si připomenouti otevřenou dosud položku 200 K . . .) — *Nedostatek vhodných vydání k četbě doporučovaných děl* . . . (m. nedostatek vhodných vydání děl k četbě doporučovaných . . .) — *To samé pojištění včetně tam přes léto se nacházejících předmětů* . . . (m. i s předměty, které jsou . . .) — *O vámi žádaný počet lístků od shora uvedeného vzoru tiskli jsme více* . . . (m. tiskli jsme více o počet lístků, kterého jste od uvedeného vzoru žádali . . .) — *Vzdávaje srdečný dík za laskavě ctěným lístkem ze dne . . . udělenou nám zakázku* . . . (m. za zakázku udělenou nám lístkem . . .) — *Zhotovují se dle nám udaných rozměrů* . . . (m. dle rozměrů nám udaných . . .) — *Účet za panem stavitelem X. Y. objednané zboží* . . . (m. účet za zboží objednané . . .) — *Blanket, jež ráčte na tužkou označeném místě podepsati* . . . (m. podepsati na místě tužkou označeném . . .) — *Budeme Vám z Vámi odbíraných výtisků pouze 23 účtovat* . . . (m. z výtisků Vámi odbíraných . . .) — *Ceny jídelního náčiní dle vedle zobrazeného vzoru* . . . (m. dle vzoru vedle zobrazeného . . .) — *Na vedle připojeném listku* . . . (m. na listku vedle . . .) — *Ráčte laskavě přijmouti srdečný dík za nám v tak velké míře v každém ohledu věnovanou* . . . (m. za přízeň věnovanou nám v tak . . .) — *Pro pískem a jiným bahnem znečištěné láhve* . . . (m. pro láhve znečištěné . . .) — *Oznamuji Vám fakturou na Vám dle Vaší ctěné zakázky ze dne . . . zasláné zboží* . . . (m. účtem, za zboží Vám zasláné dle . . .) — *Děkuji za dosud mi věnovanou přízeň* . . . (m. za přízeň dosud mi . . .) — *S uctivými díky stvrzuji mi dnes lask. poukázany obnos K 200* . . . (m. stvrzuji 200 K, které mi byly dnes . . .) — *Potvrzuji tímto přijem Vámi mně zasláného koresp. listku* . . . (m. koresp. listku Vámi mně . . .) — *O co možná těsně zpracované sudy jest společností postaráno* . . . (m. o sudy, co možná . . .) — *Ty na našeho cestujícího pana J. E. za účet ze dne 10. IX. 98 zaplacené K 400 jsme Vám* . . . (m. 200 K zaplacených našemu . . .) — . . . *pro svoji poměrně vysokou krámskou cenu* . . . (m. pro svoji cenu . . .) — *Proti obratem pošty dané přispovědi* . . . (m. na přispovědi . . .) atd. atd. Víím, že za daných poměrů, kdy naše obchodní korespondence je tak vzdálena ducha ryzího jazyka, bylo by příliš neskrovně žádati od ní, aby hověla libozvuku právě správným pořádkem slov, ale možno přece právem žádati, aby nebyla od sebe násilně odtrhována a oddělována slova, jež těsně k sobě smyslem i významem náležejí. Je zajímavo — snadno si toho lze všimnouti — že naši obchodníci mluvíce dovedou správně k sobě družiti slova, ale jakmile píší list, ty tam všechny vlastnosti přirozeného, logického pořádku slov!

Našli se i tací, že svou naprosto nečeskou češtinu obchodní omlouvají říkajíce, že je nesrozumitelné a nejasné, co vyjádřeno správně po česku; přívlastek „obchodní“ sloh sám prý vylučuje přirozenou svou povahou všecku platnost pravidel jiného slohu se tykajících. Vedle této nejasnosti je druhá prý překážka — rozvláčnost. Byť i snaha správně se vyjádřit vyžadovala o několik slov více než obvyklý sloh špatný, nesmíme ji proto odložit; ale ne vždy tomu tak, ba mnohdy spíše právě opak jest pravda.

Uvádím zde jen několik příkladů, aby vysvětlila pravdivost mého tvrzení:

V majetku Vašeho ctěného dopisu ze dne... sděluji s Vámi zdvořile...

V uvážení, že jsou naše ceny jakostí přiměřené, jistě se stanete...

Prosím o laskavé zařízení vyrovnání, zaplacení...

Při obdržení zásilky nalezen byl schodek 1 kusu sukna č...

Zboží dojde během (průběhem) týdne.

Prodání cestou veřejné dražby, zadání cestou offertního řízení, vyřádati cestou soudní...

U příležitosti návštěvy mého cestujícího u Vás udělil jste témuž (mu) zakázku...

U příležitosti výprodeje...

U příležitosti svého návratu z Vídně zastaví se u Vás můj cestující...

Při příležitosti poslední rozmluvy jsme umluvili...

Podle učiněných zkušeností, na základě nabytých zkušeností...

Na základě naší úmluvy, na základě zákona...

Zasílám obnos 200 K... Předplatné na 1/4 léta v obnosu 2 K...

Poštovní poukázkou Vám dojde obnos 2.000 K; obnosem 1.500 K vyplatíte můj akcept u Vás domicilovaný a obnos 500 K připište k dobru mému účtu.

Obdržev Vaš dopis (nebo: maje...) oznamuji Vám...

Ježto naše ceny jsou přiměřeny...

Prosím, abyste zaplatil, abyste se postaral o zaplacení...

V zásilce chyběl 1 kus...

... do týdne...

... veřejnou dražbou (ve veřejné dražbě), offertním řízením, soudem...

Mému cestujícímu jste udělil zakázku...

Při výprodeji (pro-)

Vraceje se z Vídně můj cestující zastaví se u Vás...

Posledně rozmlouvající, při poslední rozmluvě jsme smluvili...

Podle své zkušenosti...

Podle naší úmluvy, po zákonu, podle zákona atd.

Zasílám 200 K... Čtvrtletní předplatné 2 K...

... dojde Vás 2.000 K; (částkou) 1.500 K vyplatíte mou směnku u Vás umístěnou a (zbytek) 500 K připište...

Činím Vám uctivé oznámení, činím Vás pozorna atd.

Počátkem příštího měsíce bude mít náš cestující tu čest a navštíví Vás. Tyž jest oprávněn k inkassování peněz a prosíme, Byste témuž (samému) své objednávky do jeho příchodu laskavě zachováti ráčil.

Udělati uzávěrku knih, udělati kasu atd.

Díky velkým parnům dařilo se obchodu...

Dovolujeme si Vás zvát k účasti na odbírání tohoto díla.

... látky, které vlivu povětrnosti vzdorují...

... pokračujte v pravidelné zásylce (!)...

V naději, že zasláné v plné míře Vaše Blahorodí uspokojí...

Užívejte kórrresp. lístků k vůli úspoře poštovního...

... jestliže mu vzorky prostřednictvím zástupců budou odevzdány...

... následkem toho jeví se schodek...

V pádu potřeby; v případě, že byste měl potřebu našeho zboží...

... za přičinnou všeobecného zvýšení dosavadních sazeb...

... a může následkem četných předních a zadních výher učiněno býti jedním a týmž losem také několik výher...

... v době tohoto měsíce objednané věci...

... v době jeho pobytu...

... v době sjezdu vydáme...

... Nádavky při odebírání většího počtu výtisků v témž poměru vzrůstají

V případě nedodržení Vámi upisovacích podmínek propadají Vámi složené splátky...

Oznamuji, táži se, upozorňuji atd.

Počátkem příštího měsíce (dovolí si Vás navštívit) navštíví Vás náš cestující, jenž jest oprávněn přijímat peníze. Prosíme, abyste mu zachoval své objednávky.

Uzavřítí knihy, účty atd.

Pro velká parna...

Zyeme Vás, abyste odbíral toto dílo...

... které vzdorují povětrnosti...

... zasílejte pravidelně dále...

Doufaje, že zásilka (zboží) plně (zcela) uspokojí...

... pro úsporu...

... budou-li mu vzorky zástupci (od zástupců) odevzdány...

... tak, proto, tím jeví se schodek...

Potřebujete-li našeho zboží...

... pro zvýšené (dosavadní) sazby...

... každý los může pro četné výhry vyhrát i výher několik...

... věci objednané tohoto měsíce, tento měsíc...

... za jeho pobytu...

... za sjezdu...

Odebírá-li se počet větší nádavky vzrůstají týmž poměrem

Nezachováte-li (nesplníte-li) upisovacích podmínek, propadají splátky Vámi zaplacené

V případě, že by celý zůstatek nemohl být nám poukázán, prosíme ...

... v případě zvláštního přání prosím o laskavé označení druhů žádaných ...

... zašlu šaty během týdne; v pádu, že byste tyto dříve mítí musil, prosím pak mi to oznámití ...

... přijmete od nás srdečný dík za nám v tak velké míře v každém ohledu věnovanou přízeň ...

... kamná vyznamenávají se následkem úplného spalování kouře velkou a rychlou výhřevností ...

... zasílám na Vaše nebezpečí proti dobírce co rychlozboží ...

... vyhovuji Vám žádaje současně na základě tohoto nového pořádku, abyste ...

Vzhledem k této okolnosti, že ... jakož i se zřetelem k této okolnosti, že ...

... se zřetelem k tomu, že ... majíce zřetel k tomu, že ...

... rozhodnemé se dle výše ceny ...

... poskytujeme půjčky do výše odkupní ceny pojistky ... jenom k vůli pozdějšímu možnému nedorozumění ...

... pomocí hydraulických lisů ... z toho ohledu, že u Vás spoléháme ...

Co se týče ceny, lituji, že Vám jí snížení nemohu ... aby je odevzdal zřizencům, kteří za účelem sebrání lahví v nejbližších dnech vyslání budou ...

... dovolí si navštívit za příčinou slušné poptávky ohledně potřeby prádla ...

Přehledkou knih svých (jsa) zaměstnan shledávám ...

Nemůže-li nám být celý ...

... prosím, abyste označil žádané druhy ...

... zašlu do týdne; potřebujete-li jich dříve, račte mi oznámiti ...

... za všechnu svou přízeň ...

... kamná vynikají (pro úplné spalování kouře) velkou a rychlou výhřevností úplně spalující kouř (ježto ... spalují) ...

... zasílám na Vaše nebezpečí (na dobírku) dobírkou jako rychlozboží ...

... vyhovuji Vám žádaje podle nového pořádku, abyste ...

Poněvadž, ježto, jelikož atd. Poněvadž, ježto, jelikož atd.

Poněvadž, ježto, jelikož atd. Poněvadž, ježto, jelikož atd.

... podle ceny ...

... půjčky do odkupní ceny (po odkupní cenu) ... pro (pozdější) možné nedorozumění ...

... hydraulickými lisy ... poněvadž, ježto, protože u Vás ...

Lituji, že Vám ceny nemohu snížití ... kteří budou co nejdříve vyslání sebrat prázdné lahve ...

... navštíví Vás, aby se poptal, potřebujete-li ...

Zkoumaje knihy shledávám ...

Zkoumaje knihy shledávám ...

Sděluje s Vámi tento úmysl můj (!) podotýkám zároveň ...

Prosím, byste při nastalé potřebě použil ...

Dostav Váš ctěný účet ze dne 14. t. m., vračím Vám tento (ten samý) zpět v příloze s podotknutím, že ...

Vzhledem k tomu, že s dodávkou stanic souvisí též montáž, se kteroužto prací se více nezaměstnávám ...

Vztahující se k Vašemu ct. korespondenčnímu lístku ze dne 21. října t. r. postrádáme dosud jeho vyřízení a prosíme, ježto se blíží konec roku a my knihy do pořádku uvedeny mítí musíme, o laskavé brzké zaslání výtahu našeho účtu ...

Ve zdvořilé odpovědi na Váš dopis ze dne ... žádáme ...

... stále zvoní, což ovšem bezúčelné jest a nemá takové zvonění žádný účel ...

Naprostu nemohu vyčerpati všech chybných zvláštností našeho slohu obchodního, spokojím se tím, že uvedu nejčastější slova, ve kterých (zvláště fraseologicky) bývá chybováno, uváděje jako doklady jen jednotlivé příklady chybné, jichžto se třeba varovati:

Jména podstatná:

cena: následující přenechám v ceně na polovičku snížené... za žádnou cenu... — za každou cenu... — (m. za polovici, za nic, nikterak, stůj co stůj a p.);

cesta: cestou veřejné dražby a p. (m. veřejnou dražbou); částka (užíváno mnohdy zbytečně) zbývá dluh v částce 400 K (m. dluh 400 K);

čest: mám tu čest; beru si tu čest Vám oznámiti (m. kladu si za čest... — oznamuji Vám...);

doba: zaplatil v době 6 let... — v době jednoho týdne... — (m. za 6 let, za měsíc, do měsíce) a p.;

druh: (m. velmi často zbytečně místo prosté číslovky druhové), j. sukno trojího druhu, prodej zboží všelikého druhu a p. (m. trojí sukno, prodej všelikého zboží a p.);

konec: kdy už vezme konec stále smlouvání (m. se skončí);

Oznamuje Vám svůj úmysl podotýkaje ...

... prosím, byste použil (až budete potřebovat) ...

Dostav Váš účet ... vračím jej a podotýkám, že ...

Ježto s dodávkou stanic souvisí též montáž, již se již nezaměstnávám ...

Ježto nebyl dosud vyřízen Váš korr. lístek ze dne ... , prosíme, abyste nám brzy zaslal výtah našeho účtu, ježto se blíží konec roku a my musíme mítí knihy v pořádku ...

Odpovídající ... žádáme ...

... což jest ovšem bezúčelné ...

majetek: *jsa v majetku Vašeho dopisu* sděluji (m. obdržev Vaš dopis oznamuji...)

náhled: *přijďte k náhledu, že...* (m. poznáte, že...);

následek: *následkem stoupaní cen* (m. pro stoupající ceny...)
následkem naší úmluvy (m. pro naši úmluvu, podle naší úmluvy);

nátlak: *musíme na Vás činit nátlak*, abyste zaplatili... (m. naléhati a p.);

nedostatek: *maje nedostatek na zboží krátkém*, (m. zboží krátkého, máje málo...)

obnos: (mnohdy lze vypustiti, jindy nahraditi slovy jinými, jako peníz, částka, splátka a p.) *darujte aspoň 1 K*, je to *obnos* pro vás neveliký... (m. je to peníz vám (pro vás) neveliký...);

... aby lhůty platební byly přesně a *plným obnosem* dodržovány (m. aby byly plně zachovávány); *dovoluji si předložit účet, jehož obnos K 400* mně laskavě přiznati račte (m. účet jež mi račte přiznati...);

ohled: račte *miti ohled* na jakost zboží... (hleděti k jakosti, všimnouti si jakosti... a p.);

okolnost: *uvádím i tu okolnost, že...* (m. i to, že...)

oznámení: *činíme Vám uctivé oznámení, že...* (m. oznamuji...)

pád: *v pádu, případu, v každém pádu, na každý pád, na žádný pád, v opačném pádu* a p. (m. = li, jestli; každým způsobem, buď jak buď, nikterak, nijak a p.);

podíl: *abyste též bral podíl* na těchto výhodách (m. abyste se též účastnil, byl účasten, měl účastenství výhod a p.);

porovnání: *u porovnání s minulou* příznivější (m. proti minulé);

pořádek: *vím, že drží na pořádek v placení svých účtů*... (m. řádně platí, dbá pořádku platě účty a p.)

právo: *mám výhradní právo k zastupování* (m. zastupovati, nebo na...)

projítí: *po projití osmi dnů, po projití lhůty* a p. (m. po 8 dnech a p.);

příloha: *v příloze sloužím Vám s výtahem* počínaje I. III. t. t. a prosím... (často možno vypustiti a mnohdy pak věty zkrátiti přítomným přechodníkem, jenž právě značí současnost; na př. zde: *zasílám Vám výpis od... — prosím átd. nebo: zasílám... prose* a p.)

případ: viz pád.

prospěch: *abyste ve prospěch tohoto nového podniku* přispěl... (m. abyste tomuto novému podniku přispěl...)

prostředek: *nemajíce sami k tomu prostředků* obracíme se k subskribentům... (m. sami na to nemajíce, do toho nemajíce a pod.);

řada: *zboží naše je v první řadě* trvanlivé (m. hlavně, nejprve, (ob)zvláště a pod.); viz celý;

sdělení: m. zpráva, oznámení a p.;
síla: *přijmu dvě síly* *korrespondentské* a p. (m. korrespondenty);

smysl: *žádám ve smyslu naší úmluvy*... (m. podle naší úmluvy a p.);

stav: *... nejsem v stavu i při té nejlepší vůli* Vám vyhověti (m. ani při sebe lepší vůli nejsem s to, abych Vám vyhověl, nemohu Vám vyhověti a p.); *lahve došly ve stavu rozbitém*... (m. rozbity);

účel: *činí tak za účelem* *vyvarování se nepříjemnosti*... (m. pro vyvarování, chtěje se vyvarovati...);

upomínka: často místo *vzpomínka*, *památka*.

výjimka a výmínka *bývají často mateny; na př.: trvám na svých výjimkách* (m. výminkách = co jsem si vymínil); *není pravidla bez výjimky* (m. výjimky = co vyňato);

výloha: *čimž vzejdou výlohy*... (m. útraty, vydání a p.);

výše: *obdrží cenu ve výši 200 K* (m. cenu 200 K, za 200 K).

Jména přídavná:

blížejší: *blížejší zprávy* podá (m. podrobnější, zevrubnější);

celý: *doporučuji celou řadu* novinek (m. pouhého: *doporučuji řadu* novinek);

dotyčný: *... abyste to nařídil dotyčnému zástupci*... (m. příslušnému, svému... zástupci, jemuž náleží, jehož se týče a p.);

hotov: *... jakmile budeme hotovi s tiskem* (m. jakmile do-tiskneme a p.);

jistý: *... mám zprávy od jistého obch. přítele* (m. od obch. přítele a p.), *bedna musí být jista před mokrem* (místo od mokra);

následovný, následující: *... stanovíme následující ceny* (m. tyto ceny), *dokládám svou žádost následovně* (m. takto);

očividný: *stala se očividná chyba* (m. zřejmě, patrně a p.);

odvislý: *ceny jsou odvislé od jakosti* (m. závislé na...);

příležitostný: *příležitostná koupě* (m. příležitost...);

prozatímný: *prozatímné ujednání* (m. zatímní...)

smělý: *jsem tak smělý(m)* (m. osměluji se...);

spory: *celkem jen spory výtěžek* (m. skrovný, malý; spory = vydatný, hojný);

srozuměn: *jsem srozuměn s tím, aby*... (m. svoluji k tomu, dovoluji, aby a p.);

stávající: *dle stávající naší úmluvy, dle stávajících zvyků* (m. dle naší úmluvy, dle zdejších, nynějších zvyků a p.);

věrohodný: *věrohodný průkaz* (m. hodnověrný);

vřelý: *vřele doporučuji* (m. upřímně, snažně); *vřelý dík* (m. vroucí, upřímný a p.);

vysoký: *vysoké a nízké ceny* (m. velké a malé ceny a p.);

žádný: ... nemám *žádné* potřeby zboží... (m. nepotřebuji); velmi často zcela zbytečně: ... nemám *žádných* nedoplatek (m. nemám nedoplatek a p.);

Slovesa:

Po záporných slovesech se nezachovává genitivní vazba mnohdy ani tam, kde toho obvykle žádáme; na př.: ... když *podporu neodeprou*... — ... *splátkové obchody zásadně neuzavíráme*... — ... *neobdržel jsem (žádný) dopis*... — ... *neodepřete svou součinnost*... — ... *zásilky ty by nevyplácel*... a p. Jindy mnoho chybují, užívajíce tvarů zvrátných místo trpného rodu a hovíce si ve špatných skladbových vazbách slovesných; na př.: ... i *Vy naši nabídku použijete*... — ... *račte-li si přát další sešity*... — ... *výhody tyto poskytujeme*... — ... *račte na mě dopsati*... — ... *slouží k tomu účelu*... — ... *paroplavba nejezdí*... atd.;

bráti: ... abyste *bral ohled, zřetel* na to... (m. abyste hleděl, zřel k tomu... a p.) — ... *na reklamace se bere zřetel*... (m. reklamaci se dbá... a p.) — ... chceme, aby všichni odběratelé *brali podíl* na výhodách... (m. účastnili se, měli účast výhod, ve výhodách... atd.) — ... *beru si tu smělost*... (m. dovoluji si, osměluji se...);

dáti: ... na 20 K *dáti na zpátek*... (m. dodatí...) — ... při rozbalování ještě *dáti pozor*... (m. míti pozor, býti pozornou, míti se na pozor... a p.) — ... *jistě dáváte raději přednost zboží domácímu*... (m. máte raději...);

dbáti: ... budete *dbáti na přesné provedení*... (m. přesného provedení, aby bylo provedeno... a p.);

dělati: ... *na objednaném zboží se už dělá*... (m. o objednané skříni již děláme [pracujeme]...) — ... *dovolí si Vám udělati návštěvu*... (m. navštívití Vás...) — ... *děláte příliš velké požadavky*... (m. požadujete...) — ... *kolik to dělá dohromady*... (m. kolik je toho?, jaký je součet...?) — ... *vzoroky látek, které se vesměs pěkně dělají*... (m. pěkně sluší, jsou pěkné... a p.);

diviti: ... *diví mě vaše výtka*... (m. divím se vaší výtce...); *dluhovati*: ... *dluhujete tedy 1 lhůtu*... (m. jste dlužen...) — ... *ponechati si dluhující částku*... (dlužnou částku, dluh... a pod.);

dlužiti se: ... *vydlužil se od záložny*... (m. vydlužil si...); *doručiti*: ... *doručují Vám tímto fakturu*... (m. posílám, dodávám...) — ... *ode dne doručení*... (m. obdržení...). Slovo to ovšem není vždy nesprávné;

dosíci: ... nepodařilo se nám pro Vás *dosíci větší výhodu*... (m. větší výhody...);

dostati: ... *zde k dostání*... (m. lze koupiti, dostati, zde jsou na prodej... a p.);

dozvědět se: lépe *dozvědět se*, čeho *zvědět*, co a p.; *držeti*: ... *držím jen pěkné zboží*... (m. prodávám...) — ... *u mně koupené látky musí držeti barvu*... (m. zachovávatí barvu, nesmějí pouštětí a p.) — ... *vím, že na pořádek držl* (m. dbá pořádku, jest pořádný a p.) — ... *dokud i příslušníci stavu našeho nebudou držeti dohromady*... (m. nebudou svorní, nebudou státi k sobě a p.);

chrániti: ... *sýry mají býti v chladné místnosti uschovány a před teplem chráněny* (m. ... a od tepla chráněny);

jednati: ... *jedná se mi o zákazníky* (m. jde mi, jest mi o...);

krýti: ... *prohlášení ve příčině krytí Vašich dluhů* (m. placení)... 4 směňky nejsou posud *kryté* (!), a poněvadž je na dále *bez krytí* nechati nemůžeme, prosíme, abyste je obnovil nebo nám je *kryl* (m. platiti atd.), *fond ku krytí ztrát* (m. úhradový, na úhradu), ... *abyste svou potřebu ve drátech u nás kryl* (m. dráty od nás vzal, odebral, koupil atd.) atd.;

míti: ... *podle doslechu to má býti jen opakování staré módy* (m. je to prý jen... a p.);

mluviti: ... *mluvil jsem s cestujícím posledně skrz ty bedny* (m. posledně jsem mluvil s cest. o bednách...);

musiti: *reklamace musejí se oznámiti do 8 dnů* (m. nutno třeba oznámiti...), *myslím, že musíte uznati*, že jsem dělal... (m. že jistě uznáte...), oni *ne musejí zboží vychvalovati* (m. netřeba jim...);

nahlédnouti: *nenahližím*, proč by ceny tohoto zboží tak *stoupily* (m. neuznávám, nechápu proč by zboží to tak podražilo a p.);

nacházeti: ... *zboží se nachází* ve skladišti (m. jest), *neobsahuje všech druhů na skladě se nacházejících* (m. jsoucích, které jsou na skladě), *nacházelo se* v činnosti již po dvě období (m. bylo, bylo užíváno), v místnostech, ve kterých se tento (benzin) *nalézá, se právě nikdo nenachází*; stejné sloveso *nalézati se*: na Vašem účtu se položka K 378 — ze dne 30./IV. t. r. *nezapravená nalézá*... , máme čest s Vámi sděliti, že *se nalézáme* v majetku Vašeho ctěného kor. lístku (!) (stačí obvykle sloveso *býti*; o rčení „jsme v majetku...“ bylo již mluveno);

najímati: „ježto mi nestačí mé místnosti, *pronajmu* jedno skladiště“ (značí právě opak; správně *najmu*);

nalézati viz nacházeti;
nastoupiti: *nechť podá nabídku s udáním, kdy místo nastoupí* (m. ... a udá, kdy na místo nastoupí);

nechati: často chybné místo *dáti*, na př. ... *byste nechál potvrditi* (potvrdil — tak obvykle již i „*nechá* Vás pozdravovati“ nespr. m. vzkazuje Vás pozdravovati, nebo pozdravuje); *necháváme* [Vám vědět] (m. dáváme Vám vědět, oznamujeme a p.); *nechte* mne uvéstí příklad rozdílu cen (m. dovolte mi...);

obnášeti: *mnoho-li to obnáší* (m. kolik toho je?, kolik to dělá, činí?), *cena těchto desek obnáší 10 K* (m. je, desky tyto jsou po 10 K a p.); *pojistně obnáší 20 K*, kterýžto *obnos* rače poslati... (m. činí 20 K, pojistného je 20 K, které...);

obstarati: *předprodej lístků obstará*... — *sbirání obdávky obstará* a p. (m. lístky napřed prodává... — sbírá a p.);

očekávati: *očekávám Vaši odpověď* (lépe: *Vaši odpovědi* a p.);

odbyvati: *schůze se bude odbyvati* (m. konati, schůze bude), *odbyvám hosty velmi rychle* (m. obsluhuji a p.);

odpomoci: *nedostatků tomu chceme odpomoci* (m. od ned. toho chceme pomoci, ned. tomu chceme učiniti přítrž a p.);

odporučiti: *odporučuji Vám jej upřímně* (lépe: *doporučuji*...);

platiti: *výčetka moje platí jen pro cenu* (m. týká se a p.);

počítati: *počítám-li s danými poměry* (m. přihlédím-li ke skutečnosti, všimám-li si);

pokračovati: *pokračujte ve splátkách*... (m. splácejte dále...);

porovnávat: *porovnejte jakost mého zboží se zbožím cizím* (m. přirovnejte jakost (k) jakosti, srovnajte jakost s jakostí...);

potahovati... je zbytečno *potahovati zboží z ciziny* (m. bráti, kupovati, odbíratí a p.);

potřebovati... *Vaši nabídku nemohu potřebovati!* (m. potřebovati čeho, zde: použiti);

pozůstávati: *serie pozůstává z 6*... (m. ... skládá se ze 6 a p.); *byt pozůstávající ze 4 místností* (m. byt o 4 místnostech);

pracovati: *na zboží Vámi objednaném se již pracuje* (m. o zboží Vámi objednaném se již pracuje, nebo jen: *zboží*...);

práti si: *přeji si lepší jakost* (m. lepší jakosti);

předejíti: *abychom předešli možnému nedorozumění* (m. možné nedorozumění);

představiti si: *představte si naši režii* (t. pomyslete si, uvažte...);

přijíti: ... *přišel jsem na omyl* (m. našel jsem omyl) — *co přijde doplatiti* (m. kolik zaplatím, kolik mám, kolik bude doplatiti?);

přirovnati viz porovnatí;

psáti: *psal jsem na Vás* (m. Vám);

řiditi: *ráčil jste se řídit dle staršího ceníku* (m. starším ceníkem) — *řídíme se dle zvyku* (m. zvykem);

sdělit: *dovoluji si sdělit* (m. oznámiti, oznamuji, psáti; zprávi o čem a p.) — *sdělíme ihned výsledek* (m. oznámíme),

rovněž nesprávně: *sdílím s Vámi, že* (m. oznamuji Vám) — *sdílím Vaše důvody, že* (m. uznávám);

scházeti: *schází několik druhů* (m. chybí, nedostává se a p.);

skládati: ... *skládám díky* (m. děkuji, díky konám);

sloužiti: ... *sloužil u mne co zástupce* (m. byl u mne zástupcem...) — *stvrzenka slouží k tomu účelu, aby*... (m. jest na to...) — *slouží jako stvrzenka* (m. je stvrzenkou a p.);

spokojiti se: *spokojte-li se s 5%* (m. spokojíte-li 5%);

státi: *stojím na rozličných místech ve vyjednávání* (m. vyjednávám...);

stávat: ... *nestává překážek* (m. není...);

súčastniti se: (lépe *zúčastniti se*) *zúčastníme se na Vašem obchodě* (m. Vašeho obchodu a p.);

ušetríti: ... *mohl jste si ušetřiti výlohy*... (m. uvarovati se výloh);

utrpěti: *zboží utrpělo škodu* (m. vzalo...);

uzavřít: *obchod uzavřít* (m. učiniti, umluviti a p.);

varovati se: *varujte se před napodoběním* (m. napodobením);

vázati se: *nemohu se vázati na jeden druh* (m. jedním druhem);

vracet: *rače doporučení nebo zpět vrátiti* (m. vrátiti);

vypláceti se: *obchod se vyplácí* (m. se daří, vede a p.);

vyrovnati ... *účet svůj, nedoplatky vyrovnáte* (m. zaplatíte) — *za účelem vyrovnání, s díkem vyrovnáno* a p.);

vyrozuměti: *vyrozumíme Vás* (m. zpravíme Vás, oznámíme Vám, dáme věděti...);

vysloviti: *díky vysloviti* (m. vzdáti, činiti);

vzít: *vzítí ohled, zřetel* (m. ohled, zření míti, hleděti k... a p.);

žádati: *žádám nabídku* (m. podám);

zanášeti: ... *zanesu do knih* (m. zapiši, zaúčtuji a p.);

zbyti: *abych se zbyl loňského zboží* (m. abych zbyl, se zbavil a p.);

zplnomocniti: lépe: *zmocniti koho, dáti plnou moc někomu* a p.);

ztratiti: *zboží ztratilo na ceně* (m. zboží ubylo ceny);

žádati: *žádám od Vás brzkou odpověď* (m. brzké odpovědi od Vás, *žádám Vás [matky, gen.] za [o] brzkou odpověď*).

O ostatních druzích slov bude možno zmíniti se až při budoucí úplnější práci; zde toho učiniti nelze, ježto rozsah vy-měřený tomuto článku byl již příliš překročen.

*

Naznačili jsme jen hlavními rysy, jak mnoho jest v našem obchodním písemnictví hrubých vad a chyb; ukázali jsme, že by nesmírně rozsáhlé bylo vypočítávati všechny rozličné nesprávnosti „obchodní češtiny“. To však není účelem těchto řádek, které nejsou než přípravou, počátkem sbírání látky na práce další. Vlastním účelem, jenž mi taně na mysli, je prospěti, pomoci.

Tu ovšem je nutno, chceme-li zlu čeliti, poznati jeho pramen a kořen a u něho zahájití činnost očištnou.

I tážeme se pátrajíce po původu nynějšího úpadku „obchodní češtiny“, kdo že jest jím vinen, odkud tolik cizích slov a chyb tvaroslovných i skladbových? U nás je odpověď snadná — máme vše to od svých krajanů Němců, kteří dali na sebe příliš působiti všemi možnými národy. Tak převzali již za stol. XVII. do svého jazyka tolik francouzských slov, že kolem r. 1700 přímo bujela móda užívati slov francouzských co nejvíce; kdo byl nějaký čas v Holandsku, zaváděl slova hollandská, kdo se vrátil ze zkušené v Itálie, liboval si užívaje slov vlašských, nabubřelost slohu vlašských a španělských plodů básnických působila nemálo ve vzrůst zdvořilostkárství německého, hojné styky obchodní s Itálií, zakládání obchodů v krajích italských jižními kupci německými, to vše brzy působilo, že jazyk Itálie, která byla pokládána za nejvyšší školu obchodníků, se bohatě snoubil s jazykem německým. A tak, kdežto na př. Angličané vším úsilím horlili o ryzost své mluvy očišťující ji od všeho porušování a opatřující si odborné názvosloví obchodní svým jazykem, propadali němečtí obchodníci zlu svému stále hloub a hloub. Jak vzrůstal obchod německý — tak rostlo i nebezpečí tohoto zla.

Tak vznikla ta němčina, kterou nazývá Dr. Vojtěch Silbermann „Kaufmannsdeutsch“, a které tak dlouho užívali předkové naši. —

To co nyní nazýváme českou korespondencí, je jen překladem písemností německých, překladem nesprávným, doslovným. Toho však ještě nebylo dosti. Jsou ještě jiné živly, které zasáhly neblaze v tento rozkvět úpadku jazyka; míním tím odborné názvosloví našich překladů zákonů a zákoníků, nedostatek vzdělání českých obchodníků minulého století, časté nepochopení možnosti nějakých vyšších mravních povinností člověka, stálá a mnohdy jediná starost o zisk a úplné pohrdání vším, z čeho neplynul přímý prospěch jednotlivci.

Tak vznikla tedy naše „obchodní čeština.“ A jak možno bojovati proti ní? Máme již ukazatele na cestu k očistě v téměř národě, od něhož jsme přijali své hrůznosti jazyka — v Němcích. Mnoho již podnikl, mnohého zkusil, však ne s plným zdarem. Vystupovali tu jednotlivci a hlásali horlivě nápravu, zakládali spolky a sdružení, které šly k práci s obětavostí a láskou, napomínaly vážně, káraly přísně a sesměšňovaly ironicky kde jakou nesprávnost, vydávaly knihy jako „Fremdwörter der deutschen Handelssprache“, „Verkehr und verkehrtes Deutsch“, „Allerhand Sprachdummheiten“ atd. — to vše tu již bylo. Byla zde dobrá vůle, byly činy, ale účinek byl malý. Z toho si můžeme vzíti dobrý příklad: přednáška mívá účinek pomíjející, chvílkový, provolání rovněž, kniha bývá zřídka kupována a pak — budou ti, kteří jsou ode vždy navyklí tak a tak psáti, budou chtítí osvědčiti takovou lásku a úctu svému jazyku, aby nechali všeho, o čem byli poučeni jako o chybě? Věřiti tomu byl by klamný idealis-

mus; malý počet těch, kteří by o nápravu usilovali, ztratil by se v řadách chybujících.

A tak vidíme, že jest jediná cesta k záchraně, jediný most, jenž může zachrániti vše, totiž mládež, obchodní dorost. V ten nutno složití své naděje, k tomu nutno obrátiti všechno zření. Obchodnímu dorostu nutno klásti na srdce jeho povinnosti k vlast- nímu jazyku, ukazovati mu, v čem se nejvíce chybuje, uvarovati ho takových poklesků a připomínati mu slov prof. Dr. Josefa Pazourka*): „Korespondence obchodní náleží v obor umění slovesného jako jiná vědecká prosa a jako jiné dopisy. Vždyť dnes jsme bohudíky vyrostli z oné nešetné vůči svému jazyku nedbalosti, hlavně za doby úpadku se u nás zahnízdil, kdy slovný výraz obchodního dopisu považoval se za věc úplně podřízenou. A jako dnes čteme jako památky slovesného umění dopisy Zerotínovy, z nichž mnohé jsou obsahu rovněž jen obchodního, tak i naše obchodní dopisy měly by vynikati slohově i slovně, nestírajíce ovšem své rázovitosti, účelem jim diktované, nýbrž pěstující ji a vytvářející tím samostatnou větev slovesného umění, aby byly rovněž příštím pokolením po nás vítanou a cennou památkou.“

Aby toho bylo dosaženo, jest zapotřebí vytrvalé práce. Obchodnický dorost nutno přesvědčiti o tom, že je jeho povinností o očistu jazyka pracovati vší silou; je třeba mu ukazovati na příkladech, jak hrozně dosud bylo hřešeno na českém jazyku; nutno mu stále a stále opakovati a předváděti chyby a nesprávnosti; jichž se má varovati, a vstřípiti v jeho srdce přesvědčení, že na něm jest, aby jeho mateřština došla opět jasnosti, správnosti a ryzosti. Tu ovšem se hlásí samozřejmě i požadavek druhý — neméně vážný. Má-li býti obchodní dorost slovy svých učitelů varován, aby neznešvařoval svého mateřského jazyka, směji se mu dostati do rukou jen učebnice psané správnou češtinou; po té stránce nutno přehlédnouti a to přísně přehlédnouti naše odborné učebnice a upravit je tak, aby byly obchodnímu dorostu opravdú vzorem. Dnes bohužel to možno říci jen o několika učebních knihách. Snadno si domyslíme, co značí pak taková kniha, ze které se jinoch učí jazyku nesprávnému.

Avšak netřeba zde nevěřiti brzkému obratu — máme již nyní několik učebnic i obchodních korespondencí psaných ryzi češtinou. Aby byly takovými i ostatní, nutno vzíti za základ správný text český, nutno beze zření k němčině napsati napřed správnou, duchem jazyka českou učebnici a pak teprve psáti texty cizojazyčné hledíc ke znění domácímu, ovšem zase správným jazykem.

Jestliže se jazykovému vzdělání ochodnického dorostu přikládá tak veliký význam, nutno předním požadavkem pokládati úplnou znalost ryzi, správné, čisté mateřštiny.

* Přednáška „Příští česká vysoká škola obchodní“ 12./V. 1910; otiskeno v „Účetních Listech“ XI. č. 5.

Jako uznáváme, že všechny očištné práce jazykové směřující k obchodníkům starším budou účinkem svým jen druhořadné, tak nemůžeme neuznat, že ani jinak byti nemůže. Přecasto kořen viny netkví v nich samých. Přemnohým z nynějších obchodníků se dostalo vyučování jen německého a naši obchodníci studii odborných neznali téměř vůbec. Dnes již tato generace vymírá, postupuje místo následníkům, kteří byli šťastnější, pokud šlo o vzdělání všeobecné i odborné. Jsou sice ještě řídké případy, aby se věnovali samostatnému obchodnímu povolání ti, kteří vychodili vyšší obchodní školu, doufejme, že budoucnost i zde přivodí příznivou změnu — do většiny obchodů žádají dnes absolventů škol dvouročních, jednoročních, soukromých škol a kursů. Obchodních škol dvouročních týká se celkem totéž, co uvedeno bylo o vyšších školách obchodních, zvláště pokud jde o učebnice — ač právě tyto školy mají několik učebnic psaných češtinou velmi pěknou. Dosud však obchodům nejvíce dorostu dodávají školy soukromé a těch si nutno při práci očišťovací všimnouti nejvíce. Žáci zde mnohdy ani nemají knih, nebo dostanou knihy psané češtinou odstrašující, vyučují zde často češtině a českému dopisování lidé neoborníci, nemající mnohdy jazykového vzdělání míry nejmenší, a tak místo aby zdokonalovali, spíše kazí ty, kteří jsou dnes právě nejsilnější větví našeho obchodu. Zde nutno podniknouti velké nápravy, nutno pro dobro věci získati majitele škol takových a ty, kteří jsou pověřeni dozorem nad nimi, a důkladně zrevidovati nejen osnovy, nýbrž i učebnice, učivo a — učitele.

Ještě jeden požadavek se přihlašuje jako neodkladný: poříditi si správné české názvosloví. Snad se i toho dočkáme dnes, kdy každý stav usiluje o české odborné názvosloví, že se i naši odborníci spojí s filology na tuto záslužnou práci, proberou důkladně názvosloví obchodní po nejšířším smyslu, zrevidují názvosloví našich zákoníků a odborných spisův a vymýtí každé cizí slovo, dovolující ta, za něž by v bohatém svém jazyce nenalezli úplné náhrady. Pak doufejme, že zbude nám cizích slov tak nepatrně, že je bude moci znáti každý obchodník podrobně a nebude v nich tolik chybováno.

Byl by přece zjev chorobný, aby stav, jenž vyniká významem, samostatností a podnikavostí — jako stav obchodnický — nechtěl i zde osvědčiti svých vlastností!

Tak se dostaneme kupředu rychle a bezpečně. Budou-li pak s uvedenými kroky podnikány zároveň i jiné, budou-li pořádány případně přednášky obchodníkům i dorostu obchodnickému, budou-li vydávány pomůcky a příručky praktické, pak nepochybujeme o tom, že mnohé sítě dobré najde úrodnou půdu i tam, kam škola již nesahá.

Zde se naskytá věčná práce nejen spolkům pěstujícím jazyk, nýbrž zvláště odborným spolkům obchodním, obchodním komo-

rám, gremiím, Merkuru, jenž se ujal již tak mnohé práce záslužné, spolkům stavovským a p., kterým jistě rádi podají k součinnosti ruku mnozí, kterým leží na srdci očista jazyka mateřského.

Práce jest zde velmi mnoho. Pokud jde o dorost obchodnický, jest možno zjednatí nápravu jen soustavným úsilím o správné vzdělání jazykové, což ovšem přísluší odborným školám obchodním. Jinak ovšem jest tomu u těch, kteří již odrostli škole. Zde bude opět nutno sáhnouti k přednáškám, upravit nějakou praktickou, důkladnou a pokud možno úplnou příručku pomůcku beze všeho theoretisování. (Naše doba se začíná na takové věci připravovati, čehož dokladem jest zajímavá knížečka Zdr. Šindlera „Moderní česká obchodní korespondence“, kde o jazykovou nápravu horlí praktik, a p.). Aby však nebyly přednášky bezúčelné, bude i tu třeba vnést do nich trochu systému, zbavit je všeho filologického nátěru a učiniti je, pokud jen lze, zajímavými i vrstvám nejšířším. Snad by bylo možno pomýšletí docela na nějaký kurs praktické češtiny, kde by se vyučovalo korespondenci po stránce jazykové. Kurs takový by musel býti bezplatný a tak zařízen a veden, aby se ho mohli účastniti všichni; nesmělo by se v něm nic předpokládati.

Nemenší úkol i odpovědnost zde ovšem připadá i úřadům, které mohou nějak působiti na tisk veřejných návštěví; jest nutno, aby svého práva plně využily a dávající si třeba předložití rukopisy návštěví, dříve je upravily tak, aby neurážely jazykového čtu, a potom teprve dovolily nalepiti je na zdi měst, kde je čtou tisíce očí. A právě tak i redakce novin by měly prováděti své právo jazykovou úpravou insertní části.

Přispějí-li tyto řádky jen trochu k opravě na tomto poli, budou-li výzvou, signálem na cestu, úkol jejich bude plně vykonán. Jiných tužeb nemají, proto ukazovaly jen k nesprávnostem.

Budoucně bude možno rozbrati již důkladněji a podrobněji.

*

Za tisku se přihodilo, co milerád zde poznamenávám: obchodnický spolek Merkur se ujal mých plánů a rozhodl se provésti je i pokud se týče obchodního jazyka i názvosloví. Žádám proto všech, kdo by mi chtěli při této milé práci jakkoli pomoci (buď zasílajíce návrhy, nebo půjčující odloženou korespondenci obchodní), aby se mi přihlásili (Karlín 446).

Zprávy školní za rok 1909—1910.

(Podává ředitel Fr. Kovář.)

Oslava čtyřicetiletého založení Pokračovací školy kupecké v Karlíně stala se zdejšímu obchodnímu gremiu podnětem k úvaze o založení vyššího učiliště obchodního v městě, jehož ostatní školství je tak pokročilé, a jež má všechny podmínky pro zdárný vývoj vyšší školy odborné. Přípisem ze dne 7. ledna 1907 žádalo Obchodní gremium městskou radu v Karlíně, aby se ujala iniciativy zřízení vyššího učiliště obchodního a svolala za tím účelem zvláštní anketu interessentů i znalců, která by vypracovala potřebné návrhy k uskutečnění této myšlenky. V řadě schůzí, svolaných městským úřadem v Karlíně r. 1907, převládalo přesvědčení, že jenom vyšší obchodní učiliště přísluší do Karlína, a že město tak průmyslově a obchodní nemůže se spokojiti obchodní školou dvoutřídní. Myšlenka tato, narázející na četné překážky, sledována byla neúnavně dále r. 1908 a dospěla svého uskutečnění teprve r. 1909. Stále stoupající návštěva všech vyšších obchodních škol (akademii), zvláště však ohromný nával žáků na Českoslovanskou akademii obchodní v Praze, odůvodňoval nezbytnou potřebu druhého vyššího učiliště obchodního ve Velké Praze, pro jehož umístění prohlášeno bylo všeobecně město Karlín, jakožto středisko vynikajícího průmyslu a obchodu, za nejvhodnější. Rozhodujícím bylo dále, že německých vyšších škol obchodních bylo dříve v Čechách pět, české jenom čtyři.

Po zralých úvahách a bedlivých přípravách doporučila městská rada svůj návrh zastupitelstvu města Karlína, aby obec otevřela počátkem školního roku 1909—1910 samostatnou vyšší obchodní školu. Návrh tento byl v sezení dne 1. července 1909 jednohlasně schválen a usnesení toto vzbudilo živý ohlas v celé české veřejnosti; okresním výborem schváleno bylo toto usnesení v sezení dne 23. července 1909.

Městská rada byla obecním zastupitelstvem zmocněna učiniti všechna opatření, aby I., případně i II. ročník školy mohl býti počátkem školního roku 1909/10 určitě otevřen. Usnesením městské

rady ze dne 7. července 1909 povolán byl v čelo nově založeného ústavu profesor Českoslovanské obchodní akademie v Praze František Kovář, jemuž uloženo neodkladně provésti všechny přípravné práce; toto usnesení bylo schváleno obecním výborem dne 6. srpna 1909.

Žádost obce karlínské ze dne 8. července 1909, podaná c. k. ministerstvu kultu a vyučování za udělení povolení otevřít samostatnou vyšší obchodní školu počátkem škol. roku 1909/10, vyřízena byla provisorně výnosem ze dne 22. srpna 1909 č. 33.529 (místodrž. intimát ze dne 27. srpna 1909 č. 202.857). Definitivně bylo zřízení školy a provisorní otevření I. a II. ročníku vzato na vědomí výnosem ze dne 12. února 1910 č. 44.932 ex 1909 (místodrž. intimát ze dne 4. března 1910 č. 44.299). Týmž výnosem schváleno bylo ustanovení Františka Kováře ředitelem ústavu, Dra. Jana Heidlera a Dra. Petra Zenkla skutečnými učiteli, Vlastimila Fridy a Františka Hackenschmieda učiteli supplujícími, Františka Fraňka a Ferdinanda Heršálka učiteli pomocnými. První čtyři pánové, vesměs supplující učitelé Českoslovanské akademie obchodní v Praze, jmenování byli na základě vypsaného konkursu ve schůzi městské rady dne 21. července 1909 a schválení v sezení obecního výboru dne 6. srpna 1909. Druzí dva pánové, oba supplující učitelé c. k. české realky v Karlíně, jmenování byli po návrhu ředitelově kuratoriem v sezení dne 18. října. Supplující učitel Vlastimil Frida navržen byl na základě konkursu v sezení kuratoria dne 29. dubna 1910 za učitele skutečného a návrh tento byl schválen městským zastupitelstvem v sezení dne 10. května 1910.

Cíle přihlášky na nově založený ústav hned při samém počátku nasvědčovaly tomu, že projektované místnosti v I. městanské škole nikterak nestačí; proto bylo včas adaptováno 6 místností Matěské školy v Žižkově ulici č. 19., čímž získány 3 prostorné učebny, ředitelna, sborovna a místnost pro sbírky. Počátkem školního roku přihlásilo se tolik žáků, že bylo třeba při I. ročníku zříditi pobočku; ježto má náš ústav organisaci čistě čtyřtřídní, musili býti odkázáni všichni žáci středních škol, hlásící se přímo do II. ročníku, na ústavu kompromisní (na Českoslovanskou akademii obchodní v Praze a do Chrudimě). Celkem bylo přijato do dvou ročníků 105 žáků.

Školní rok počal dne 16. září zkouškami přijímacími, předepsanými pro žáky škol měšťanských. Z počtů zkoušel p. Vlastimil Frida, z češtiny p. Dr. Petr Zenkl. Pravidelné vyučování zahájeno dne 18. září a pokračovalo se v něm mimo neděle, svátky, jmeniny Jeho Veličenstev a předepsané prázdniny nepřetržitě až do 2. července.

Dne 3. května 1910 provedl na ústavě krátkou inspekci referent pro školství obchodní v c. k. ministerstvu kultu a vyučo-

vání, pan dvorní rada JUDr. Bedřich Dlabáč. Přítomen byl vyučovaní v některých předmětech, prohlédl hojně nejmodernější učebně školní pomůcky, jakož i rozsáhlé Museum Obchodního gremia a novou budovu II. měšťanské školy na Invalidovně. Také si dal ukázat objekty, na nichž by mohla býti postavena prostorná, všem moderním požadavkům vyhovující školní budova. Vzal na vědomí, že do té doby bude ústav umístěn (počínaje školním rokem 1910/11) v nadačním domě Srncově v Po-brežní třídě č. p. 323, kdež po náležité adaptaci získá se 8 učeben, sín pro chemii a fysiku, sín pro vzorný kontor a laboratoř. Kromě ředitelny a sborovny budou míti prostorné samostatné místnosti kabinet obchodních věd, země- a dějepisný, fysikální, chemický, nauky o zboží, přírodopisný a knihovna. Adaptace zmíněného domu, k níž získáno bylo povolení c. k. místodržitelství jakožto úřadu nadačního, jest již od 16. května v plném proudu; opatření nábytku a ostatního vnitřního zařízení podle návrhů ředitelových bylo přiděleno usnesením kuratoria ze dne 6. června 1910 městskému stavebnímu úřadu.

Výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 12. února 1910 č. 44.932 ex 1909 (místodrž. intimát ze dne 4. března č. 44.299) pověřen byl inspekci našeho ústavu c. k. inspektor pro vyšší obchodní školství, universitní professor pan Dr. Kamil Henner; k veliké lítosti naší nemohl však letos inspekce vykonati, jsa stížen urputnou vléklou chorobou. S vřelým díkem vzpomíná ředitel jeho vzácných rad a obzvláštní ochoty, s jakou se ujímal i nemocen jsa všech záležitostí nového ústavu.

Zástupcem vyučovací správy v kuratoriu jmenován byl min. výnosem ze dne 15. března 1910 č. 6830 (místodrž. intimát ze dne 24. března 1910 č. 75.463) mimořádný professor c. k. české vysoké školy technické v Praze, pan JUDr. Josef Pazourek.

Zástupcem zemského výboru království Českého v kuratoriu jmenován byl výnosem ze dne 28. října 1909 č. 129.075 (přípis okresního výboru karlínského ze dne 8. listopadu 1909 č. 4.857) pan vládní rada Dr. Jan Plašil; v sezení kuratoria dne 3. prosince 1909 ustanoven byl paedagogickým dozorcem školy, i vykonal inspekci od té doby několikráte.

Obchodní a živnostenská komora v Praze dosud svého zástupce v kuratoriu nejmenovala.

Z četných návštěv z kruhův učitelských dlužno především uvést návštěvu ředitele c. k. české obchodní akademie v Brně p. Karla Fišary a člena kuratoria prof. Dra Josefa Pazourka. Oba pánové si také prohlédli Museum Obchodního gremia, jež bude rovněž umístěno v příští nové školní budově a veřejně přístupno žákům i obecnostem; ježto se v něm budou vystavovati všechny novinky, nabude teprve potom patřičného významu.

Subvence, dary na zařízení a podpory chudým pilným žákům věnovaly:

1. Občanská záložna v Karlíně roční subvencí 300 K, na zařízení kabinetu obchodních věd 2.400 K a na podpory pilným chudým žákům 600 K.

2. Všeobecná záložna v Karlíně roční subvencí 300 K.

3. Obchodní Gremium v Karlíně roční subvencí 300 K a podporu pilnému chudému žáku 200 K.

4. Akciová společnost strojírny dříve Breitfeld, Daněk a spol. v Karlíně roční subvencí 300 K a dar na zařízení 200 K.

5. Firma Dr. Fr. Zátka v Karlíně roční subvencí 300 K a dar na zařízení 300 K.

6. Firma Bratři Janouškové v Karlíně roční subvencí 300 K.

7. Českomoravská továrna na stroje v Praze-Libni dar na zařízení 200 K.

8. Obchodní a živnostenská komora v Praze roční subvencí 1000 K.

9. Okresní výbor karlínský roční subvencí 5000 K a dar na zařízení 1000 K.

10. Zemský výbor království Českého povolenou subvencí 5000 K dle přípisu ze dne 15. března 1910 č. 26.793/IV. pro finanční tiseň zastavil.

11. Ústřední spolek Českých kupců v Praze podporu chudému pilnému žáku 100 K.

12. Výnosem c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 12. února 1910 č. 44.932 ex 1909 (místodržitelství intimát ze dne 4. března 1910 č. 44.299) přislíbena byla roční subvence event. také podpora na zařízení s vyzváním neprodleně podati žádost.

Současně přislíbily na rok 1911:

1. Občanská záložna v Karlíně na zařízení a podpory pilným žákům 3000 K.

2. Firma Dr. Fr. Zátka na zařízení (již zaplatila) 300 K.

3. Okresní výbor karlínský na zařízení 1000 K.

4. Obchodní gremium v Karlíně podporu pilnému žáku 200 K.

5. Ústřední spolek českých kupců podporu pilnému žáku 100 K.

Starosta města Karlína, pan cis. rada Jindřich Ronz, založil u příležitosti svých 60. narozenin nadaci 2000 K, jejíž úroky uděleny budou ve školním roce 1910/11 jednomu pilnému chudému žáku, v prvé řadě příslušníku karlínskému.

Všech těchto subvencí, darů na zařízení a studijních podpor vzpomíná ředitelství s nejlhubší vděčností.

Obec karlínská zakládajíc vyšší obchodní školu zdůrazňovala zásadu, že si přejí míti školu vzorně vypravenou, aby kapi-

tál do jejího vystrojení investovány nesl bohaté úroky; za první úkol jí kladla výchovu samostatných obchodníků a průmyslníků, čímž si získala sympathií široké veřejnosti. Veškeré intence a ideje zakladatelčiny převzalo kuratorium, jež plně jsouc si vědomo tak významného úkolu rokovalo v několika schůzích o zřízení Obchodně-dopravního kursu pro abiturienty středních a odborných škol, jež by byl připojen k vyšší obchodní škole. Podniknuty veškeré kroky k jeho brzkému otevření a získány vynikající odborné síly, jež přeochoťně slíbily vykládati na kursu tak eminentní důležitosti.

Vedle řady vlivných osobností, zejména z kruhů poslaneckých, získali si o založení školy nesporné zásluhy zejména Jeho Excellence pan tajný rada Dr. Albin Bráf a Jeho Excellence pan tajný rada Dr. Fr. Fiedler. Vyslovujíc nejhlubší díky všem vzácným příznivcům, ředitelství ujišťuje, že bude hlavní snahou jeho a pečlivě voleného sboru učitelského povznéstí ústav na nejvyšší stupeň požadavků paedagogických, obchodních a kulturních.

Učebná osnova vyšší obchodní školy v Karlíně.

A. Předměty povinné.

1. Jazyk český.

Účel učebný: Obor češtiny rozpadá se ve tři části: mluvnickou, slohovou a literární.

Mluvnické vyučování má dvojitý úkol: 1. naučiti správnému mluvení a psaní vůbec a v oborech s obchodem souvislých zvláště; 2. připravití půdu pro učení cizím jazykům.

Vyučování slohové má tyto úkoly: Stilisovati jakékoliv thema správně, stručně a věcně, toť úkol obecný. Ponenáhlu si osvojuvati sloh obchodní, totiž písemnosti pro obchodníka potřebné (kromě korespondence), toť úkol zvláštní.

Kdežto při vyučování slohovém převládá zřetel k praktickým potřebám, má vyučování literární v popředí úkol všeobecně vzdělávací, vlastenecký a vychovávací. Odbor tento rozpadá se na dvě části: nauku o druzích básnických a dějiny české literatury.

Při tom má býti vyučování češtině jakýmsi doplňkem obchodních disciplin, jež má oživovati dílem přehlednými, dílem podrobnějšími články o předmětech zvláště důležitých.

I. ročník, 3 hodiny týdně.

Převládá vyučování mluvnické, čelící ke správnému mluvení i psaní, a zároveň ku přípravě pro učení cizím řečem a k jednotnosti mluvnické theorie.

Mluvnici probrati jest v tomto rozsahu: Z hláskosloví a kmenosloví vyloží se příležitostně (při tvarosloví) jen to, čeho třeba pro porozumění tvarů a pro pravopis. Hlavní váha položí se na tvarosloví v rozsahu Gebauerovy Mluvnice pro vyšší třídy škol středních.

Poněvadž jedná se jmenovitě o správné psaní, nutno učiti mluvnici s křídou a perem v ruce. Samo sebou se rozumí, že tu třeba přihlídnouti také k počátkům skladby. Příklady voleny budtež také z oborů obchodních.

Vedle mluvnice probírá se paralelně čítanka, obsahující básně, články zábavné, poučné, obsahu obecného i odborného. Ke čteným článkům podává se výklad: a) mluvnický se zřetelem k fraseologii obchodní a k terminologii; b) věcný: obsah článků se připojuje k ostatním vědomostem, jimi se doplňuje; žáci učí se tak užívati svých vědomostí a samostatně mysliti; c) slohový: slohovým rozbořem vzorných článků navádějí se žáci k správným dispozicím, vypravováním a psaním obsahu, samostatně pozmeněného, učí se plynne a logicky stilisovati. Při čtení a výkladu básní — jež se přednášejí z paměti — podávají se stručně biografické zprávy o autorech a probírají se prakticky počátky prosodie a metriky.

Mluvnici a čítanku doplňují pravopisná diktanda a úlohy školní i domácí, k nimž hodí se samostatně pozmeněné zpracování článků přečtených, témata z jiných přednášek, hlavně druhu vyprávěcího a popisného (za semestr střídavě 3 úlohy školní — po případě diktanda — a 3 domácí).

II. ročník, 3 hodiny týdně.

Mluvnice z prvního ročníku stále se opakuje a utvrzuje při posuzování úloh domácích i školních a zároveň doceluje probíráním syntaxe (v prvním semestru), a to tímž duchem i methodou, jako v ročníku prvním.

V semestru druhém obmezují se zřetel grammatický pouze na úlohy a hlavním předmětem učebním stává se sloh. Ježto nelze se naučiti slohu z theorie, vyloží se z theoretické stilistiky jen nejpotebnější a hlavní péče se věnuje slohovému rozboru vzorných příkladů z čítanky, na nichž žáci si nejlépe osvojí správné disponování a vypracování. Od tohoto napodobení, více méně

volného, přejde se znenáhla ke cvičením samostatným na themech, jež žáci znají ze zkušenosti nebo z probrané látky. Návod a praktické procvičení nejpotebnějších písemností jednacích (curriculum vitae; soukromé listy; žádosti; kvitance atd.) dovršují cvičení slohová.

Za semestr 6 úloh, střídavě školních a domácích.

III. ročník, 3 hodiny týdně.

Mluvnice a sloh stále se opakují při posuzování úloh. Hlavním úkolem vyučování jest však nauka o druzích básnických. Po stručném úvodě o umění básnickém a jeho významu, o metrice a rhytmice, vyloží se podstata básní epických, lyrických, didaktických a dramatických i jejich druhů, a charakterisuje jejich historický vývoj. Theorie podává se co nejméně, za to budtež čteny a rozbírány četné ukázky (aspoň jedno klassické drama), z nichž částem zvláště vynikajícím učí se žáci nazpamět. Kde nestačí ukázky, podává se instruktivní obsah a zároveň otvírají se výhledy do světových literatur, antických i moderních (stručné zprávy o velikých básnících a jejich významu a pod.).

V druhém semestru hodina týdně se věnuje významným zjevům starší literatury, jež charakterisují se čtením ukázek, obsahu atd.

Deklamace básní a volné přednášky jako v ročníku druhém; přednášky mají ovšem témata přiměřeně samostatnější.

Úlohy 4 za semestr (střídavě školní a domácí).

IV. ročník, 2 hodiny týdně.

Vyučování mluvnické a slohové obmezují se na úlohy a jich posuzování. Hlavním úkolem jsou dějiny literatury české doby novější (od obrození v pol. XVIII. stol.). Výklady nesmějí ustřínouti na suchopárné bibliografii a chladných datech životopisných. Méně důležité se vynechá, za to zjevů významné charakterisují se obsáhleji na širokém pozadí kulturněhistorickém a na základě lektury školní i soukromé. Šlechtění vkusu i charakteru věnuje se při tom bedlivá péče.

Úlohy a volné přednášky s tematy co možná samostatnými. Za semestr 4 úlohy (střídavě školní i domácí).

2. Jazyk německý a korespondence.

Účel učebný: Vyučování němčině má za úkol, aby žáci nabyli co možná největší hbitosti a jistoty v užívání němčiny slovem i písmem, jakož i aby se seznámili na základě četby s nejdůležitějšími zjevy literatury německé novější doby. Zvláštním úkolem jest také důkladné probírání korespondence jazykem německým.

I. ročník, 4 hodiny týdně.

Účel učebný: Žák má si osvojit zásobu slov v životě všedním nejpotebnejších a má vědomostí těch správně užívatí v krátkých a jednoduchých větách.

Jakmile bylo nezbytné z hláskosloví a tvarosloví probráno (člen, slovesa pomocná), počne se ihned čtením článků, obsahujících látku z obecného života, na př.: o škole, o těle lidském, o rodině, o zaměstnání žáků ve dnech všedních a v neděli. (Číslovky buďtež hned zde důkladně nacvičeny, jednak spojováním jich s různým udáváním času, jednak cvičením v základních výkonech početních).

Mimo články obsahu popisného, propracované stálými otázkami a odpovědmi, buďtež přečteno též několik krátkých a snadných článků obsahu vypravovacího. Těmto pak učí se žáci nazpaměť, aby se takto cvičili i ve vyjadřování delších, souvislých vět. Samostatné rozmluvy mohou se zapřádati také na základě Hölzlových obrazů. Z mluvnice proběře se z konveršacní cvičebnice zevrubněji: tvarosloví jmen (člen, substantivum, adjectivum, číslovka, zájmeno), sloveso slabé a nejnütnější ze slovosledu; ze slovesa silného jen tolik, co k rozmluvám potřebí.

Školních prací (resp. diktátů) v každém běhu 12. Školní práce jsou buď odpovědi na krátké německé otázky nebo napsání souvislých, dobře propracovaných článků.

II. ročník, 4 hodiny týdně.

Účel učebný: Rozmnožení zásoby slov a rčení nejdůležitějšími pojmy abstraktními. Schopnost tvořiti správně a rychle delší věty z látky procvičené. Bezpečná znalost tvarosloví.

Látka učebná buďtež i zde vybrána ze vhodných článků. Rovněž zde mohou se rozmluvy zaváděti na základě obrazů.

Doplnění tvarosloví systematickým procvičením silného slovesa. Nejdůležitější části ze skladby.

Školní práce: 8 v každém běhu při 4 vyučovacích hodinách v témdu. Jsou to otázky a odpovědi s přečtenými články těsně souvisící. Překlady z češtiny.

III. ročník, 5 hodin týdně.

Účel učebný: Rychlé a jisté porozumění jazyku slovem i písmem. Zvýšená zběhlost v konveršaci. Správné vyjadřování jednoduchých myšlenek písmem. Kupecká korespondence Ze 4 hodin vyučovacích věnují se tři jazyku a jedna korespondenci.

V hodinách, určených četbě, buďtež podávána jen nezbytná vysvětlení grammatická; látka v člancích obsažená buďtež zpracována hovory a samostatným vypravováním; výrazy neznámé a zřídka se vyskytující buďtež vysvětlovány německy. Lektura zabývá se delšími články prósy dějepisné, popisné, didaktické jakož i odborné; též několik vzorných básní lyrických a didaktických má se přečísti.

Tvarosloví i větosloví opakuje a doplňuje se na základě soustavně mluvnice, psané jazykem německým. Při vyučování němčině v tomto ročníku užívá se výhradně tohoto jazyka jako vyučovacího.

Školních prací jest 5 v každém půletí.

Práce jsou buď grammatické (překlady z češtiny do němčiny, nebo souvisí s četbou (proměňování článků neb i volné úlohy na základě četby).

Postup v kupecké korespondenci děje se přesně dle kupecké korespondence české, ze kteréž theoretický návod se v němčině předpokládá.

IV. ročník, 5 hodin týdně.

Účel jako v ročníku III. se zvýšenými požadavky. Dostatečná zběhlost v kupecké korespondenci.

Vyučuje se 3 hodiny němčině a 2 hodiny korespondenci.

Lektura jest buď analytická, mající za účel utvrzení vědomostí grammatických, anebo též běžná (s rozhovory a samostatným vypravováním). Články mají pojednávatí o kultuře Rakouska a Německa v XIX. století a o průmyslu, národohospodářském životě.

o mravech a obyčejích těchto zemí. Stručný přehled dějin literatury německé se zřetelem k době klassické a novější na základě četby školní i domácí a se zvláštním poukazem na nejdůležitější zjevy německé literatury v Rakousku.

Opakování celé mluvnice.

Školních prací 5 jako v ročníku III.

Kupecká korespondence zase dle korespondence české.

3. Jazyk francouzský a korespondence.

Účel učebný: Znalost tvarosloví a skladby. Porozumění prosaickým textům, pokud se v nich nevyskytují neobyčejné obtíže. Výcvik v ústním i písemném užívání francouzštiny, rovněž i v obchodní korespondenci. Uvedení k poznání nejdůležitějších zjevů francouzského písemnictví od Ludvíka XIV. se zvláštním zřetelem ke století devatenáctému.

I. ročník, 3 hodiny týdně.

Účel učebný: Ovládnutí nejpotebnější zásoby slov pro všední život a obratné užívání jich v krátkých a jednoduchých větách.

Po probrání hláskosloví procvičí se slovesa pomocná, načež přejde se ihned ke čtení článků, jichž látka jest vzata z každodenního života: o učebně, o předmětech i osobách v ní se vyskytujících, o věcech, jichž žáci užívají, o oděvu, o budově školní a obydlí, o těle lidském, rodině, zaměstnání žáků ve všední i prázdné dny atd.

(Již zde jest důkladně nacvičiti číslovky jednak spojováním jich s různým udáním času, jednak cvičením v základních způsobech početních.)

Vedle těchto převahou početních článků, které mají býti pracovány neustálými otázkami a odpovědmi, budiž cvičeno překládání a buďtež přečtena také některá krátká a lehká vypravování, jimž žáci naučí se nazpaměť, by se jim tím poskytlá příležitost mluvití tu a tam souvisle také delšími větami.

Co se týče mluvnice, tvoří středisko vyučování sloveso: sloveso pomocné i pravidelné časování. Tvarům sloves nepravidelných, pokud v člancích se vyskytují, mají se žáci naučiti nazpaměť

jako jiným slovíčkům, postupem času pak nejdůležitější a nejčastější z nich spojí se v přehledné vzorce.

Písemné práce. V prvním půlletí 4 diktáty, těsně přiléhající k učebné látce probrané. V druhém půlletí 2 diktáty a 3 školní úkoly. Pro školní práce: napsání dobře probraného souvislého článku; zodpovídání jednoduchých francouzských otázek, přimykajících se k látce probrané.

II. ročník, 4 hodiny týdně.

Účel učebný: Rozšíření zásoby slovní a fraseologické nejdůležitějšími pojmy abstraktními. Schopnost tvořiti rychle a správně delší věty z učiva dosud probraného. Jistota ve tvarosloví.

Nová látka učebná, jež se má probírat, vezme se z článkův obsahu převahou výpravného. Zde lze počítati též nástěnnými obrazy Hölzlovými, při tom jest však žádoucí, aby žáci ke každému obrazu měli po ruce tištěný seznam slovíček. Učitel vyptává se žáků a ti to odpovídají větami delšími a delšími; slovosled francouzský staň se žákům obvyklým.

Mluvnici budiž cílem doplnění tvarosloví. Sloveso probírá se soustavně na základě hláskosloví. Člen, podstatné i přídavné jméno, zájmeno.

Písemné práce: Za školní rok 4 diktáty, 4 školní práce.

Diktáty: obměny článků přečtených až k volnému diktátu.

Úlohy: otázky a odpovědi, přiléhající k četbě. Grammatické přetváření. Překlady z mateřštiny za příčinou probrání skladby.

III. ročník, 4 hodiny týdně.

Účel učebný: Rychlé a jisté porozumění mluvenému a čtenému. Zvýšení obratnosti v mluvení. Správnost v písemném vyjadřování jednoduchých myšlenek. Uvedení do obchodní korespondence.

Touto třídou počínaje mají se oddělit hodiny četby od hodin grammatických a také žákům má se dáti do ruky zvláštní mluvnice.

Hodin věnovaných četbě má se užití bez dlouhých mluvnických výkladů ke zpracování látky jazykové obsažené ve člancích konverzací, volným opakováním čtených článků, přetvářením atd. Učivo obejmí zde větší úryvky převahou z prósy dějepisné, popisné a didaktické.

Mluvnice. Opakování nepravidelných sloves. Hlavní kapitoly větoslovi, při čemž tvaroslovi sem spadající se opakuje a procvičí, a to:

Věta francouzská (užívání členu). Umístění doplňku: doplněk za jménem podstatným ve spojení s **à** a **de** (rod, číslo), za jménem přídavným, za slovesem (slovesa přechodná, nepřechodná a neosobná savoir i être). Užívání časů.

Obchodní korespondence. Osvojení si odborných názvů.

Probírají i vyplňují se formuláře a sestavují se samostatné dopisy, jež se vyskytají při jednoduchých případech obchodních, při objednávkách zboží na vlastní účet (objednávky, stvrzenky, faktury), placení hotovými (zásilky peněz, poštovní poukázky, placení na účet cizí), oznámení návštěví o trattách, o trattách kommissionářských, listy týkající se akceptací a rimess, informace, dopisy o kontokorrentech.

Práce písemné. Osm školních prací do roka. Překlady z jazyka českého do francouzského, přetváření článků z čítanky, volné stati opírající se o četbu. Dopisy.

IV. ročník, 4 hodiny týdně.

Účel učebný jako ve třídě III. Dostatečná obratnost v korespondenci obchodní.

Střídavě analytická lektura k utvrzení vědomostí mluvnických a kursorická lektura (cvičením v rozmluvě a cvičením u vypravování dle čteného). Čtené články mají se vztahovati ke kultuře francouzské ve století XIX., k průmyslu a hospodářskému životu Francie, k mravům a obyčejům tamním. Za lekturu služtež ukázky vynikajících děl literatury francouzské od doby Ludvíka XIV. Ukončení nauky o větě. Užívání způsobů slovesa. Opakování celé mluvnice.

Obchodní korespondence. Nabídka zboží, zaslání vzorků, stvrzení došlé zakázky, odvolání daného rozkazu, listiny o domicilování, reklamace, oferty, listy doporuční, konečné žádosti za místa.

Písemné práce jako ve III. třídě, při čemž úkoly ob jeden mají se vztahovati k dopisování obchodnímu.

4. Zeměpis tržební a obchodní.

Účel učebný: Na základě povšechné znalosti přírodních a politických poměrů na zeměkouli budiž dosaženo důkladné znalosti tržebních poměrů jednotlivých států na zeměkouli a jejich postavení v obchodě světovém se stálým zřetelem k jejich obchodním stykům s Rakousko-Uherskem.

I. ročník, 2 hodiny týdně.

Vědomosti z mathematického zeměpisu potřebné k porozumění, kterak země jest osvětlována a oteplována. Počítání času. Kalendář. Návod k pochopení globu a mapy; základy projekcí kartografických. Hlavní rysy zeměpisu fysického se zvláštním zřením k oněm částem, jež podmiňují poměry podnebné, jakož i k těm, jež mají zvláštní důležitost pro výrobu statků a pro obchod.

Horopis a vodopis, podnebí a politický zeměpis Rakousko-Uherska, říše německé a Švýcarska.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Přehledné, stručné opakování horopisu, vodopisu, podnebných poměrů, politické geografie zemí probraných v I. ročníku, k čemuž druží se jejich zeměpis tržební a obchodní, jakož i popis německých kolonií. (Obyvatelstvo, produkce zemědělské a montanní, průmysl, dovoz a vývoz, obchod; výklad o nejdůležitějších tržištích a přístavech, trati železniční a paroplavební.) Tržební a obchodní zeměpis Italie a zemí balkánských ve stejném směru jako u zemí předešlých. Kolonie (po případě i země odvislé) probírají se stejným způsobem a vždy ve spojení se zemí mateřskou.

III. ročník, 2 hodiny týdně.

Tržební a obchodní zeměpis Ruska, Dánska, Švédská a Norska, Velké Británie, Nizozemská, Belgie, Francie, Španělská, Portugalská a jejich kolonií.

IV. ročník, 2 hodiny týdně.

Samostatné státy v Asii, pokud mají podstatný význam v ruchu obchodním. Spojené státy severoamerické, státy román-

ské Ameriky a samostatné státy v Africe, pokud jsou pro obchod důležitý. Opakování obchodního zeměpisu mocnářství rakousko-uherského a zemí sousedních.

Hlavní rysy ústavy rakousko-uherské, pojímaje v to i záležitosti společné. Správa záležitostí společných. Základy správní organizace rakouské. Přehled hlavních směrů obchodních (paroplavebních linií), jmenovitě těch, jež spojují Rakousko-Uhersko se zeměmi mimoevropskými. Všeobecný přehled světové produkce (statistika jejich nejdůležitějších předmětů).

5. Všeobecný a obchodní dějepis.

Účel učebný: Přehled nejdůležitějších událostí dějin světových s hlediskem vývoje hospodářského a kulturního se zvláštním zřetelem k době nové. Dějiny rozvoje obchodu světového.

I. ročník, 2 hodiny týdně.

Krátké a stručné opakování dějin starověkých a středověkých až do Karla Velikého. Zvláštní ocenění foenických podniků obchodních, řeckých snah kolonizačních, kulturního významu doby poalexandrovské a rozkvětu Karthaga. Vzdělanostní a obchodní poměry říše římské.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Všeobecné dějiny středověku od Karla Velikého až do objevení Ameriky. Obchod a kulturní styky doby byzantské. Význam proniknutí Arabů do západní Evropy. Obchod benátský. Zvláštní úvaha o hospodářských následcích výprav křížových, vývoji měst italských, hanse a jejich stycích obchodních. Středoevropský pás jako prostředník obchodu.

Středověké bankovníctví. Vývoj prostředků spojovacích. Obchodní společnosti. Veletřhy ve středověku. První proniknutí Evropanů pevninou asijskou. Úpadek egyptského obchodu; zřízení obchodu s dalekým východem rozvojem panství tureckého. Příčiny, jež zavdaly podnět k vyhledávání námořních cest do Východní Indie. Jindřich Plavec. Sociální krize za přechodu ze středověku do novověku. Objevné plavby Portugalců až k dosažení Východní Indie. Objevení Ameriky.

III. ročník, 2 hodiny týdně.

Všeobecné dějiny novověké až ke druhému míru Pařížskému (r. 1815) se zvláštním zřetelem k vývoji Rakousko-Uherska v této době.

Zřízení obchodu koloniálního. Nová střediska obchodu světového. Úpadek italského obchodu a hansy. Obchodní politika královny Alžběty Anglické. Vývoj regalismu a merkantilismu. Obchodní politika Colbertova. Vznik velkých společností obchodních. Vznik koloniálního panství anglického. Podniky Lawovy. Obchodní politika Karla VI., Marie Teresie a Josefa II.

Hospodářský a obchodní význam osvobození Nového světa. Politika obchodní a obchod 17. a 18. věku.

Rozvoj bank, burs a komunikačních prostředků. Vznik prvních soustav národohospodářských.

Hospodářské přičiny a následky revoluce francouzské.

IV. ročník, 2 hodiny týdně.

Všeobecné dějiny novější doby. Rozvoj komunikačních prostředků 19. stol., peněžnictví a úvěrnictví. Vývoj zemědělství, hornictví a průmyslu. Světové výstavy. Rozvoj obchodu světového.

6. Matematika.

Účel učebný: Vyučování matematice na školách obchodních má míti na zřeteli dvě věci. Vzhledem k tomu, že se má podati vyšší všeobecné vzdělání se zřetelem na disciplíny obchodní, připadá matematice zvláště důležitá úloha spolupůsobiti k rozvoji schopnosti logicky mysliti. Jelikož pak kupecká i politická aritmetika je matematika užitá, má vyučování matematice vstřípiti žákům též jisté množství trvalého vědění a umění, po případě připraviti je pro důkladné pochopení obou zmíněných předmětů.

a) Algebra a politická aritmetika.

b) Měřictví.

I. ročník, po 2 hodinách týdně.

a) Algebra. Čtyři základní výkony početní s obecnými celými čísly a algebraickými zlomky. Desetinná soustava. Odůvodnění nejjednodušších pravidel o dělitelnosti čísel desetinných. Největší

společná míra a nejmenší společný násobek. Desetinné zlomky se stanoviska algebraického. Periodické a neúplné zlomky desetinné; počítání jimi. Rovnice prvního stupně o jedné i několika neznámých. Upotřebení rovnic v počtu spolkovém, průměrném a směšovacím. (Slovní úlohy k rovnicím.)

Algebraický výklad o poměrech a srovnalostech — trojčlenka. Theoretické odůvodnění výpočtu ve stu, na sto a ze sta. Vzorec pro vypočítávání úroků. Odvození dělitele úrokového. Použití trojčlenky při počtu spolkovém, směšovacím, výpočtu rabatu, zisku a ztráty.

6 školních prací ročně.

b) Měřičtví. Účel učebný: Seznání nejdůležitějších nauk planimetrie a stereometrie.

Při tom má se především přihlížeti k výpočtům měřičtím, jež mohou míti důležitost v obchodě (výpočty objemu a váhy).

Při vyučování algebře ve vyšších třídách mají se probírat jako cvičení vhodné úlohy z geometrie.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Algebra. Mocniny a odmocniny.

Rovnice druhého stupně o jedné neznámé. Neurčité rovnice prvního stupně o dvou neznámých; řešení substitucí případů jednoduchých, jak mohou se vyskytovat v počtu směšovacím, k tomu hned užiti k řešení úloh počtu směšovacího.

Pojem logaritmu vůbec. Obecné věty o logaritmích (log. součinu, podílu, mocniny a odmocniny). Briggické logaritmy. Logaritmické tabulky. Počítání pomocí logaritmů.

Písemné práce jako v I. ročníku.

III. ročník, 2 hodiny týdně.

Algebra a politická arithmetika. Pokračování cvičení v počítání pomocí logaritmů. Jednoduché exponentiální rovnice, jež se mohou vyskytnouti v politické arithmetice. Řady arithmetické a geometrické. Složitě úrokování. Konečná hodnota kapitálu uloženého na úroky z úroků, také s ohledem na správné výlohy. Konformní a relativní míra úroková. Střední lhůta platební. Výsledná hodnota každoročních vkladů. Annuity. Dočasný důchod.

Zúrokování předlůhuté. Kursy výpůjček a sestrojování umořovacího plánu. (Nominální a kursovni hodnota půjček. Parita kursovni. Umořování dluhu stejnými splátkami spolu s úroky, umořovací plány při zúročení polhlůhuté i předlůhuté). Sestrojování plánů loterních půjček zúročitelných i nezúročitelných.

Písemné práce jako v II. ročníku.

IV. ročník, 2 hodiny týdně.

Algebra a politická arithmetika. Stručné opakování učiva III. ročníku.

Úvod do počtu pravděpodobnosti. (Pravděpodobnost absolutní, relativní a složitá. Pravděpodobnost s ohledem na dobu lidského života. Pravděpodobný věk dožití. Mathematická hodnota naděje a právně dovolená sázka.)

Důchod závislý na životě nebo smrti jednotlivcově. Stanovení praemie a praemiové rezervy pro důchod životní. Odložené i dočasné důchody doživotní. Nabytí kapitálu placením praemií.

Pojištění kapitálu. Přítomná cena případného. Hotová cena pojištěného kapitálu při několikaletém pojištění na zkoušku. Výpočet ročních praemií k dosažení případného. Zkrácené a odložené životní pojištění. Vzájemné důchody dvou osob. (Hotová cena vdovského důchodu. Hotová cena pozůstalosti vdovské a úroková míra při počítání praemií.) Výpočet rezerv a výklad o účetní závěře pojišťoven a ústavů pensijních.

Písemné práce jako v III. ročníku.

c) Kupecké počty.

Účel učebný: Na jasném porozumění založená jistota a obrátlost při provádění výpočtů pro obchodníka potřebných jak v obchodě bankovním, tak v obchodě se zbožím, se stálým ohledem na praxi obchodní.

I. ročník, 3 hodiny týdně.

Opakování čtyř základních způsobů početních s čísly celými a se zlomky desetinnými i obecnými. Při příležitosti cvičí se záci v počítání z paměti s čísly celými i se zlomky. Nejdůležitější způsoby počítání s výhodou se zvláštním zřetelem ke zkrácenému násobení a dělení. Pojednání o nejdůležitějších měnách, měrách

i vahách. Resolvování i redukování. Počítání s čísly pojmenovanými s používáním zkráceného násobení a dělení i počtu rozkladného. Počítání úsudkem. Řetězovka. Počet procentový i promilový a užívání jich při počítání rabatu, zisku, ztráty a pojistného. Odborná vysvětlení k účtům za zboží. Jednoduché účty za zboží (účty domácí, faktury, účty z nákladů). Počet úrokový ze sta, na sto a ve stu za léta, měsíce i dny. Úrokoví dělitelé.

4 školní práce za půletí.

II. ročník, 3 hodiny týdně.

Opakování učiva I. ročníku. Počítání úroků při vkladech spořitelních, počítání úroků c. k. poštovní spořitelny. Počet diskontní. Diskontování dle rakouských i cizozemských usancí. Počet lhůtný ze sta a na sto. Závěra kontokorrentů s jednoduchou měrou úrokovou dle všech tří method.

Devisy (dle domácích usancí), směnečné sumy při vyrovnávacích devisách. Směnečná redukce na domácích trzích, počítání s cennými papíry (dle zvyklostí vídeňských). Počítání s cizozemskými notami a kupony. Konsignační faktury a prodejní účty. Jednoduché kupní kalkulace.

Úlohy jako v I. ročníku.

III. ročník, 3 hodiny týdně.

Opakování látky dosud probrané. Řešení nejdůležitějších úkolů z počtu o zlatě i stříbře. Zvyklosti a kursové záznamy v obchodě s mincemi.

Počet mincovní. Remedium. Vypočítávání kursovní hodnoty. Parity mincovní. Agio a disagio. Placení cla. Prodej zlata v prutech a v mincích v bance Rakouskouherské. Import zlata a stříbra. Počítání s devisami i s cennými papíry na cizích trzích (Berlín, Frankfurt n. M., Hamburk, Amsterodam, Paříž, Londýn). Nepřímá redukce směnečná. Kommissiářské tratty i rimessy. Emisse cenných papírů. Přírážka i srážka kursová při cenných papírech. Počítání ceny papírů se scházejícími kupony. Obchody splátkové a lombardování cenných papírů. Závěra kontokorrentů dle všech tří method s dvojitou a proměnlivou měrou úrokovou. Nejsnadnější případy jednoduchého rozečtu zboží. Složitě kalkulace zboží.

Úlohy jako v ročníku II.

IV. Ročník, 3 hodiny týdně.

Opakování látky dosud probrané. Kalkulace zboží v obchodě se zámořím. Netappointy na zahraničních trzích. Arbitrage v obchodě s devisami, cennými papíry, valutami a arbitrage reportní.

Bursy. Bursovní obchody se zbožím a s cennými papíry. Arrangement. Určování jakosti v mezinárodním obchodě s obilím, přízí a hedvábím; určování kvality v obchodě s lihem. Kursové záznamy devís a valut na zámořských trzích pro evropský import i export zvláště důležitých.

Prodejní zvyklosti a kursovní záznamy v mezinárodním obchodě s obilím, moukou, oleji, lihem, petrolejem, bavínou, kávou a cukrem. Počítání paritních cen na základě kursovních záznamů nejdůležitějších středisek obchodů. Sestavování paritních tabulek, jejich užívání i proklad.

Úlohy jako ve III. ročníku.

7. Přírodopis.

Účel u č e b n ý: Přehledná znalost přírodnin, založená na názoru.

I. ročník, 3 hodiny týdně.

Zoologie. Základy somatologie. Výklady o takových třídách a řádech živočišstva, jichž zástupcové poskytují surovin ve větším množství.

Mineralogie. Výklady o všeobecných vlastnostech nerostů, při čemž vlastnosti tvaroslovné zcela stručně se odbudou. Popis nejdůležitějších a nejrozšířenějších nerostů beze zvláštního ohledu na systematiku. Výklad o nejdůležitějších horninách.

Botanika. Popis důležitějších rostlin semenných rozmanitých řádů se zvláštním zřetelem k takovým rostlinám, jež poskytují důležité výrobky pro obchod a průmysl. K tomu nechť přidají se některé rostliny výtrusné se zvláštním ohledem k užitečným i škodlivým bakteriím a houbám. Výklady o ústrojnosti rostlin přiměřené chápavosti žáků.

8. Fyzika.

Účel u č e b n ý: Znalost nejdůležitějších zjevů přírodních vzhledem k jejich praktickému užívání, na základě pokusu.

I. ročník, 4 hodiny týdně.

O s n o v a. Všeobecné vlastnosti těles.

Teplota, jeho vliv na objem. Měření tepla. Proměňování skupenství. Šíření tepla. Vztah tepla a práce mechanické. Zdroje tepelné.

Magnetism. Základní zjevy. Přirozené a umělé magnety, jejich síla a upotřebení. Magnetism zemský.

Elektřina. Elektřina buzená třením. Elektrický proud, články a baterie. Síla proudu elektrického a jeho účinek. Elektromagnetism. Indukce. Upotřebení.

Akustika. Vznik znění. Zvuk. Tón. Výška tónu. Stupnice. Nejdůležitější tělesa zvukná.

Optika. Základní pojmy. Šíření, odraz, lom a rozklad světla. Oko a optické přístroje. Interference a polarizace.

Mechanika. Zákony rovnováhy. Těžiště. Odpory. Stroje jednoduché a jejich upotřebení. Pohyb vůbec. Volný pád, vrh, kyvadlo, pohyb centrální. Ráz.

Základní vlastnosti kapalin. Stejnomořné šíření tlaku, tlak na dno a stěny. Spojité nádoby. Archimédův zákon. Aeraometr. Rychlost a množství výtoku.

Základní vlastnosti plynů. Tlak vzduchu a jeho upotřebení. Mariottův a Gay-Lussacův zákon. Diffuze, absorpce a endosmosa. Pohyb plynů. Upotřebení.

9. Chemie.

Účel učebný: Pochopení pochodů chemických na základě pokusů. Znalost důležitějších prvků a jejich sloučenin, důležitých pro obchod a průmysl, jakož i technických metod výroby a způsobu zpracování chemických látek, jejich druhův i poměrův obchodních.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Chemie anorganická. Theoretické základy obecné chemie. Nekovy a jejich sloučeniny. K tomu se přiměřeně připojí výroba kyseliny solné, sírové, dusičné, výroba sírek, uhlí kamenné, hnědé, rašelina, uhlí uměle upravené, hoření, exploze, plamen, topení, svítiplyn.

Kovy žravin a jejich sloučeniny. Výroba soli kuchyňské, potaše a střelného prachu. Kovy žrávých zemin a jejich sloučeniny. Výroba malty, cementu, sádry, chlorového vápna. Sklářství. Hliník, kamenec, výrobky z hlíny. Železo, jeho výroba a zpracování v železo kujné. Ostatní těžké kovy. Barvy minerální.

III. ročník, 2 hodiny týdně.

Chemie sloučenin uhlíku (organická). Uhlovodíky a jejich odvozeniny. Petrolej a jeho výroba. Asfalt. Alkoholy. Uhlohydráty. Cukrovarství, pivovarství, lihovarství, vinařství a octářství. Tuky. Výroba svíček, mýdla a margarínu. Glycerin a třaskaviny organické. Sloučeniny kyanu. Sloučeniny řady aromatické. Zpracování dehtu kamenouhelného, umělá barviva a látky desinfekční. Barvířství a tiskařství; vydělávání koží. Výroba klijů. Bílkoviny, máslo a sýr. Konzervování potravin.

10. Nauka o zboží.

Účel učebný: Metodika zkoušení zboží. Znalost oněch důležitých druhů zboží obchodu světového, které jsou surovinami ze všech říší přírodních a přicházejí do obchodu bez podstatné změny substance, jakož i takových polotovarů a tovarů, které se upravují z nich a z výrobků chemického průmyslu změnou tvaru, tedy způsobem mechanickým.

III. ročník, 2 hodiny týdně.

Zboží původu nerostného. Mechanickotechnologické obrábění kovů (slévání, úprava povrchu, výroba plechu, drátu, rour a pod.). Slitiny. Hmoty na broušení a leštění. Drahokamy a jejich úprava.

Staviva a hmoty k účelům stavitelským a sochařským; hmoty ku psaní a kreslení.

Zboží původu ústrojného. Potraviny rostlinné: obilí a luštěniny; měliva a jejich výroba; pečiva a výrobky z těsta; škroby; obchodní druhy cukru; jedlé plody a jedlá semena.

Potravin živočišné: Maso a masité konzervy. Ryby a konzervy rybí. Mléko a mléčné výrobky. Vejce. Med.

IV. ročník, 2 hodiny týdně.

Lahodiny. Koření. Pochutiny narkotické. Vosky. Silice, balsámy; pryskyřice a klovatiny. Kaučuk a jeho zpracování. Dřevo a jeho zpracování. Korek. Přirozená barviva organická. Třísloviny a obchodní druhy koží vydělaných. Kožešiny. Přediva a jejich zpracování. Výroba papíru. Ústrojné suroviny pro soustružníky.

V obou třídách budiž o zboží pojednáno dle původu, vlastností a způsobu výroby, dále se promluví o znečišťování a porušování, jakož i o prostředcích, jak to zjistiti.

Vyučování budiž oživováno co nejvydatnějším užíváním učebních pomůcek a podporováno navštěvováním závodů průmyslových.

Zvláště budiž přihlíženo k tomu, aby žáci jednotlivé druhy zboží snadno poznali a určili jeho jakost, za kteroužto příčinou budiž jim poskytnuta příležitost k častějšímu a delšímu prohlížení vzorků zboží.

11. Obchodní nauka.

Účel učebný: Obchodní nauka má seznámiti žáka s nejdůležitějšími zařízeními obchodu se týkajícími a sloužiti tak za úvod do ostatních disciplin obchodních. Tato příprava pro discipliny obchodní má v prvé řadě všestranně uvésti žáka co nejdokonaleji na pole jemu úplně nové, tak aby nabyl přehledu o veškeré technice obchodu a jeho pomocných zařízeních.

I. ročník, 2 hodiny týdně.

Pojem, vznik obchodu a prospěch obchodu. Druhy obchodu. Osoby obchodu provozující, firmy a obchodní rejstřík. Obchodní soudy. Obchodní personál. Různé způsoby sdružování k společnému provozování obchodu v hlavních rysech. Předměty obchodu a jejich měření. Cena a peníze. Měna, soustavy měr a vah nejdůležitějších zemí. Obchod se zbožím: rozdělení. Prodejní a platební usance. Účty a faktury (formuláře a tiskopisy). Sfručné pojednání o různých druzích placení. Úvěr (rozdělení, účet, kompenzace a skontace). Theoretické vysvětlení a praktické vyhotovování směnek v různých podobách i způsobech. Náležitosti směnečné, indossament, akcept, placení, protest pro nepřijetí i pro nezaplacení, duplikát a kopie, domicilovaná směnka, postih, podpurná adresa

a směnečná intervence. Poukázky kupecké. Obchod girový (girový účet, šek, jeho druhy, výhody obchodu girového, nejdůležitější ústavy girové v Rakousko-Uhersku, clearing, formuláře i tiskopisy).

Doprava zpráv a zboží. Poštovníctví. Telegraf a telefon, dopravní prostředky a tarifnictví (železnice, povoznictví, doprava po řekách a po moři). Nejdůležitější ustanovení dopravních reglementů vzhledem k dopravě zboží. Listiny nutné pro dopravu námořní, zvláště konnosament a charte partie.

Pomocné živnosti obchodní. Dohodce. Komissionář. Agent.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Krátké souborné opakování učiva I. ročníku.

Obchod peněžní, směneční a s cennými papíry. (Obchod s valutami, inkasso a eskompt rimess, obchod s devisami, rozdělení cenných papírů, hodnota nominální i kursovní, papíry ukládací i spekulativní, emise i splácení, proměšy.)

Pomocná zařízení obchodní. Trhy, veletrhy a aukce. Bursy a bursovní obchody (rozdělení burs, obchody na bursách se zbožím a s cennými papíry, obchody efektivní i termínové, prolongační, praemiové, smírčí soudy bursovní). Skladiště (rozdělení, recepís a warrant, lombard, výhody skladišť). Banky i obchody bankovní (aktivní a pasivní obchody, rozdělení bank).

Pojišťování (věcné a životní pojišťování, rozdělení ústavů pojišťovacích, zajišťování).

Kupecké informace (přátelská informace, informační kanceláře, kupecké spolky k ochraně zájmů věřitelských).

Obchodní politika. Vnitřní obchodní politika (vliv státu na obchod, obchodní komory, společenstva kupecká), vnější obchodní politika (obchodní smlouvy, konsuláty, podpora vývozu). Opakování a bližší pojednání o celnictví. Návrátky celní a vývozní praemie. Celní řízení. Celní úvěr.

12. Obchodní korespondence.

Účel učebný: Zručnost v provádění různých písemných prací vyskytujících se v životě obchodním. Obratnost při sestavo-

vání obchodních dopisů s patřičným zřetelem k správnému slohu a k porozumění obchodním zvyklostem i sem spadajícím otázkám obchodně-právním.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Vnější podoba kupeckých dopisů i adres. Kniha otisků. Počítání při dopisech došlých. Zkratky.

Dopisy o platech a zásilkách hotovostí na účet vlastní a cizí, o poukázkách, náhradách a převodech, při převodech (girových) a poukazech poštovní spořitelnou (šeky). Dopisy v záležitostech směnečných. Návěští. Tratty obstaratelské. Dopisy o zaslání rimess k inkassování. Diskontování a účtování ve prospěch. O rimessách na místa podružná, o rimessách obstaraných, o akceptacích a umístění (domicilování).

Dopisy v obchodě se zbožím na účet vlastní, nabídky prodávajícího a kupujícího, objednávky a dopisy fakturní.

6 školních prací za rok.

Domácí cvičení dle potřeby.

III. ročník, 3 hodiny týdně.

Opakování. Dopisy v obchodě se zbožím na účet cizí. Nabídka obstaratele a dotazy zámluvce. Nabídka o obstarání koupě a její vyřízení. Konsignace, prodeje, odvolání, reklamace a odmítnutí, adresy podpůrné, intervence, přijetí pro čest, záležitosti protestní a účty návratní, dopisy o chybcích nebo nesprávných girech, o prolongacích, o směnkách zřícených. Žádosti za umožnění. Dopisy ve věcech úvěru akceptačního.

Dopisy v obchodě s valutami, devisami a cennými papíry i o kuponech.

Dopisy poptávací, vysvětlovací, doporučovací a úvěrní.

Dopisy o účtech běžných a nedoplatech.

6 školních prací za rok.

Domácí cvičení dle potřeby.

IV. ročník, 2 hodiny týdně v I. půlletí.

Opakování. Dopisy zaslátelské a pojišťovací. Dopisy o obchodech podílových a konsorcií. Zastavení platů a úpadky. Oběž-

nky. Vzájemné nabídky služeb obchodních domů. Nabídky služební a žádosti k ústavům a domům obchodním.

Opakování všeobecné se zvláštním zřetelem k dopisům ob-
sahu složitějšího.

3 školní práce. Domácí cvičení dle potřeby.

13. Účetnictví.

Účel učebný: Theoretická i praktická znalost různých method účtování v knihách obchodních.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Pojem a účel účetnictví. Zákonná ustanovení o účtování a o knihách obchodních. Povinnost kolkovati knihy obchodní. Výklad účetních výrazů. Zásady a hlavní knihy jednoduchého účetnictví. Strazza, Pomocné knihy jednoduchého účetnictví. Závěra knih dle způsobu jednoduchého. Vydátné podporování theorie vypracováním hojných příkladů účetních v obchodě se zbožím, směnečném, zasilatelském a obstaratelském.

Účtování obchodních případů v závodě jednotlivcově za jeden měsíc se zřetelem na postupné uvádění do života obchodu se zbožím dle způsobu jednoduchého. Závěra téhož ve všech knihách hlavních a vedlejších. Účtování v obchodě drobném.

Za rok 6 školních prací.

III. ročník, 3 hodiny týdně.

Stručné opakování látky II. roč.

Podvojný účetnictví. Jeho hodnota a ráz. Výklad účtů knih základních a vedlejších. Účetní příklady.

Závěra knih dle způsobu podvojného.

Pomocné knihy účetnictví podvojného.

Účtování obchodních případů za 1 měsíc ve velkoobchodě se zbožím u jednotlivce dle systému podvojného, se zřetelem k obchodu směnečnému, obstaratelskému a zasilatelskému, s příbráním lehčích případů obchodu peněžního a s cennými papíry. Závěra a převod zůstatků ve všech knihách hlavních a vedlejších.

Pohledávky pochybné.

Účtování veřejných společností obchodních. Pokračování v předcházejícím plánu obchodním vypracováním druhého měsíce obchodního, při jehož počátku se předpokládá vstup nového

společníka. Úplná závěra knih této obchodní společnosti. Podstata účtování tajného.

Za rok 6 školních prací.

IV. ročník, 4 hodiny týdně v I. půlletí.

Účtování obchodů obstaratelských a konsignačních. Účtování obchodů na „konto mio“ (nostro). Účtování obchodů případných.

Účtování při společnostech tichých, komanditních a akciových. Účtování bankovní a tovární. Účtování americké. Provedení jednoho měsíce v obchodě obstaratelském a závěra knih.

Provedení jednoměsíčního obchodu (dle volby učitele se zřetelem na potřeby žáků), dle způsobu amerického se závěrou knih. 3 školní práce.

14. Cvičný kontor.

IV. ročník, 6 hodin týdně v 2. půlletí.

Účel učebný: Dosáhnouti co možná největší samostatné činnosti žákovy při provádění prací kontorních různých podniků obchodních se stálým zřetelem k organické souvislosti všech nauk odborných.

Na základě několika jednoměsíčních plánů obchodních různých podniků kupeckých buďtež vyhotoveny dopisy došlé a odesílané, práce kontorní a položky účetní s tím souvislé. Při tom budiž zvláště hleděno k obchodům případným v obchodě se zbožím a bankovním. Při těchto pracích přihlíží se hlavně k tomu, aby žáci vycvičili se prakticky a v míře nejobsáhlejší ve veškerých úkonech kupeckého kontoru, tak aby se dle možnosti předešlo jednostrannému výcviku.

15. Právo směnečné.

III. ročník, 1 hodina týdně.

Účel učebný: Dosažení znalosti práva směnečného, pokud pro praktickou potřebu kupcovu jest žádoucí, a správné použití její v obchodním životě.

Ustanovení a zvláštnosti práva směnečného na podkladě rádu směnečného. Způsobitost směnečná, přijetí, placení, protest, postih, intervence, rukojemství, obmeškání, promlčení, směnky nepravé

a padělané směnky ztracené. Nejdůležitější odchylky cizozemského práva směnečného od práva rakouského. Sporné řízení směnečné.

16. Právo obchodní a živnostenské.

IV. ročník, 2 hodiny týdně.

Účel učebný: Znalost práva obchodního a živnostenského, pokud zapotřebí jest obchodníku.

Úvod. Pojem a účel práva. Vyložení pojmů zákonů a nařízení na základě praktických příkladů. Ústava a správa. Úřady správní a soudní.

Pojem kupce dle práva obchodního. Oprávnění a povinnosti kupců plného práva. Zákonná ustanovení o obchodním rejstříku a o firmách, o prokuristech a zmocněncích, o obchodních pomocnících.

Obchody naprosté a poměrné.

Nabídka mezi přítomnými a nepřítomnými. Podstata smlouvy. Koupě a prodej. Odvolání příkazu. Druhy koupě. Zvláštní způsoby zjištění řádného plnění smlouvy trhové. Závědek. Smluvená pokuta. Litkup. Ustanovení o dodání, placení a o době plnění. Práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího. Kupecké úroky. Kupecké papíry znějící na řád a na majitele.

Kupecké právo zástavní a retenční. Zákonná ustanovení o kommissionářství, zasilatelství a povoznictví, k tomu se vztahující práva a povinnosti.

Nejdůležitější zákonná ustanovení o obchodních společnostech. Zvláštní předpisy o zápisech do obchodního rejstříku. Veřejná společnost obchodní (zřízení, právní poměry společníků mezi sebou a k osobám třetím, zrušení, vystoupení jednotlivých společníků, likvidace, promlčení žalob). Společnost komanditní. Komanditní společnost na akcie. Společnost akciová. Společenstva výrobní a hospodářská. Společnost tichá. Společnost případná.

Vyhlášení konkursu a právní jeho účinek. Nároky v konkursu. Řízení konkursní a jeho skončení. Konkurs kupecký a skončení jeho narovnáním nuceným.

Nejdůležitější zákony a nařízení v oboru práva živnostenského.

Pojem a rozdělení živností. Rozsah a výkon práv živnostenských. Ochrana známek, vzorů a patentů. Nejdůležitější ustanovení

vení o živnostenských pomocnicích. (Ustanovení o mzdě, zrušení poměru služebního. Soudy živnostenské.) Přestupky živnostenské. Tresty. Živnostenští inspektoři.

17. Národní hospodářství.

IV. ročník, 2 hodiny týdně.

Účel učebný: Porozumění typickým zjevům v hospodářské naší činnosti a příčinné jich souvislosti v základě nynějšího řádu společenského.

Úvod. Základní pojmy. Stupně vývoje hospodářského spojitosti s látkou, vyloženou v obchodním dějepise). Hospodářství národní, jeho vznik a vývoj v hospodářství světovém, Rozdělení nauky národohospodářské.

Výroba. Podstata výroby, druhy její a vývoj v době přítomné. Produktivnost obchodu. Činitelé výroby, Podnikatelství a způsoby podniků. Velké i malé podniky v zemědělství, průmyslu a obchodě. Volná soutěž a její meze. (Sdružení k společným podnikům.) Krise. Hlavní úkoly politiky agrární a živnostenské.

Oběh. Rozdělení na tržbu a obchod co směnu a úvěr. Nauka o směně. Cena, jakož i zákony a zvláště důležité skutečnosti, dle nichž tvoří se ceny.

Nauka o penězích, úkoly a vlastnosti peněz. Kolísání ceny drahých kovů. Greshamův zákon. Soustavy měn. Upravení rakouské valuty.

Nauka o úvěru, dobré i stinné stránky, jakož i způsoby užívání úvěru. Organizace úvěru (soukromého i veřejného).

Nauka o bankách a obchodech bankovních, při čemž budiž k platnosti uvedena příslušná technika, pokud se jí posluchači naučili v nauce obchodní. Zástupky peněz.

Obchod, jeho druhy a zařízení. Základy vnitřní a vnější politiky obchodní. Dopravnictví a jeho národohospodářský význam. Základy politiky železniční a plavební.

Nauka o rozdělení důchodu. Důchod a jeho druhy: výklad jednotlivých druhů důchodu se zřetelem k jich podstatě a formě a k zákonům národohospodářským. Základy sociální politiky se zvláštním zřetelem k novějšímu zákonodárství rakouskému. Hospodářské strany přítomné doby.

Nauka o spotřebě. Přehled pojišťovnictví a národohospodářský jeho význam. Pojišťování nucené. Spotřeba veřejná: zařízení státního hospodářství, výdeje a příjmy státu. Základy rakouské soustavy daní a poplatků (s vyloučením technických podrobností). Státní dluhy.

Nástin dějin literatury.

18. Krasopis.

Účel učebný: Vytvoření úhledného a zručného písma.

I. ročník, 2 hodiny týdně.

Držení těla a péra. Cvičení směřující k lehkému a jistému vedení péra. Procvičení písma kurrentního i latinského.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Opakování písma kurrentního i latinského. Písmo okrouhlé. Náписy. Cvičení v krasopise dle diktanda.

19. Těsnopis český.

Účel učebný: Osvojení takové zručnosti v těsnopise, kterouž lze bez obtíží napsati diktát 60—70 slov za minutu tak čitelně, by každý těsnopisu znalý to dovedl přečísti.

I. ročník, 2 hodiny týdně.

Tvoření a krácení slov, samoznaky.

II. ročník, 2 hodiny týdně.

Krácení větní a užití jeho v násloví, dosloví, středosloví i krácení smíšené.

Diktáty rychlopisné a čtení jich.

B. Předměty nepovinné.

1. Jazyk anglický a korespondence anglická.

Účel učebný jest tentýž jako při frančině.

Literatura. Obeznamení s nejdůležitějšími zjevy novější literatury anglické.

II. ročník, 4 hodiny týdně.

Účel učebný: Schopnost vyjádřit se v jednoduchých větách o nejdůležitějších případech všedního života.

Čtení a výslovnost. Osvojit si výslovnost jest jedna z nejnepřehlednějších úloh vyučování angličtině, pročež stran nutného postupu při tomto vyučování odkazuje se důtklivě na „Instruktionen für den Unterricht an Realschulen in Oesterreich“.

Učivo. Probírané články mají obsahovati nevyhnutelně potřebné z oboru všedního života (viz frančinu v ročníku I.) Číslovky buďtež jako ve frančině hned zde nacvičeny.

Při jednoduchosti anglické mluvnice může se vše potřebné (mimo tvary zastaralé) probrati již prvním rokem, k syntaktickým podrobnostem budíž jen potud přihlíženo, pokud toho vyžadují čtené články; důležité odchylky češtiny a němčiny od angličtiny hned od první hodiny stále se vytýkají.

Písemné práce. Od vánoc až ke konci I. půlletí 3 krátké diktáty těsně přiléhající k látce procvičené. Ve II. půlletí dva diktáty a čtyři práce školní. Pro tyto: napsání textů dříve dobře propracovaných; odpovědi na jednoduché otázky přimykající se k látce cvičební.

III. ročník, 4 hodiny týdně.

Účel učebný: Doplnění vědomostí jazykových, volnější užívání jich ústně i písemně.

Uvedení do korespondence obchodní.

Vhodnými články obsahu výpravného, zvláště však popisného, rozmnoží se jazyková látka tou měrou, až žák ovládne výrazy a rčení vyskytující se v denním životě v lehké četbě (hlavně v novinách) a v životě kupeckém. Každý článek musí býti procvičen způsobem konverzačním; žáci mají se naváděti k tomu, aby otázky sami si tvořili. Vzhledem k tomu, že pro vyučování angličtiny jest vyměřena doba o rok kratší nežli pro frančinu, musí několik článků hleděti též k tržbě, obchodu a průmyslu, aby se častěji naskytla příležitost seznámiti žáky s dotýcnými výrazy technickými.

Tvarosloví nechť se v tomto ročníku doplní, skladba probere se zevrubně.

Počínaje III. ročníkem užívá se jako při frančině visecích obrazů Hölzlových.

Obchodní korespondence (počínaje II. půlletím) jako při frančině ve III. třídě.

Písemné práce. Osm školních prací za rok. Látka ke školním úlohám: odpovědi na anglické otázky přimykající se k látce učebné; opakování menších odstavců z četby, volnější diktáty; převádění básní epických do prósy; překlady z jazyka vyučovacího do angličtiny. Cvičení z obchodní korespondence.

IV. ročník, 4 hodiny týdně.

Přehledné opakování a prohloubení mluvnice, hlavně důležitějších partí větosloví.

Četba delších článků hledících ke vzdělanosti, zvykům, obchodu a průmyslu anglickému a důkladné procvičení jich otázkami a odpověďmi; vypravování dle čteného. Četba ukázek z vynikajících děl novější literatury.

Obchodní korespondence jako ve frančině v téže třídě.

Písemné práce. Osm školních prací do roka, z nich polovice z obchodní korespondence. Látka pro druhou polovinu jako v ročníku III. s nenáhlým stupňováním požadavků.

2. Jazyk ruský.

Účel učebný: Vzhledem k příbuznosti jazyka českého i ruského lze i při omezeném počtu učebných hodin dosáhnouti toho, aby posluchači naučili se plyně čísti, správně psáti a dobře rozuměti čteným plodům ruské literatury, jakož i toho, aby bez nesnáze dovedli napsati nejpotřebnější obchodní dopisy a porozuměti se ústně o všelikých předmětech denního života.

II. ročník, 3 hodiny týdně.

Po probrání azbuky, jakož i nejdůležitějších pravidel o výslovnosti a přízvuku přistoupí se hned k výkladu hlavních tvarů slovesa pravidelného (oznamovacího, rozkazovacího i neurčitěho způsobu času přítomného i oznamovacího způsobu času minulého i budoucího), aby se získal základ pro tvoření vět. Dále se pokračuje soustavně v probírání tvarosloví až do slovesa a cvičení o pro-

brané mluvnické partie se opírající pořadají se tak, aby tvořila zároveň přípravu k překládání delších článků. Tyto se částečně memorují a tvoří pak předmět soustavných cvičení konveršních. Jinak zavádějí se samostatně rozmluvy také na základě obrazů.

Za pololetí 5 úloh školních.

III. ročník, 3 hodiny týdně.

Opakování a dokončení tvarosloví. Zvláštnosti syntaktické vykládají se příležitostě při četbě. Tato budiž tak upravena, aby podávala nejen přehled nejvíce vynikajících plodů krásné literatury se stručnými životopisy a oceněním předních spisovatelů, nýbrž seznamovala posluchače pomocí přiměřených článků odborných také s výrazy a obraty technickými, pokud souvisí s činností obchodníkovou.

Přečtené články budtež zároveň základem cvičení konveršních.

Za pololetí 5 úloh školních.

IV. ročník, 3 hodiny týdně.

Z hodin v tomto ročníku ruštině vyměřených věnovati jest 1 hod. týdně četbě a 2 hodiny korespondenci obchodní, kteráž prochází se v téměř pořadu jako v ostatních jazycích cizích. Jest jen potřeba k náležitému cvičení opatřiti slušnou zásobu dopisů původních, ježto běžné písmo od krasopisného zhusta značně se liší, následkem čehož i samo čtení původních dopisů činívá neznalému nováčkovi značné obtíže.

Látka určená pro dopisy obchodní zpracuje se vždy také v podobě konveršních.

Za půlletí 4 školní úkoly.

3. Cvičení v chemii analytické.

Jednoduché kvalitativní rozbor; snadnější složitě rozbor; kvantitativní analyza odměrná.

4. Praktická cvičení v laboratoři.

Cvičení v jednoduchých zkouškách zboží po stránce fyzikální. Měření a vážení. Stanovení specifické váhy. Cvičení ve zkouškách zboží v obchodě zavedených po stránce jakosti zboží.

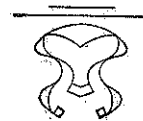
Mikroskopické cvičení. Užívání drobnohledu. Zkoušení druhů zboží nejčastěji se vyskytujícího, které má strukturu, jakož poznání způsobů jeho porušování.

5. Psaní strojem psacím.

Jisté a úhledné písmo dle diktanda. Praktická znalost zařízení různých strojů psacích vyskytujících se v obchodě.

6. Těsnopis německý.

Tvoření a krácení slov. Krácení větní u všeobecném přehledu. Výklady dějí se po německu. Diktáty a čtení.

Rozvrh předmětů vyučovacích.

Předměty	I. třída	II. třída	III. třída	IV. třída	Úhrnem
Jazyk český	3	3	3	2	11
Jazyk německý a korespondence německá	4	4	5	5	18
Jazyk francouzský a korespondence	3	4	4	4	15
Jazyk anglický a korespondence	—	4	4	4	12*)
Jazyk ruský a korespondence	—	3	3	3	9*)
Zeměpis obchodní a tržební	2	2	2	2	8
Dějepis všeobecný a obchodní	2	2	2	2	8
Mathematika	a) Algebra a politická arithmetika	2	2	2	8
	b) Měřičství	2	—	—	2
	c) Kupecké počty	3	3	3	12
Přírodopis	3	—	—	—	3
Fyzika	4	—	—	—	4
Chemie a chemická technologie	—	2	2	—	4
Nauka o zboží a mechanická technologie	—	—	2	2	4
Nauka obchodní	2	2	—	—	4
Obchodní korespondence	—	2	3	21. půll.	6
Účetnictví	—	2	3	41. půll.	7
Cvičný kontor	—	—	—	6 II. půll.	3
Směnečné právo	—	—	1	—	1
Právo obchodní a živnostenské	—	—	—	2	2
Národní hospodářství	—	—	—	2	2
Krasopis	2	2	—	—	4
Těsnopis	2	2	—	—	4
Úhrnem	34	32*)	32*)	32*)	130*)
Předměty nepovinné:					
Jazyk vlášský, případně francouzský, angl. neb ruský, event. maďarský	—	3	3	3	9
Cvičení ze všeobecně analyt. chemie	—	—	2	—	2
Praktické cvičení z nauky o zboží	—	—	—	2	2
Německý těsnopis	—	—	—	2	2
Tělocvik	2	2	2	2	8

*) Mimo povinný jazyk německý musí si každý žák zvolit za povinný buď jazyk francouzský nebo anglický, avšak kuratorstvu vyhrazuje se právo zavést také ruštinu jako jazyk relativně povinný v tom smyslu, aby platila za předmět povinný místo jednoho z cizích jazyků výše uvedených, v případech výjimečných u nadaných žáků třeba vedle jednoho z nich. V celkovém počtu hodin týdenních počítána jen francouzština relativně obligátní.

Správní výbor Vyšší obchodní školy.
(Kuratorium.)

Předseda:

Pan Jindřich Ronz, císařský a komerční rada, starosta města Karlína.

Členové:

Pan JUDr. Jaroslav Brábec, advokát, náměstek starostův, zástupce obecního výboru v Karlíně, místopředseda.

Pan Hugo Demartini, městský rada, zástupce Okresního výboru v Karlíně.

Pan Josef Engelmann, císařský a městský rada, továrník, zástupce Obchodního gremia v Karlíně.

Pan Karel Gregor, úředník Zajišťovací banky, zástupce Všeobecné záložny v Karlíně.

Pan inž. Josef Janatka, vrchní ředitel, zástupce Akciové společnosti strojírny dříve Breitfeld, Daněk a spol. v Karlíně.

Pan Josef Janoušek, továrník, zástupce firmy Bratří Janouškové v Karlíně.

Pan Ph. Mag. František Kremlička, materialista, zástupce Občanské záložny v Karlíně.

Pan JUDr. František Lokay, advokát, městský rada, zástupce obecního výboru v Karlíně.

Pan JUDr. Josef Pazourek, mimořádný profesor c. k. české vysoké školy technické v Praze, zástupce c. k. správy vyučovací.

Pan Ph. Dr. Jan Plašil, c. k. vládní rada, ředitel c. k. české reálky v Karlíně v. v., zástupce Zemského výboru.

Pan Jan Samek, městský rada, ředitel firmy Dr. F. Zátka, zástupce Obecního výboru v Karlíně.

Pan Emil Sýkora, císařský rada, velkoobchodník, zástupce Obchodního gremia v Karlíně.

Zástupce Obchodní a živnostenské komory v Praze nebyl dosud jmenován.

Pan František Kovář, ředitel Vyšší obchodní školy.

Sbor učitelský

ve školním roce 1909—1910.

1. František Kovář, ředitel, člen c. k. zkušební komise pro učitelství na dvoutrídnicích školách obchodních, vyučoval přirodopisu v obou odděleních ročníku I., chemii a chemické technologii v ročníku II., úhrnem 8 hodin týdně.

2. Vlastimil Frida, skutečný učitel, vyučoval algebře, kupeckým počtům a fysice v obou odděleních ročníku I., algebře a kupeckým počtům ve II. ročníku, úhrnem 23 hodiny týdně. Trídnicím byl v ročníku I. B.

3. František Hackenschmied, supplující učitel, vyučoval krásopisu a obchodní nauce v obou odděleních ročníku I., krásopisu, obchodní nauce, obchodní korespondenci, účetnictví, jazyku anglickému a ruskému v ročníku II., úhrnem 23 hodiny týdně.

4. Dr. Jan Heidler, skutečný učitel, vyučoval zeměpisu, dějepisu a jazyku německému v obou odděleních ročníku I., zeměpisu a dějepisu v ročníku II., úhrnem 20 hodin týdně. Trídnicím byl v ročníku I. A.

5. Dr. Petr Zenkl, skutečný učitel, vyučoval jazyku českému, francouzskému a těsnopisu v obou odděleních ročníku I., jazyku českému, německému a těsnopisu v ročníku II., úhrnem 25 hodin týdně. Trídnicím byl v ročníku II.

6. František Fránek, supplující učitel c. k. české realky v Karlíně, vyučoval měřictví v obou odděleních ročníku I., úhrnem 4 hodiny týdně.

7. Ferdinand Heršátek, supplující učitel c. k. české realky v Karlíně, vyučoval jazyku francouzskému v ročníku II., 4 hodiny týdně.

Školník ústavu: Jan Vodílek.

Statistika žactva.

	I. A.	I. B.	II.	Úhrnem
1. Počet žactva.				
Začátkem školního roku 1909—10	42	42	21	105
Mezi rokem vstoupili { řádní	—	—	1	1
{ privatisté	1	—	1	2
Celkem přijato	43	42	23	108
Z těch postoupili	—	—	18	18
Opakují	1	1	5	7
Během roku vystoupili	3	1	3	7
Na konci školního roku 1909—10	40	41	20	101
2. Dle rodiště:				
Z Prahy a předměstí	11	10	10	31
Z jiných míst v král. Českém	31	27	11	69
Z Moravy	1	2	2	5
Z ostatních zemí předlitavských	—	1	—	1
Z ciziny	—	2	—	2
3. Dle bydliště rodičů:				
Z Prahy a předměstí	15	15	11	41
Z jiných míst v král. Českém	27	24	10	61
Z Moravy	1	2	2	5
Z ciziny	—	1	—	1
4. Dle stáří:				
Narodili se v roce 1879	—	—	1	1
1888	—	2	—	2
1889	1	—	—	1
1890	1	2	2	5
1891	1	—	4	5
1892	5	—	8	13
1893	12	13	2	27
1894	10	14	6	30
1895	13	10	—	23
1896	—	1	—	1
5. Dle národnosti:				
Čechů	43	42	23	108

	I. A	I. B	II.	Úhrnem
6. Dle náboženství:				
Katolíků	41	42	23	106
Evangelíků	2	—	—	2
7. Dle povolání rodičů:				
Synů obchodníků	6	6	2	14
„ průmyslníků a živnostníků	10	8	5	23
„ hostinských	2	2	1	5
„ rolníků	8	4	1	13
„ učitelů, úředníků a lékařů	12	17	11	40
„ otců v jiné službě	5	5	2	12
V samostatném povolání	—	—	1	1
8. Dle předběžného vzdělání:				
Z VI. tř. stř. školy	1	2	—	3
Z V. „ „ „	1	—	—	1
Z IV. „ „ „	6	9	—	15
Z IV. „ měst. školy	7	6	—	13
Z III. „ „ „	27	24	—	51
Z jiných vyšších obchodních škol	1	1	23	25
9. Dle prospěchu na konci škol. roku:				
Vysvědčení I. třídy s vyznamenáním	13	9	6	28
„ „ „ „	22	28	8	58
„ „ „ „	5	2	3	10
„ „ „ „	—	—	—	—
Oprávná zkouška povolena	3	2	3	8
Neklassifikováni	—	2	3	5
Stipendia a podpory měli	6	5	4	15
10. Učili se:				
Francouzštině (povinně)	43	42	9	94
„ (nepovinně)	—	—	3	3
Angličtině (povinně)	—	—	7	7
„ (nepovinně)	—	—	4	4
Ruštině (povinně)	—	—	7	7
„ (nepovinně)	—	—	6	6

Seznam žáků ve školním roce 1909—1910.

(S * byli s vyznamenáním, se () mezi rokem vystoupili)

Ročník I. A.

1. (Brichta Jaroslav ze Šopky u Mělníka.)
2. Cívárek Antonín ze Zbraslavě.
3. Dejmek František z Karlína.
4. *Dobeš Jan z Dolních Koutů u Ml. Vožice.
5. Dršata Oldřich z Poděbrad.
6. *Engst Jaroslav ze Slaného.
7. Hauser Vlastimil z Nymburka.
8. Holub Václav z Pukňova u Orlíka.
9. (Horáček Oldřich z Martinic u Jilemnice.)
10. *Hosperger Jaromír z Prahy.
11. *Husák Karel z Prahy.
12. Jankovský Jaroslav z Mratína.
13. Kaska Alois z Pecký.
14. Klegr Stanislav z Benic u Říčan.
15. Kořínek Vilém z Trutnova.
16. *Košek Jaroslav z Loukoviček u Turnova.
17. Koubek Josef z Myškovic u Vel. Čakovic.
18. Křeš Jif z Přčice.
19. Lešner František z Nového Veselí na Moravě.
20. Malák Jaroslav z Jenichova u Mělníka.
21. Matúra Josef ze Žižkova.
22. (Michl Vilém ze Slaného.)
23. *Neckář Rudolf z Tišova u Blatné.
24. Nešetřil Jan z Prahy.
25. *Neumann Antonín z Libně.
26. Niček Ladislav z Kostelce n. L.
27. *Novák Stanislav z Přišimas u Č. Brodu.
28. Senohrábek Emanuel z Prahy.
29. Sequard Václav z Vodňan.
30. Stárek Václav z Březí u Říčan.
31. Struppl Vladimír z Prahy.
32. Suchý Josef z Plzně.
33. *Šafránek Karel z Michle.
34. *Šebek Bedřich z Karlína.
35. *Tylla Josef z Českého Brodu.
36. Ulrich Soběslav ze Smíchova.
37. Urban Ladislav z Vodolky.
38. Vejdělek Stanislav z Král. Městce.
39. *Vejmelka František z Kuří u Říčan.
40. *Vosolsobě Ladislav ze Strmilova u Jindř. Hradce.
41. Wítasek Ludvík z Brandýsa n. L.
42. Žák Bohuslav z Růžtok.
43. Vrzal Jaromír z Radovšvic u Libochovic (privatista).

Ročník I. B.

1. Bašl František z Loun.
2. *Bouzek Jindřich z Bystřice nad Pernštýnem na Moravě.
3. Brousek Karel z Uhřovic u Prahy.
4. Čadil František z Vřhínovsi.
5. Donát Karel ze Smíchova.
6. Fröhlich Jan z Kolinec u Klatov.
7. Hašek Jindřich ze Saské Kamenice v Sasku.
8. Haupt Vladislav z Mělníka.
9. *Heim Ondřej z Karlína.
10. *Hlaváček Prokop z Kelče u Hranic na Moravě.
11. Holánek Raimund z Libně.

12. Janda Jiří z Mělníka.	28. Scholle Karel z Prahy.
13. Kasalický Václav z Klíčán u Karlína.	29. Sojka Josef z Dolních Cháber u Karlína.
14. Kavka Alois z Mělníka.	30. Stummer Josef z Mnich, Hradiště.
15. Klement Václav ze Žižkova.	31. *Šimandl Václav z Jarova u Plzně.
16. Klíma Antonín z Křesyně u Libochovic.	32. Šimeček Oldřich z Dobřejovic u Říčan.
17. Koblíha Václav z Kvásín u Rychnova n./Kn.	33. *Širio Alois z Heřmaně u Kamenice n./Lipou.
18. Kohout Václav z Berouna.	34. *Šmejkal Alois z Oujezdce u Kouřimě.
19. Kolář Václav z Chrudimě.	35. *Šura Antonín z Král. Vinohrad.
20. (Křečmar Josef ze Smíchova.)	36. Tichý Josef z Třebovle u Kouřimě.
21. Kubita Jaroslav ze Žižkova.	37. Tomáš Josef z Turnova.
22. *Loudil Jaroslav z Nových Benátek.	38. Vaněk Vladimír z Dobré u Nowego-Sacza v Hallči.
23. Merhaut Vladimír z Mrtníka u Hořovic.	39. Vogel Bohumil z Dol. Bousova u Sobotky.
24. Noháč Jaroslav z Jesenice u Sedlčan.	40. Vojtišek Josef z Jeseníku u Nymburka.
25. Razesberger Antonín ze Záhřeba v Chorvatsku.	41. Votava Miloslav z Martinova u Brandýsa n./L.
26. Saturník Emanuel z Tábora.	42. Zymák Jan z Král. Vinohrad.
27. *Schirmer Bohuslav z Plánice u Klatov.	

Ročník II.

1. *Busek Ferdinand z Olomouce na Moravě.	14. Pešek Emanuel z Kladna.
2. *Businský Josef z Karlína.	15. Ritter Antonín z Karlína.
3. Frida Jaroslav z Prahy.	16. Satrapa Otomar ze Smíchova.
4. Hellebrand Josef z Prahy.	17. Strnad Jaromír z Mladé Vožice.
5. Hladík Robert z Dubí u Kladna.	18. *Šaněk Antonín z Prahy.
6. *Jermář Emil z Prahy.	19. Šedivý Josef z Kostelce n. Orli.
7. Jírovec Jan z Budišovic na Moravě.	20. Turka Jindřich ze Smrčů u Železného Brodu.
8. (Jung Augustin ze Semil.)	21. Vítek Václav z Nového Rychnova u Pelhřimova.
9. (Kolečko Vilém z Ústí n. Orli.)	22. Zvěřina Jan z Březiněvsí u Prahy.
10. Kotan Jaroslav ze Žižkova.	23. Hornák Eduard z Brna na Moravě (privatista).
11. *Kruček Bohumil z Netolic.	
12. (Novák Bohumil z Král. Vinohrad.)	
13. *Pavlas Josef z Prahy.	

Studijní podpory.

- Z daru sl. Občanské záložny v Karlíně obdrželi: Dobeš Jan 80 K, Šafránek Karel 60 K, Tylla Josef 100 K, Vosolsobě Ladislav 60 K z ročníku I. A. Bouzek Jindřich 60 K, Hašek Jindřich 60 K, Loudil Jaroslav 60 K, Šmejkal Alois 60 K z ročníku I. B. Busek Ferdinand 60 K z ročníku II.
 - Od sl. Obchodního gremia v Karlíně: Šaněk Antonín z ročníku II. 200 K.
 - Od sl. Okresního výboru v Karlíně: Zvěřina Jan z ročníku II. 50 K.
 - Od sl. Ústředního spolku Českých kupců v Praze: Šura Antonín z ročníku I. B. 100 K.
 - Od sl. Městské spořitelny ve Vodňanech: Sequard Václav z ročníku I. A. 200 K.
 - Od sl. Vrchmího chudinského ústavu král. hlavního města Prahy: Hosperger Jaromír z roč. I. A. a Hellebrand Josef z roč. II. po 20 K měsčně od 1. února 1910 do 31. ledna 1911.
 - Nedoplatek školného 90 K prominut byl Brouskovi Karlu z ročníku I. B.
- Ve školním roce 1910—1911 založen bude Podpůrný spolek pro pilné chudé žáky, jehož statovy byly v sezení kuratoria dne 6. června 1910 schváleny.

Sbirky.

A. Kabinet přírodopisný.

(Správce: Fr. Kovář.)

Úplné vybudování tohoto kabinetu rozvrženo bylo na tři roky. Letos vypomáháno bylo při výkladech četnými pomůckami z bohatého musea Obchodního gremia.

Zakoupeno bylo:

a) **Pro mineralogii:** Drátěné modely šesti základních tvarů krystalových s osami a podstavci (velké vydání). Krystalografické modely skleněné (50 tvarů), z nichž 20 plnotvarů, 10 polotvarů, 12 spojek a 8 srostlic. Stupnice tvrdosti dle Mohsa s demantem; dichroskop Haidingerův na stojanu se 3 praeparáty; turmalínové kleště se 4 praeparáty; goniometr příložený. Magnetka na podstavci; polarisační přístroj Bauerův ke zkoušení drahokamů. Vrbův krystalografický zrcadlový polyskop. Klenec dvojlomného vápence s přibroušenými rohy polovými rovnoběžně ku ploše spodové. Školní lupa s držátkem 16 krát zvětšující. Lístek zlata a stříbra mezi skleněnými deskami. Po 2 exemplářích těchto nerostů různého typu: albit, amfibol, analcim, apatit, azurit, baryt, fluorit, franklinit, chalkopyrit, křišťál, magnetit, mimetesit, prechinit, pyrit, sádrovec, siderit, staurolit, tetraedrit, topas, záhněda; lydit (1 exemplář). Lepenkové krabičky na nerosty: 150 kusů 9×12 cm, 200 kusů 7×9 cm, 200 kusů 7×5 cm.

b) **Pro zoologii:** Model torza člověka s hlavou z papíroviny (úplně rozkladný); model oka, ucha, kůže; model chřtánu (v pět částí rozkladný). Obraz kostry těla lidského, obraz oběhu krve v lidském těle (oba napnuté na plátně, s lištnami a kroužky k zavěšení). Leutemannovy obrazy zoologické (73 kusů na plátně, s lištnami a kroužky k zavěšení).

Živočiškové v lihu: Vejce žraloka, vývoj pstruha, sled obecný, makrela, tuňák, bělice červenooká, sardela, mihule, larvové stádium mihule, kopinotec plžový. Sepie obecná, slávka jedlá, ústřice, perlorodka pravá (s perli), zavinutec hruškovitý, ušň mořská, ostranka jaderská, velevrub malířský, škeble rybníčná, hlemýžď zahradní. Ústrojí nervové ssavce, vývoj skokana, vývoj mloka obecného. Vývoj chrousta, vývoj vážky čtyřskvrnné, vývoj révokazu; proměna a práce včely (ve 2 válčích). Stonožka škorová, stonožka kousavá, mnohonožka zemní; klíště obecné, štír evropský, štír africký, křížák, sklípka velíky; garnát obecný.

Škrkavka, žížala, pijavka lékařská, strunovec, měchovec; tasemnice dlouhočlenná, uher její, tasemnice bezbranná, boubel tasemnice ovčí, tasemnice psi. Ježovka obecná, lilijice vlasatá, sumyš obecný, hvězdice mořská. Medusa svítivá, sasanka mořská, korál červený se zvířetem (všechny tři ve formalinu); euspongia officialis.

Praeparáty suché: Lebka vlka, berana a vepře divokého; stolička slona afrického a indického. Váček kabara pižmového, kostice velryby; vorvaňovina, ambra (obě v lahvičce). Zelva karetova, kostra okouna, vyzina pravá (v zasklené krabičce); loděnka (průřez), kyjovka šupinatá (v zasklené krabičce). Vývoj bource morušového (v zasklené krabici); hmyz mšicovitý, červcovitý a žlabatkovitý (v zasklené krabici); rak říční, rozložený (v zasklené krabici), langusta (v zasklené krabici); pavouk mořský (na prkénku); korál bílý (tři různé druhy společně v zasklené krabici).

c) **Pro botaniku:** Obrazy nástěnné: Bayer, Květenství (2 kusy na plátně, s lištnami a kroužky k zavěšení); Göring-Schmidt, Pěstované rostliny cizozemské (8 kusů na plátně, s lištnami a kroužky k zavěšení); Ahles, Botanické obrazy (8 kusů na plátně, s lištnami a kroužky k zavěšení); Zippel-Thomé, Pěstované rostliny cizozemské (71 kusů na lepence, s kroužky k zavěšení, s textem).

Praeparáty ve formalinu: Plod chleboně, palmy arkové, palmy datlové, kávovníku, stromu muškátového; úbor artyčoku, chaluha bublinatá.

Modely: Buk (květ pestíkový a skupina květu prašnickového na 2 podstavcích); fíkovník (průřez nezralým plodem a jednotlivý květ pestíkový na společném podstavci); cukrovka (květ a pestík rozkladný s profíznutým semenem na 2 podstavcích); pohanka (květ); řepka (květ úplně rozkladný a šešule rozkladná na 2 podstavcích); slez (květ a rozkladný plod na společném podstavci); skočec (květ prašnickový a pestíkový na 2 podstavcích); náprsník (květ s průřezem semeníku); jašan (květ rozkladný); kosatec (květ rozkladný); oves (klásek rozkladný); kukuřice (květ pestíkový a prašnickový na společném podstavci); vstavač (květ); borovice (šiška prašnicková a prašník, šiška pestíková a šupina plodní na 2 podstavcích); fazol (klíčící a mladá rostlinka s dělohami na společném podstavci); tabák viržinský (květ rozkladný); okurka (prašnickový květ rozkladný, pestíkový květ rozkladný na 2 podstavcích); ořech vláský (květ pestíkový a prašnickový rozkladný na společném podstavci); vinná réva (květ obojaký v podélném průřezu rozkladný); len (průřez semeníkem); plavun obecná. Dvoutěčkovaná buňka borovice obecné; tracheida ze dřeva sosny; tvoření tetrad z buňky matečné. Hasička orličí (výtrusnice, výtrusy a zárodečník, 4 modely na společném podstavci); plíseň hlavičková (vývoj na jediném podstavci); plíseň růžencova

(9 modelů na 4 podstavcích); kvasnice pивní (6 modelů na společném podstavci); Houby poltivé (Schizomycetes): Planococcus, Streptococcus, Micrococcus tetragenus, Sarcina lutea, Staphylococcus (5 modelů na společném podstavci); Bacillus subtilis (6 modelů na společném podstavci); Bacillus pneumoniae, B. anthracis (a, b), B. amylobacter, B. diphtheriae, B. tuberculosis, B. leprae, B. typhi (8 modelů na společném podstavci); Spirillum volutans (a, b), Spirochaete Obermeieri, Microspira-Comma (4 modely na společném podstavci). Model rozsivky Pinularia major.

Sbíreč darovali: Pan Karel Mládek, majitel tuhových dolů ve Velkém Třesném na Moravě, vzorky tuhy surové i plavené; žák I. ročníku Antonín Cívárek 2 kusy sliveneckého mramoru a žák I. ročníku Emanuel Senohrábek 3 kusy krápníku.

Za tyto dary vzdává ředitelství srdečné díky.

Koncem školního roku chová sbírka 240 inv. čísel (416 kusů).
Celkem bylo vydáno K 3153.41.

B. Kabinet chemický.

Správce: Fr. Kovář.

V tomto školním roce zakoupeny byly pouze pomůcky, jichž jest třeba při výkladech o chemii anorganické; v příštím školním roce pořízeny budou pomůcky pro chemii organickou a ve škol. roce 1911/12 zařízení bude moderní laboratoř, v níž bude moci pracovatí nejednou 20 žáků. Z musea Obchodního gremia používané byly při výkladech četné pomůcky směru technologického.

Zakoupeno bylo:

a) **Přístroje a náčiní:** Chladič Hoffmannův s destilační baňkou v železném stojanu; endiometr Hoffmannův v železném stojanu; sušárna vodní měděná se železným stojanem; sušárna vzdušná měděná se železným stojanem; dialysátor Grahamův; aparát k demonstrování účinku kyslíčnicku uhličitého na hoření; měděná křivule k výrobě kyslíku; chladič hadovitý se stojanem; 2 stojánky železné s péroým skřipcem; gazometr skleněný 15litrový; přístroj k demonstrování difuze plynů (úplně sestavený); dmychadlo Bunsenovo; měch Flötscherův; kohout Daniellův; 2 železné stolečky s mosaznou plotnou; odpařovací kamínka s rukojetí; aspirátor Regnaultův; Marshův přístroj k dokazování arsenu (úplně sestavený); byreta Mohrova se skleněným kohoutem ve stojanu s porcelánovou deskou na 50 ccm; byreta Gay-Lussacova ve stojánku na 25 ccm; trojnóhý železný stojan k odpařování na mísách; filtrační stojan s porcelánovými kruhy a podložkou; voltametr Bunsenův na třaskavý plyn; univerzální železný stojan s kruhy a skřipci k žihání; Staňkův přístroj k udržování stálého zbarvení plamene (úplně sestavený); olovený přístroj ku přípravě kyseliny fluorovodíkové (úplně sestavený); ochranný kahan Davyho; aspirátor Liebigův 4litrový; extrakční přístroj Liebigův (úplně sestavený);

vodní lázeň Griffinova na železném stojanu; písečná lázeň s hadovitým posouvateľným horákem na železném stojanu; voltametr Hoffmannův v železném stojanu; přístroj Alambic-Saleronův k určování lihu (ve skřínce s příslušenstvím); 3 přístroje Kippovy k vývoji plynů (různé velikosti); přístroj k vývoji plynů (obyčejný); přístroj k výrobě plynů (ze dvou tubulovaných lahví); Mohrův přístroj ke stanovení kyslíčnicku uhličitého; redukční přístroj na soli železité; Abelův přístroj ke zkoušení petroleje (s úplným příslušenstvím ve skřínce); viskosimetr Englerův (s úplným příslušenstvím); viskosimetr Reischauerův (s příslušenstvím); vysušovací přístroj Liebigův; plynopudná skleněná vanička s můstkem; vodní vývěva Stuhlova se 2 nasadci ku ssání a 1 ke dmychání; přístroj ku stanovení invertního cukru (úplně sestavený); 2 válce k vysoušení dle Fresenia; sádka pipet (6) ve stojanu; kahan Bunsenův; kahan Tecluův; kahan lihový; promývačka tlustostěnná 1 litrová; promývačka tenkostěnná 1/2 litrová; dřevěný stojánek na 12 zkoumavek obyčejných; dřevěný stojánek na 24 zkoumavek obyčejných; dřevěný stojánek na 12 zkoumavek cukrovarnických; třecí miska achatová s pistilem (7 cm v průměru); tlačka na korky; sádka korkovrtů (12 čísel); železný hmoždík s tloučkem; 2 Volhardovy vysušovací U trubice; odměrný válec skleněný 1litrový (se zátkou); odměrný válec skleněný 1/2 litrový (otevřený); vodní lázeň emailovaná se šamotovými kruhy na železném stojanu; porcelánová mensura 1/4 litrová; dmuchavka s platinovou špičkou; 3 odměrné baňky (1, 1/2, 1/4 litrové); velký exsikator na kyselinu sírovou; 2 příruční exsikator na kyselinu sírovou; kahan tříplamenný; kahan motýlový; absorpční přístroj Liebigův; 2 vysušovací U trubice se stojany; promývačka Drechslerova; promývačka Allihnova; skleněný zvon s nádobou k pokusu hoření fosforu nad vodou; skleněný zvon s broušenou deskou; ocelový hmoždíček Plattnerův; pyknometr na 50 ccm; lahvička vysušovací se zabroušenou dutou zátkou; trubička k odvažování se zabroušenou zátkou; redukční tyglík Roseův; banička cukrovarská Kohlrauschova na 100 ccm; banička cukrovarská úzkohrdlá na 100—110 ccm; banička cukrovarská úzkohrdlá na 200—220 ccm; pilník hranatý; pilník kulatý; kleště chemické železné; 2 misky železné; lžička rohová; lžička nízková; ocelové rýpadlo; pinseta mosazná; chemické kleště mosazné; miska platinová s kopyskou (130 gr), odpařovací miska olovená (průměr 10 cm); odpařovací miska niklová (průměr 10 cm); klištky obyčejné; klištky štípací; stříbrný tyglík s víčkem (18 gr); 3 tyglíky karborundové; nálevka guttaperčová; platinový drát (2 gr); kladívko ke hmoždířku Plattnerovu; mosazné držadlo na zkoumavky; chemické kleště poniklované s platinovými špičkami; teploter chemický na 360°; mufla křemičitá; triangl křemičitý; kelímek křemičitý s víčkem; lodička křemičitá; odpařovací miska křemičitá; miska aluminiová k sušení; nálevka Mayerova se zahnutým okrajem k pokrývání nádob při odpařování (průměr 15 cm).

b) **Nádoby a jiné potřeby:** 12 reagenčních kalíšků; 3 křivule skleněné (různé velikosti); 3 baňky tenkostěnné na 500 *ccm*; 3 baňky tenkostěnné na 250 *ccm*; 3 baňky tenkostěnné na 100 *ccm*; sádka kádinek s výlevkami (8); láhev Woolfická; sádka nádobek krystalisacních, tenkostěnných (12); 2 misky porcelánové třetí 16 a 10 *cm* v průměru; 2 misky porcelánové odpařovací (14 a 10 *cm* v průměru); 3 šamotové triangle (různé velikosti); 3 krycí skla hodinková (různé velikosti); 100 kusů zkoumavek; nálevka k byretám; 3 nálevky s dlouhými zobany (průměru 7 *cm*); 2 misky porcelánové k sušení; 3 tyglíky porcelánové (různé velikosti); láhev na destilovanou vodu (15litrová s tubusem a skleněným kohoutem v kaučukové zátce); 3 baňky Erlenmayerovy na 150 *ccm*; sádka kádinek obyčejných (6); 3 baňky tenkostěnné k vaření (1litrové); 3 baňky tenkostěnné k vaření (na 750 *ccm*); 3 baňky Erlenmayerovy na 500 *ccm*; spalovací lodička porcelánová; 24 lahviček se zabroušenou plochou zátkou na roztoky (na 300 *ccm*); 3 skleněné nálevky obyčejné (10, 12, 15 *cm* v průměru); filtrační cukrovarský váleček s nálevkou (manšeta); 4 válce skleněné ke stanovení hutnoty (různé velikosti); nálevka skleněná Poncetova s rýhami (průměru 7 *cm*); 3 tlačky mosazné; 1/2 *kg* skleněných tyčinek (různé silných); 1/2 *kg* skleněných trubíček lehkotavitelných (různé silných); kaučukové trubice ke kahanům a ke spojování přístrojů (4 *m* různé světlosti); deska asbestová; železná síťka; drát květinový; papír kurkumový a jodoškrobový; tištěné etikety na reagenty (5 archů); bílý filtrační papír (100 archů); šedý filtrační papír (100 archů); etikety na lahvičky bez nápisu (10 archů); 2 štětky k čištění kádinek; 4 kartáčky k čištění zkoumavek; bavlnka filtrační; papír smírkový (10 archů); zátky korkové (250 *gr*).

c) **Tabule nástěnné a obrazy:** Atomové tabule Meyer-Seubertovy ($O=16$) na plátně napnuté, s listnami a kroužky k zavěšení (obě v jedno spojené). Schröder-Harpfovy Chemické a technologické obrazy napnuté na plátně, s listnami a kroužky k zavěšení (45 kusů v 9 seriích). Bunzen-Kirchhoffovy spektrální tabule na plátně napnuté s listnami a kroužky k zavěšení (2 kusy).

d) **Praeparáty a reagenty:** V lahvičkách na 300 *ccm* širokohrdých s plochou skleněnou zátkou: Draslík, hydroxyd draselnatý, chlorid draselnatý, bromid draselnatý, jodid draselnatý, dusičnan draselnatý, chlorečnan draselnatý, uhličitán draselnatý, kyanid draselnatý; sodík, hydroxyd sodnatý, chlorid sodnatý, uhličitán sodnatý krystalovaný, uhličitán sodnatý kalcinovaný, uhličitán sodnatý kyselý, síran sodnatý normální, síran sodnatý kyselý, dusičnan sodnatý, fosforečnan sodnatý, šifřičitan sodnatý normální, sírnatan normální, sírnatan sodnatý, arsenan sodnatý, arseničnan sodnatý; chlorid ammonatý, uhličitán ammonatý, fosforečnan sodnato-ammonatý. Kysličník vápenatý, chlorid vápenatý krystalovaný, chlorid vápenatý houbovitý, dusičnan vápenatý,

síran vápenatý, uhličitán vápenatý, fosforečnan vápenatý, fluorid vápenatý, karbid vápenatý, chlorové vápno; chlorid stroutnatý, dusičnan stroutnatý; kysličník barnatý, kysličník baryčitý, chlorid barnatý, dusičnan barnatý, síran barnatý. Magnesium práškovité, kysličník hořečnatý, chlorid hořečnatý, uhličitán hořečnatý, síran hořečnatý; zinek v roubíkách, zinek granulovaný, kysličník zinečnatý, chlorid zinečnatý, síran zinečnatý, zeleň Rinumanova; síran kademnatý, sírník kademnatý; rtuť, kysličník rtuťnatý, chlorid rtuťnatý, chlorid rtutičnatý. Aluminium, magnalium, hydroxyd hlinitý, kysličník hlinitý, síran hlinitý, kamenec hlinitý krystalovaný, kamenec hlinitý pálený, modř Thenardova, ultramarin. Měděné piliny, měděné hoblovin, hydroxyd měďnatý, kysličník měďnatý, kysličník mědičnatý, dusičnan měďnatý, síran měďnatý; dusičnan stříbrnatý. Cín v roubíkách, chlorid cínatý, kysličník cínčitý, chlorid cínčitý, chlorid cínčito-ammonatý, sírník cínčitý; olovo, kysličník olovnatý, síran olovnatý, uhličitán olovnatý, chlorid olovnatý, kysličník olovičitý, minium, dusičnan olovnatý, chlorid olovnatý, síran olovnatý, chrom, kysličník chromový, kysličník chromitý, hydroxyd chromitý, chroman draselnatý, dvojjchroman draselnatý, chroman olovnatý normální, chroman olovnatý zásaditý; molybdénan ammonatý, wolfram sodnatý, kysličník uraničitý, dvojjuran sodnatý. Mangan, kysličník manganitý, chlorid manganatý, síran manganatý, manganistan, draselnatý. Železný prášek, železné okuje, hydroxyd železitý, kysličník železitý, síran železnatý, sírník železnatý, chlorid železitý, ferrokyanid draselnatý, ferrikyanid draselnatý, modř berlínská; kobalt, kobaltnatý, uhličitán kobaltnatý, síran kobaltnatý, dusičnan kobaltnatý, chlorid kobaltnatý, šmolka; nikl, kysličník nikelnatý, chlorid nikelnatý, síran nikelnatý, uhličitán nikelnatý. Kysličník křemičitý, mořský písek; kyselina borová, borax krystalisovaný; vizmut, chlorid vizmutový; antimon kovový, antimon práškovitý, chlorid antimonový, sírník antimonový oranžový, surma mletá; arsen kovový, kysličník arsenový, realgar, auripigment; fosfor bílý, fosfor červený, kysličník fosforečný; síra v roubíkách, sírný květ, jod. Eosin, fuchsin, lakmus, plavuňový prášek, střelný prach, pyrogallol, kyselina vinná.

V lahvích litrových úzkohrdých s plochou skleněnou zátkou: Lih absolutní, lih k pálení, ether, chloroform, sírouhlik, benzol, sílice terpentýnová, lihový roztok mýdla, glycerin, olej vaselinový, petrolej; ammoniak, kyselina solná sírová, kyselina solná čistá, kyselina sírová anglická, kyselina sírová dýmavá, kyselina dusičná bílá, kyselina dusičná červená; kysličník vodičitý, kyselina orthofosforečná, kyselý šifřičitan vápenatý. Roztok vodního skla sodnatého (v lahvičce na 300 *gr*. s korkovou zátkou).

Sbíreč darovali: Pan Jan Samek, ředitel závodu firmy Dr. F. Zátka v Karlíně, 4 druhy lahví k plnění sodové vody a řadu vzorků přediv a tkanin vybarvených; pan Karel Renelt, ředitel chemické továrny v Pečkách, pěkné exempláře florida, alžír, gassa.

christmas a medullafosfátu; firma Jos. A. Brdlík, chemická továrna v Kralupech n. Vlt., 38 různých výrobků z dehtu.

Za všechny tyto dary vzdává ředitelství nejuctivější díky.

Kromě četných předmětů, jež se inventárně nezapisují a jež budou vedeny v příštích letech v účtech jako „Spotřeba pro experimentování při výkladech a praktických cvičeníh žáků“, chová kabinet chemický koncem školního roku 353 inv. čísel (410 kusů).

Celkem bylo vydáno K 2533.27.

C. Kabinet fyzikální.

Správce: Vlastimil Frida.

Zřízení kabinetu fyzikálního rozvrženo jest na tři léta a již v tomto prvním školním roce zakoupeno bylo na dvě stě aparátů nejmodernějších. Na rok příští upravena bude již v adaptovaném domě Srncově posluchárna fyziky, pro vyučování experimentální fyzice tak nutná, a zakoupena bude druhá část fyzikálních přístrojů, tak že v brzkú bude kabinet úplný a všem požadavkům doby vyhovující.

Zakoupeno bylo:

I. **Pro geomechaniku:** závaží analytická zlacená, dřevěné modely šroubu ostrého a tupého, mosazný šroub nekonečný, přezmen, váhy ručičkové, mosazný model desetinných vah, sádka mosazných závaží, balanční váhy s mosaznými miskami, Strouhalův stojan s kovovými kladkami, odstředivý stroj s pěti přístroji, pružné vážky pérové a váhy Rueprechtovy demonstrační.

II. **Pro hydromechaniku:** mosazná koule plovoucí na studené vodě a potápějící se v teplé, hustoměr pro kapaliny řidší vody, model pump na tlak i na zdviž, ověřené lihoměry, přístroj pro vztlak, Hartlův přístroj pro tlak na dno, cukroměr, hustoměr pro kapaliny hustší vody, skleněné spojitě nádoby, násosky rovné, ohnuté i pro škodné tekutiny, nádoba pro výtok kapalin, váhy Mohr-Westphalovy, pyknometr Gay-Lussacův, pyknometr s teploměrem, přístroj k důkazu Archimedova zákona, model vodního lisu, kolo Segnerova a model vodní turbíny.

III. **Pro aëromechaniku:** měch ruční, aneroid Vidiho, vývěva s těsněním olejovým, děvinské polokoule, rtuťový dešť, kaučuková blána, balon k vážení vzduchu, manometr k vývěvě, trubice pro pokus Toricelliho, tlakoměr Gay-Lussacův, recipient k vývěvě, polymetr Lambrechtův, přístroj k důkazu zákona Boyle-Mariotte-ova.

IV. **Pro termiku:** přístroj k určování bodu varu s teploměrem, kov Woodův, pneumatické rozžehadlo skleněné, teploměr RCF, průřez rozváděcí páry, koule a kruh pro důkaz roztáživosti těles, kovový pásek s ukazovatelem k důkazů nestejněmorné roztáživosti dvou různých kovů, přístroj pro vodivost tepla dle Tyndalla, přístroj k určení specifického tepla, kovový termometr dle Pfüstra,

V. **Pro magnetismus a elektřinu:** kuželový konduktor, přístroj k vyhledání polů, kolíčkový rheostat, přijímací i vysílací stanice pro jiskrovou telegrafii, ampérmetr a voltmetr Depretz-d'Arsonvalův, přístroj pro základní pokusy elektro- a magnetoindukce, vybíječ, Franklinova deska, jehla astatická, kompas se zarážkou, magnet přímý i podkovovitý, magnetické inklinatorium a deklinatorium, ebonitový elektrofor, leydenská láhev též rozkladná, tyč skleněná s amalganovanou koží, tyč ebonitová s flanelem, liščí ohon, izolovaný válec se čtyřmi páry-bezových kuliček, indukční přístroj lékařský, článěk Bunsenův, Daniellův, Meidingerův, Leclancheův, Grenetův, Voltův a suchý, elektromotor kotvový, přístroj pro galvanoplastiku (elektrody stříbrné), 20 m izolovaného drátu, stroj pro základní pokusy Ampèreovy, elektromagnet na stojanu, Morseův zapisovací přístroj s klíčem, influenční elektrika Wims-hurstova, plněný akkumulátor, dvě stanice mikrotelefonické, dva elektroskopy stěblové, vertikální galvanometr, Laneova láhev měrná, Hoffmanův voltametr, thermoelektrická magnetka, krabice vedlejších přístrojů k elektrice, kommutator.

VI. **Pro akustiku:** normální ladička, smyčec, polychord, dvě ladičky na rezonančních skřínkách, tampon, píšťala retná, píšťala jazýčková, desky Chladniho, siréna Savartova a Seebekova s 8mi řadami otvorů a ocelová spirála.

VII. **Pro optiku:** hranol achromatický a přímohledný, spektroskop přímohledný, model sextantu, spektrální aparát a k němu Bunsenův kahan, 6 zatavených platinových drátků, stojánek na průby, motýlkovitý kahan k osvětlování stupnice, kovový stoleček, Hartlův optický kotouč, achromatická čočka na mosazném stojánku, tři praeparáty pro drobnohled, stativ mikroskopu fy. Reichert s Abbeovým osvětlovacím přístrojem a irisovou clonkou, revolver pro tři objektivy, objektivy čís. 3, 7a, okulár čís. III., spojka a rozptylka s rohovou obrubou, model dalekohledu pozemského, hvězdařského, Galileova a model drobnohledu, zrcadlo rovné, zrcadlo vypuklé i duté v obrubě a model nikolu.

VIII. **Pro oddělení všeobecné:** kapačka se skleněnou zátkou, plechová mísa lakovaná, odpařovací mísa porculánová, čtyři hodinová skla 8—12 cm, dvě kádinky silnostěnné, lihový kahan s tubusem, rohová dvojitá lžička, dvě nálevky 3—12 cm, pilník kulatý, pilník hranatý, mosazná zahnutá pinceta, drátěná síťka s asbestem, 4 tlačky, vlasový štětec, třínožka ze železného drátu, válec s výlevkou, válec s rozšířeným hrdlem, stoján na 12 zkumavek, 4 tenkostěnné kádinky, dvě prachovky 500 a 200 g, nálevkovitá řoura, univerzální stativ se 4 držadly a kruhem, silná skleněná mísa, dvě nálevky 6—10 cm, dvě tenkostěnné baňky, dvě válcovité nádoby ze silného skla, dvě kádinky s výlevkou, čtyři zátky gumové, sedm láhviček s pilinami Pb, Zn, Fe, Al, Ni, Hg a mosaz, 8 dřevěných špalíků, metr, svorky pro dráty, desky přilnavé, no-

nus, páska pružná a nepružná, slizky skelné, válec na hustoměry, vodováhy mosazné, závaží 5 kg.

IX. **Pro geometrii:** tabulové pravítko, úhломěr dřevěný, trojúhelník, kružidlo tabulové, kotile s výsečí, krychle, kužel s kolmým řezem, válec plyný, hranol čtyřboký kolmý, hranol pětiboký šikmý, trojboký, rozdělený ve tři jehlany, jehlan čtyřboký kolmý, šestiboký šikmý.

Pro sbírku věnoval pan František Hladík, přednosta stanice v Hostivicích, tři články Kohlfürstovy, začež ředitelství vzdává srdečný dík.

Jest tedy inventárních čísel 195 o 244 kusech, za něž bylo úhrnem zapláceno 3055 K 52 h.

D. Kabinet zeměpisný a dějepisný.

Správce: Dr. Jan Heidler.

Opatření sbírek zeměpisných a dějepisných bylo rozvrženo na tři-roční lhůty. Již prvním rokem bylo zakoupeno:

a) Pro sbírku zeměpisnou:

1. nástroje: Globus s rozdělením politickým a světovou komunikací — Simlův heliódrom;

2. mapy: Kiepert, Balkanhalbinsel, politická a fysikální — Týž, Italien, politická a fysikální — Grosze offizielle Schulwandkarte der Schweiz — Hölzel, Verkehrskarte von Österreich-Ungarn — Rothaug-Krejčí, Země sudetské, politická a fysikální — Týž, Země krasové, politická — Týž, Říše německá, politická a fysikální — Týž, Rakousko-Uherská monarchie, politická a fysikální — Týž, Rakouské země alpské, politická a fysikální — Týž, Evropa, politická a fysikální — Týž, Polokoule západní — Týž, polokoule východní — Schober, Čechy — Týž, Morava a Slezsko — Cicalek-Rothaug, Mapa držav, dopravy atd;

3. obrazy: Hölzlovy plemenné typy lidské (na plát. a lišt.) — Hölzlovy plemenné typy evropské (na plát. a lišt.) — Jánského zeměpisné obrazy (zarámované a zasklené): Berlín, Barcelona, Jezero Eibské pod Zugspitze, Řím (sv. Petr), Řím (andělský hrad), Řím (forum Romanum), Marseille, Kalkutta, Pisa, Alžír, Štokholm, Bombay, Cařihrad, Londýn, Bellagio na comském jezeře, Kairo (Nil), Kairo (pohled na město), Benátky (přístav), Benátky (náměstí sv. Marka), Rio de Janeiro, Milán, New York, Paříž, Kalkutta (přístav), Petrohrad, Moskva, Frankfurt n./M., Kristiania, Janov, Vodopády rýnské u Sauffhausen, Madrid, Jezero Schwarzer See ve freiburském kantonu ve Švýcarsku, Betlém, Budapešť, Neapol, Berlín, Granada, Heidelberg, Hamburský přístav, Hamburská radnice, Kolín nad Rýnem, Zámek Chillon na ženevském jezeře, Helsingfors, Vídeň, Gotthardská dráha u Göschenen, Pyramidy Gizešské u Kaira, Zeď žalu v Jerusalemě, Lugano ve Švýcarsku, Locarno na jezeře Maggiore, Miramar — Vilímkovy obrazy hradů a měst českých:

Buchlov, Letohrádek královny Anny, Palackého rodný dům, Brno se Špilberkem, Pernštýn, Krumlov, Chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, Tábor-Friedland, Rokokový sál na hradě pražském, Křivoklát, Zebrák a Točník, Hluboká, Říp, Orlick, Trosky, Hradčany, Karlštejn.

b) Pro sbírku dějepisnou:

1. Mapy: Umlauf-Nábělek, Říše římská v postupném vývoji — Kiepert, Graeciae antiquae tabula — Kiepert, Italiae antiquae tabula — Kiepert, Tabula orbis terrarum — Spruner-Bretschneider, Historischer Wandatlas (10 map: Evropa um 350 v. Chr., Evropa im Anfänge des VI. Jahrhunderts, Evropa zur Zeit Karl des Grossen, Evropa in der zweiten Hälfte des X. Jahrhunderts, Evropa zur Zeit der Kreuzzüge, Evropa zur Zeit des XIX. Jahrhunderts, Evropa zur Zeit der Reformation, Evropa zur Zeit des dreißigjährigen Krieges und bis 1700, Evropa im XVIII. Jahrhundert von 1700 bis 1787, Evropa im Zeitalter Napoleon I. von 1789 bis 1815).

2. Obrazy: Hus před koncilom kostnickým — Komenský se loučí s vlastí — Langl, Dějepisné obrazy: Sfínx a pyramidy v Gizeh, Memnonovy kollosy, Skalní hroby ipsambulské, Mahamalaiapur, Palác Khorsabad, Persepolis, Akropolis Athénská, Erechtheion, Appia via, Kollosseum, Pompei, Hagia Sophia, Mešita Tulun v Kairu, Lví brána v Alhambře — Lehmann, Kulturgeschichtliche Bilder: Ryšířský hrad, Turnaj, Obléhání, Vnitřek města, V klášterním dvoře, Benediktínské opatství ve sv. Havlu, Z doby rozkvětu Hařsy — Luchs: Kulturně historické obrazy: Zeus otrikolský, Periklès, Alexander Veliký, Caesar, Augustus, Mojžiš, Karel Veliký, Opatství v Laach, Friedrich Barbarossa, Innocenc III., Dante.

Čelkem bylo zakoupeno 38 čísel o 150 kusech, za něž bylo úhrnem zapláceno 1191 K 04 h.

E. Kabinet obchodních věd.

Správce: F. X. Hackenschmid.

Kabinet tento bude vybudován v příštích dvou letech. V tomto školním roce učiněn byl první základ těmito dary: Slavná občanská záložna v Karlíně darovala 8 psacích strojů systém „Norica“ s úplným příslušenstvím; slavné Obchodní gremium v Karlíně sbírku vyobrazení světových mincí, jež byly přehledně seřaděny ve tři obrazy a zasazeny do zasklených rámu.

Za všechny tyto dary vyslovuje ředitelství nejuctivější díky.

Koncem škol. roku chová sbírka 9 inventárních čísel (11 kusů).

F. Knihovna.

Správce: Dr. Petr Zénkl.

a) Zakoupeno:

K. P. Kheil, Obchodní korespondence česká i německá. — F. Hügli, Die Buchhaltungssysteme. — G. Burchard, Handels-

korrespondenz. — K. Haberer, Lehrbuch der Handels- u. Wechselkunde. — Julius Ziegler, Lehrbuch der Buchhaltung I. & II. Teil. — R. Schiller, Lehrbuch der Buchhaltung I, II, III. Teil. — A. Kleibel, Handelskorrespondenz. — R. Schiller, Aufgabensammlung für die einf. u. doppelte Buchhaltung. — R. Schiller, Theoretische und praktische Darstellung der Kontorarbeiten. — H. Berger, Lehrbuch der englischen Sprache für den Handels- u. Gewerbestand. — J. J. Sauer, Specimens of commercial correspondence. — Dr. E. Gleisberg, Allgemeine Wechselkunde. — D. E. Sondorfer, die Technik des Welthandels. M. Reische, Die einfache u. doppelte Buchhaltung. — Berliner, Schwere Fälle der kaufm. Buchhaltung. — Swoboda, Comptoirwissenschaften. W. Daelé, Der moderne Geschäftsbetrieb. — Buchhaltungslexicon. — Reich-Kreibig, Bilanz u. Steuer. — Swoboda, Arbitrage. — Compass 1909. — Wolfrums Musterkontor. — Brosius, Lehrbuch der Bankbuchhaltung. — Skřivan, Směnkářství. — Bílý, Společnost s ručením obmezeným. — E. Ludvík, O nápravě naší měny. — V. Klier, O zápisech do rejstříku obchodního. — F. V. Schwarz, Chekov a odúčtovací zařízení bankovní. — J. Koloušek, O obchodech s cennými papíry a jich národohospodářském významu. — Ad. Schwerák, O přímých daních osobních. — Hotovetz a Gruber, Veřejná správa živnostenská a obchodní. Zákonná úprava živností a obchodů. — Čuhel-Gruber-Hotovetz, Obchodní a živnostenské korporace, svépomocná sdružení a obchodní ústavy vzdělavačí. — Gruber-Hotovetz-Koloušek-Mikule, Patenty, známky a vzorky. Míry, váhy, cejchování a puncování. Veřejná skladiště. Věci peněžní. — Gruber-Koloušek-Přihál, Dopravnictví, pošta, telegraf, telefon, železniční politika a právo dopravní. — Pilbauer-Prusík, Tržba zahraniční, celnictví. — Přihál, O dopravě zboží po železnicích, I. a II. — Gruber, O vodních cestách a vodní dopravě námorní a vnitrozemské. — Pazoúrek, Bilance akciových společností. — Koloušek, System národního hospodářství. — R. Cestou na Soluň. — Landré, Mathematisch-technische Kapitel zur Lebensversicherung. — Kreibig, Lehrbuch der kaufmännischen Arithmetik díl I.—IV. — Sondorfer, Lehrbuch der internationalen Handelskunde. — Dr. F. Clausen, Beispiele und Aufgaben zum kaufmännischen Rechnen. — Philipowich, Volkswirtschaftslehre I.—III. — Courod-Elster, Wörterbuch der Volkswirtschaft I.—II. — Buchwald, Bank und Börsenwesen. — Obst, Geld-Bank und Börsenwesen. — Dr. Eheberg, Finanční věda. — Monzúv Obchodní zákon. — Monzúv Směnečný zákon. — Čechy, díl 1—14. — Ottův Slovník naučný 1—28. — Ottův Malý slovník naučný, 1—2. — Ottův Velký atlas zeměpisný, sešit 1—10. — Slovník německo-český 1—2 a česko-německý I. — Slovník franc.-český 1—2. — Ottova Česká knihovna 1—25. — Brehm, Život zvířat

1—6. — Kapesní slovník franc.-český a česko-franc. — Šembera, Všeobecné dějiny 1—4. — Strouhal, Thermika. — Pawlowski, Ruský slovník. — Muret-Sanders, Anglický slovník (velké vyd.) — Verordnungsblatt für d. Bereich d. k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht, roč. 1903—09. — Alphabetisches Normalien-Register zu sämtlichen bisher erschienenen Jahrgängen des Verordnungsblattes (1869—1900). — Setelík, Normalie středoškolské. Index k Setelíkovým Normaliím středoškolským. — Schneller, Lehrbuch der Geometrie. — Týž, Lehrbuch der Algebra und politischen Arithmetik. — Dolinský, Lehrbuch der Algebra und polit. Arithmetik. — Týž, Lehrbuch der Physik. — Ludwig, Politische Arithmetik. — Bressloff, Verfassungskunde. — Österreichs Land und Leute I. Böhmen und Mähren. — Zákon o pojištění zřízenců. — Brdlík, Přehled dějin všeobecných. — Šercl, Grammatika ruského jazyka II. — Beines, Ashort history of English Literature. — V. Kybal, Jindřich IV. a Evropa. — Dr. R. Oppelt, Lehrbuch der organischen Chemie und chem. Technologie für höhere Handelsschulen. — Kraus, Dánsko. — Dr. Metelka a Tille, Statistika rak.-uh. říše. — Dürich, Učebnice těsnopisu. — Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens in Österreich 1910. — Josef Adamec, Celnictví. — Dr. Mašík, Tělověda, zdravotní lékařský rádce. — Kořenský, Cesta kolem světa 1—2. — Týž, K protinožcům 1—2. Týž, Cesty po světě 1—3. — Týž, Nové cesty po světě 1—10. — Nansen, Na severní točnu 1—2. — Sverdrup, Nová země na severu 1—2. Rutte, Švýcarsko. — Jirásek, Sebrané spisy I. —36. — Voborník, Alois Jirásek. — Ruská knihovna 1—53. — Světlá, Sebrané spisy 1—30. — Arbes, Sebrané spisy 1—28. — Heyduk, Sebrané spisy 1—48.

b) Předplacené časopisy a díla sešitová.

Review of Reviews; Financial Review; Oesterreichische Zeitschrift für das kaufmännische Unterrichtswesen; Obzor národohospodářský; Obchodní listy; Peněžní obzor; Obchodní rozhledy; Casopis pro pěstování matematiky a fyziky; Vynálezy a pokroky; Těsnopisné listy; Lectures françaises; Sborník české společnosti zeměvědné; Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschungen; Monatsschrift für Handelsrecht und Bankwesen; Zeitschrift für Buchhaltung; Česká Revue; Listy filologické; Epócha; Chemické listy pro vědu a průmysl; Oesterreichische Chemikerzeitung; Ziva; Verordnungsblatt für den Dienstbereich des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht.

c) Darem došly tyto knihy:

Erhartova ruská mluvnice (Hejda a Tuček). — Jungrova mluvnice angl. jazyka (Hejda a Tuček). — XIV. Výroční zpráva Obchodní Akademie v Brně. — Skřivan, Německá či-

tanka I., II. (Unie). — Pazourek, Účetnictví I., II. (Unie). — Zachová, Nauka o obchodě (Unie). — Krýzl, Nauka o zboží I., II. (Unie). — Týž, chemie organická (Unie). — Týž, Chemie minerální (Unie). — Dr. Jan Zitek, Zeměpis tržební a obchodní (J. Scholle z Chrudimě). — Jan Ctibor, Kupecká arithmetika I. (J. Scholle). — Jan Ctibor a Jaroslav Pokorný, kupecká arithmetika II. (J. Scholle). — F. Votruba, Navedení ke krásopisu obchodnímu (J. Scholle). — J. Koloušek, Tabulky k výpočtům z arithmetiky národohospodářské (J. Scholle). — Vega, Logarithmické tabulky sedmimístné (J. Scholle). — Krupička, Deutsches Lese- und Übungsbuch für den III. und IV. Jahrgang böhmischer Handelsakademien (Unie). — Říha, Německá mluvnice a čítanka pro nižší třídy středních škol a ústavy učitelské (J. Otto). — Dejnožka-Pavlik, Obchodní zeměpis pro dvojtřídní obchodní školy (J. Otto). — R. Severa, Účetnictví I., 5 výstisků (nákl. vlast.) — Nachtikal-Petřra, Fysika, 4 exempl. (B. Stýblo). — Gebauer, Mluvnice jazyka českého, 2 exempláře (Unie). — Jeřábek, Měřictví, 2 exempláře (Unie). — Krýzl, Chemie mineralná 2 exempl. (Unie). — Pravidla hledící k českému pravopisu, 10 exempl. (C. k. školní knihosklad). — Regeln für die deutsche Rechtschreibung, 10 exempl. (C. k. školní knihosklad). — Beneš, Základy českého těsnopisu, 5 exemplářů (C. k. školní knihosklad). — Prášek, Dějepis pro Vyšší obch. školy I., II. a 3 exempl. (J. L. Kober). — Kolář, Mluvnice jazyka ruského, 3 exempl. (J. L. Kober). Hantich, Učebnice jazyka francouzského, 3 exemp. (Sbor pro vydržování Československé akademie obchodní v Praze). — Krupička, Učebnice jazyka anglického I., II. díl, a 3 exempl. (Sbor pro vydržování C. A. O.). — Těsnopisná čítanka a Těsnopis český (Spolek stenografů Gabelsbergských). — Šlejhar-Zenk, Čítanka pro Obchodní akademii, 5 exempl. (E. Weinfurter). — Šlejhar-Zenk, Stručná slovesnost, 5 exempl. (E. Weinfurter). — Schubert-Vlach, Historicko-zeměpisný školní atlas (Ed. Hölzel). — Kozenn-Metelka, Zeměpisný atlas (Ed. Hölzel). — Tůma, Německá cvičebnice a čítanka I. II., a 4 exempl. (K. Stiegelmayr v C. Budějovicích). — Václav Komárek, Obchodní korespondence I. (Unie). — Prášek, Dějepis pro vyšší obchodní školy IV. (J. L. Kober). — Kozák, Geometrie (E. Weinfurter). — Schrötter-Zenk, Česká čítanka průmyslová (Dr. Zenkel). — Horst, Základy pojišťování (autor). — Färber-Zeitung 1905 a Chemické Listy 1909 (ředitel Jan Samek).

Za všechny tyto dary vzdává ředitelství uctivé díky.

Koncem školního roku chová knihovna 144 děl ve 412 svazcích a 22 časopisů.

Uhrnem bylo vydáno (hotově a na splátkách) K 1032'63.

Poučné vycházky.

Žáci II. ročníku, vedeni jsouce ředitelem, podnikli tyto exkurse: do Hospodářské výstavy, do městské elektrárny v Karlíně, do závodů firmy Dr. F. Zátka v Karlíně, do továrny Elektrotechnické akciové společnosti dříve Kolben a spol. ve Vysočanech, do továrny na étherické oleje firmy Bratři Janouškové v Karlíně, do elektrotechnické továrny firmy Fr. Křížík v Karlíně, do továrny na třesť octovou a vinný ocet firmy Jos. P. Suk v Praze, do sklárny firmy Innwald na Zličově a do plynárny král. hlavního města Prahy v Žizkově.

Žáci I. ročníku, vedeni jsouce třídními učiteli Vlastimilem Fridou a Dřem Janem Heidlerem, prohlédli: Hospodářskou výstavu, městskou elektrárnu v Karlíně a závody firmy Dr. F. Zátka v Karlíně.

Velečtělým pánům majitelům a slavným správcům jmenovaných závodů, jakož i všem pánům úředníkům, kteří svými výklady k poučení žáků přispěli, vzdává ředitelství nejuctivější díky za vzácnou ochotu, při této příležitosti ústavu našemu prokazanou.

Se žáky I. ročníku podnikli třídní učitelé Vlastimil Frida a Dr. Jan Heidler ještě tři polodenní výlety: na Bílou Horu a do Hvězdy, na Zbraslav a Závist, do Roztok a Tichého údolí. Druhého výletu účastnil se také Dr. Petr Zenkl.

Učebné knihy.

I. ročník.

Vycpálek-Dr. Zenkl: Česká mluvnice pro školy obchodní	2:60
Pravidla českého pravopisu a tvarosloví	1:—
Šlejhar-Dr. Zenkl: Čítanka pro obchodní akademie	4:80
Tůma: Německá cvičebnice a čítanka pro první ročník obchodních akademií	1:80
— Německý slovníček k německé cvičebnici pro I. a II. ročník obchod. akademií	—:60
Regeln für die deutsche Rechtschreibung	1:—
Hantich: Učebnice jazyka francouzského (se slovníčkem)	6:—
Dr. Zitek: Zeměpis tržební a obchodní	8:—
Kozenn-Dr. Metelka: Zeměpisný atlas pro střední školy. 15. vydání	8:—
Schubert-Schmid-Dr. Vlach: Historicko-zeměpisný atlas školní starého, středního a nového věku. (Vydání pro reálky.)	3:20
Černušák: Všeobecný dějepis pro vyšší školy obchodní	3:—
Piží: Algebra a politická arithmetika pro vyšší školy obchodní. I. díl	3:40
Kozák: Geometrie pro obchodní akademie	1:60
Ctibor: Kupecká arithmetika pro obchodní akademie. I. díl	4:20
Nachtikal-Petřra: Fyzika pro obchodní akademie a ústavy příbuzné	2:70
Dr. Zachoval: Soustavná nauka o obchodu	3:10
Beneš: Základy českého těsnopisu podle soustavy Gabelsbergerovy. Díl I.	1:40

II. ročník.

Vycpálek-Dr. Zenkl: Česká mluvnice pro školy obchodní	2:60
Pravidla českého pravopisu a tvarosloví	1:—
Šlejhar-Dr. Zenkl: Čítanka pro obchodní akademie	4:80
— Stručná slovesnost	—:80
Tůma: Německá cvičebnice a čítanka pro druhý ročník obchodních akademií	2:—

— Německý slovníček k německé cvičebnici pro I. a II. ročník obchodních akademií	—:60
Regeln für die deutsche Rechtschreibung	1:—
Hantich: Učebnice jazyka francouzského (se slovníčkem)	6:—
Dr. Zitek: Zeměpis tržební a obchodní	8:—
Kozenn-Dr. Metelka: Zeměpisný atlas pro střední školy. 15. vydání	8:—
Schubert-Schmid-Dr. Vlach: Historicko-zeměpisný atlas školní starého, středního a nového věku. (Vydání pro reálky)	3:50
Dr. Prášek: Dějepis pro české vyšší školy obchodní. Středověk	2:90
Piží: Algebra a politická arithmetika pro vyšší školy obchodní. II. díl	4:20
Ctibor: Kupecká arithmetika pro obchodní akademie. I. díl	2:40
Véga: Logarithmické tabulky sedmimístné	2:20
Krupička: Učebnice jazyka anglického. I. díl	3:10
— Slovníček k angl. učebnici	1:40
Kolář: Theoreticko-praktická mluvnice ruského jazyka. 6. vyd.	31:40
Dr. Zachoval: Soustavná nauka o obchodu	3:90
Beneš: Základy českého těsnopisu podle soustavy Gabelsbergerovy	1:40
Krýzl: Chemie minerální a chemická technologie	1:90
Komárek: Obchodní korespondence pro obchodní akademie. I. díl	4:50
Učebnice účetnictví bude ustanovena po prázdninách.	

III. ročník.

Šlejhar-Dr. Zenkl: Čítanka pro obchodní akademie	4:80
Pravidla hledící k českému pravopisu a tvarosloví	1:—
Šlejhar-Dr. Zenkl: Stručná slovesnost	—:80
Mejsnar: Přehled dějin literatury české s důležitějšími ukázkami. I. Doba stará. 2. vyd.	—:60
Krupička: Deutsches Lese- und Übungsbuch für den 3. und 4. Jahrgang böhmischer Handelsakademien	4:50
Mluvnice německá bude ustanovena po prázdninách.	
Regeln für die deutsche Rechtschreibung	1:—
Kleibel: Lehrbuch der Handelskorespondenz für höhere Handelslehranstalten. 4. Aufl.	5:20
Hantich: Učebnice jazyka francouzského (se slovníčkem)	6:—
Učebnice francouzské korespondence bude ustanovena po prázdninách.	
Krupička: Učebnice jazyka anglického. II. díl	4:50
— Slovníček k angl. učebnici	2:20
Kolář: Theoreticko-praktická mluvnice jazyka ruského. 6. vyd.	3:—

Zíttek Dr.: Zeměpis tržební a obchodní	8.—
Kozenn-Metelka Dr.: Zeměpisný atlas pro střední školy. 15. vyd.	8.—
Šusta Dr.: Všeobecný zeměpis pro vyšší školy obchodní. III. díl. Dějiny nového věku	4.—
Schubert-Schmid-Vlach Dr.: Historicko-zeměpisný atlas školní starého, středního a nového věku. (Vydání pro reálky)	3.20
Pižl: Arithmetika finanční	4.50
Ctibor-Pokorný: Arithmetika kupecká pro vyšší školy obchodní. II. díl	3.20
Vega: Logarithmické tabulky sedmimístné	2.80
Pazourek Dr.: Učebnice účetnictví podvojného pro obchodní akademie. I. díl	2.70
Krýzl: Chemie organická a chemická technologie pro vyšší školy obchodní	2.30
Krýzl: Nauka o zboží. Díl I.	2.—

Vyhláška pro školní rok 1910—1911.

Účelem školy jest připravit žáky na základě všeobecného a důkladného odborného vzdělání pro všechna povolání obchodní, jakož i jiná spřízněná postavení v životě praktickém. Veškeré vyučování směřuje tudíž hlavně k tomu, aby se mohli absolventi státi časem samostatnými, dle požadavků doby vzdělanými obchodníky, průmyslníky nebo řediteli a správci různých závodů, jakož i účetními, dopisovateli a jinými úředníky v závodech obchodních, továrních, bankovních, spořitelních, záloženských atd. Každý žák jest povinen učit se jazyku německému, aby byl schopen zaujmouti po absolvování školy přiměřené místo v českém i německém závodě.

Doba studijní trvá čtyři leta; ve škol. r. 1910—1911 otevřen bude I., II. a III. ročník.

Do prvního ročníku přijímají se:

1. bez přijímací zkoušky žáci, kteří odbyli s prospěchem IV. třídu střední školy (gymnasia, reálky, reálného gymnasia);
2. po přijímací zkoušce z češtiny a počtů absolventi speciálních kursů čili IV. třídy při školách měšťanských a žáci, kteří odbyli III. třídu měšťanské školy; v obou případech však musí míti na vysvědčení z češtiny, ze zeměpisu a z počtů známku nejméně dobrou.

Při zkoušce přijímací se žádá:

a) z češtiny musí žák dovésti vypravovati přečtený článek slušnou formou ústně nebo písemně bez mluvnických i pravopisných chyb; také musí dokázati rozborem slov a vět, že jest obeznán s mluvnickými pojmy a skladbou;

b) z počtů musí znáti čtyři základní způsoby počítání se zlomky desetinnými a obyčejnými, rozvádění na nižší a převádění na vyšší pojmenování; počítání s čísly pojmenovanými, počet úsudkový a rozkladný, trojčlenku, počet průměrný a spolkový.

Při vstupování na ústav musí býti žákům z měšťanských škol již 14 let, nebo musí tohoto věku dosáhnouti aspoň do konce kalendářního roku.

Do II. ročníku přijímají se pouze žáci, kteří odbyli s prospěchem I. ročník zdejšího ústavu, nebo některé jiné obchodní akademie se stejnou organizací. Nemožnou tudíž býti přijati ani absolventi dvoutřídních obchodních škol, ani absolventi speciálních kursů čili IV. třídy při školách měšťanských.

Do III. ročníku přijímají se žáci, kteří odbyli s prospěchem II. ročník zdejšího ústavu, nebo některé jiné obchodní akademie se stejnou organizací.

Jen ve zvláště pozoruhodných případech mohou býti přijati s předchozím svolením c. k. ministerstva kultu a vyučování i takoví žáci, kteří nemají předepsaného průkazu pro první nebo vyšší ročník. V takových případech rozhodne zároveň ministerstvo, v jakém rozsahu se má konati zkouška přijímací.

Mimo absolutně povinný jazyk německý musí si každý žák zvoliti za povinný buď jazyk francouzský neb anglický, nebo ruský; také si může zvoliti dva, nebo při zvláštním nadání všechny tři jazyky. V I. ročníku vyučuje se jen jazyku francouzskému; ve II. ročníku teprve se počíná vyučovati jazyku anglickému a ruskému. Zvolil-li si však žák počátkem školního roku některý z těchto jazyků za nepovinný, nesmí z něho ve školním roce vystoupiti.

Školného platí se ročně 240 K ve dvou lhůtách; první polovina hned při zápisu, druhá na počátku druhého pololetí. Mimo školné zapraví žáci nově na ústav vstupující 10 K zápisného a každý rok 4 K příspěvku na učebné pomůcky.

Chudí, s vyznamenáním studující žáci obdrží studijní podpory.

Absolventům ústavu přiřknuta budou všechna práva, jaká mají absolventi starších vyšších škol obchodních (akademii).

Školní rok 1910—11 počne se dne 9. září 1910.

Hlavní zápis žáků koná se před prázdninami od 2. do 5. července od 8. do 12. hod. dopol. a od 3. do 5. hod. odpo. v prozatímní školní budově v Žižkově třídě č. 19. Zkoušky přijímací budou v úterý dne 5. července o 9. hodině ranní.

Po prázdninách se zapisuje od 5. do 8. září v adaptované školní budově (nadační dům Srncův) v Pobřežní tř. č. 323 u Severozápadního nádraží. Dodatečně přijímací zkoušky, opravné a doplňovací budou v pátek dne 9. září o 9. hod. ranní.

Každému novému žaku třeba se při zápisu prokázati:

1. křestním nebo rodným listem;

2. posledním školním vysvědčením, jež musí býti u žáků středních škol opatřeno klausulí na odchodnou;

3. písemným svolením rodičů nebo jich zástupců ke vstoupení do školy; je-li však při zápisu přítomen někdo z rodičů, není třeba písemného vyjádření.

Uplynula-li od absolvování předepsaných studií delší doba, dlužno předložiti průkaz o tom, čím se žadající za přijetí v té době zaměstnával, po případě vysvědčení zachovalosti.

Ředitelství ústavu bude nápomocno rodičům při opatrování vhodných bytů.

Mimo dny k zápisu určené přijímají se pouze přihlášky k zápisu. Podrobnější vysvětlení podá každému ředitelství. —

OBSAH.

	Strana:
1. Několik kapitol o obchodní češtině. PhDr. Petr Zenkl	3
2. Zprávy školní za rok 1909—1910. Podává ředitel	50
3. Učebná osnova Vyšší obchodní školy v Karlíně	55
4. Rozvrh předmětů vyučovacích	84
5. Správní výbor Vyšší obchodní školy (Kuratorium)	85
6. Sbor učitelů ve školním roce 1909—1910	86
7. Statistika žactva	87
8. Seznam žáků ve školním roce 1909—1910	89
9. Studijní podpory	91
10. Sbírký	92
11. Poučné vycházky	105
12. Učebné knihy	106
13. Vyhliáška pro školní rok 1910—1911	109